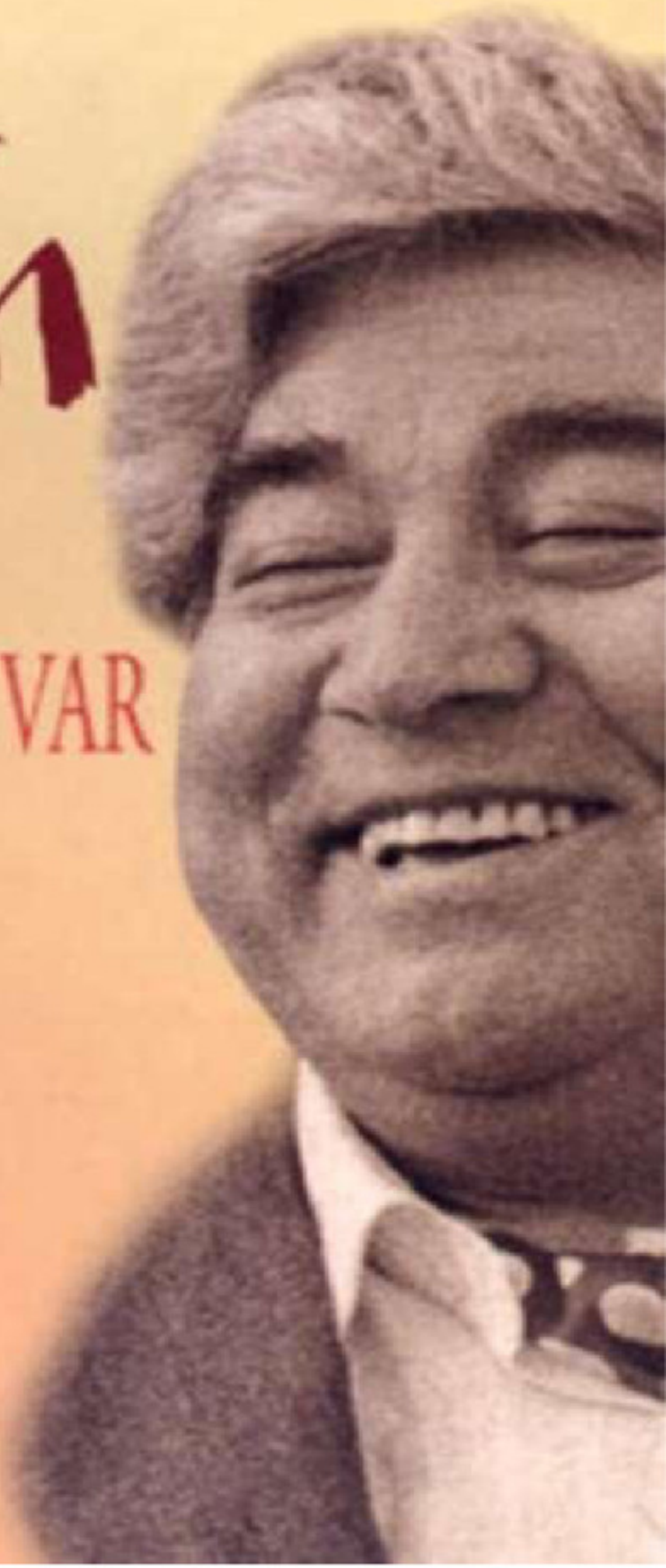
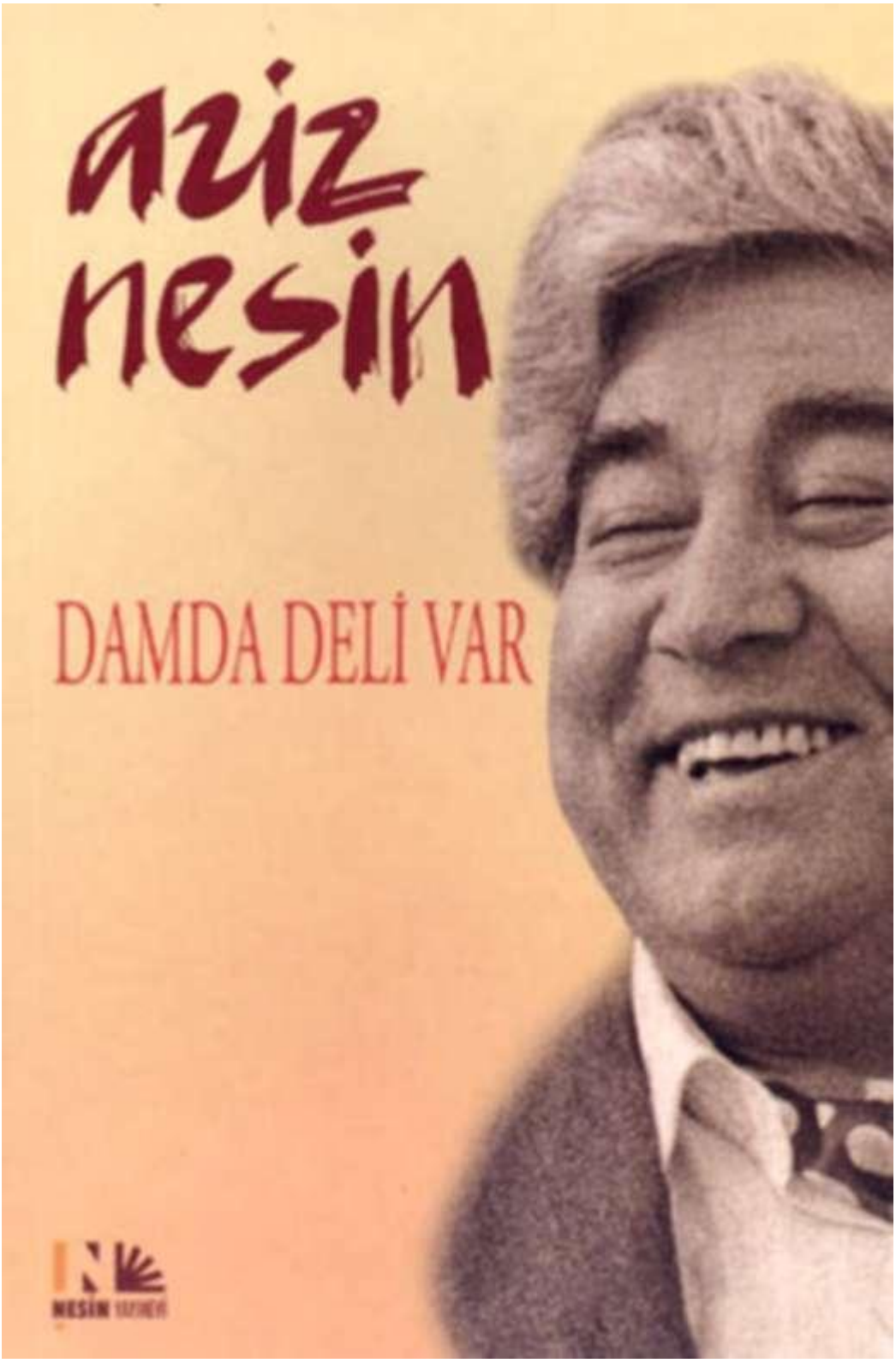
Aziz Nesin

DAMDA DELİ VAR

NESİN YAYINEVİ

Aziz Nesin _ Damda Deli Var

İÇİNDEKİLER

Damda Deli Var 7

İşiniz Oldu Gayri 13

Otomobil Döğüşü 20

Şakacı İnsanlar 26

Alın Teri 37

Ne Güzel Memleket

41

İlerigelen Adamlar 48

Apona Fuarı 57

Bir Parti Örgütü Kuruldu 67

Şüpheleniyorum 71

Gaz Sobası 76

Ev Yaptıracaktı 81

Bizim Apartımanın Sahibi

86

Sinnirüşte Vasıl Oldu 91

Noel Baba Tutuklandı 99

Arsa 103

işte Evlendik

108

Sinirli Adam

112

Gulgule Yok mu? 116

Guguk

121

Erkek mi, Dişi mi?

126

Çok Zeki Bir Adam

131

Bedava

136

BİR TULUATÇININ ANILARI

I Paratoner 143

II

Kızı Kurtaramadık 154

III

Adam Azmanı 161

IV

Beleşten Ankaraya Gitmek için 169

DAMDA DELİ VAR!

Bütün mahalle ayağa kalktı: — Damda deli var! Sokak, bir baştan bir başa, deliyi seyre gelenlerle dolmuştu.

Önce karakoldan, sonra Müdüriyetten araba ile polisler geldi. Arkadan itfaiye yetişti. Delinin annesi, — Yavrum, oğlum, in aşağı!... Hadi çocuğum!... diye yalvarıyordu.

Deli,

— Muhtar yapmazsanız, kendimi aşağı atarım! diyordu.

itfaiye erleri, deli aşağı atlarsa tutabilmek için branda bezini açtılar. Dokuz itfaiyeci, uçlarından tuttukları branda bezini apartımamn çevresinde dolaştırmaktan ter içinde kalmışlardı.

Komiser,

— Rica ederim, in kardeşim aşağı! diye yarı korkutmak istercesine, yarı da yumuşak bir sesle deliyi kandırmaya çalışıyordu.

7

— Muhtar yapın ineyim! Yoksa kendimi aşağı atarım.

Yalvarmak, yakarmak, korkutmak hiçbiri para etmedi.

— Kardeşim, yahu... in be aşağı!

— Şunlara bak!... Beni aşağı indireceğinize siz yukarı çıksanıza...

Kalabalıktan biri,

— Muhtar yaptık diyelim, dedi. Başka biri, — Olmaz yahu, dedi, deliden muhtar olur mu hiç?..

— Allah Allah... Sahiden muhtar yapacak değiliz ya...

Bastonuna dayanmış bir ihtiyar,

— Olmaz, dedi, sahiden de, şakadan da yapsanız olmaz.

— Belki iner...

— inmez. Ben bunları bilirim. Bir kere yukarı çıktılar mı, artık inmezler.

— Hele bir kere aşağı insin, kolay!

— inmez! Aşağıdan birisi,

—- Seni muhtar yaptık! diye bağırdı, haydi in aşağı!.. Deli, oynamaya başladı: — inmem! Şehir Meclisine üye yapmazsanız, kendimi aşağı atarım.

ihtiyar etrafındakilere,

— Nasıl, dedi, ben size demedim mi?

— istediğini yapalım.

— Ne yapsanız inmez, insan bir kere dama çıkacak kadar delirdi mi, artık aşağı inmez.

Komiser,

— Yaptık, dedi, seni Şehir Meclisine üye yaptık. Hadi kardeşim in aşağı da arkadaşlarını bekletme!...

8

— İnmem! Belediye Başkanı yapın ineyim! ihtiyar, — Gördünüz mü, dedi, vaktiyle gerekti. Şimdi hiç inmez.

Ter içinde kalan itfaiye komutanı,

— Yani belediye başkanı yapsak ne olur, dedi, yapalım. Sonra iki elini ağzına boru yapıp yukarı seslendi: — în kardeşim!... Seni belediye başkanı yaptık, in de vazifene başla!

Deli göbek atarak,

— inmem, dedi, bir deliyi belediye başkanı yapanların arasında benim ne işim var? inmem!

www.cizgiliforum.com

— Peki, ne istiyorsun?

— Bakan yaparsanız inerim! Aşağıdakiler kısa bir tartışmadan sonra, — Pekiy, dediler, seni Bakan da yaptık! Haydi artık in aşağı!... in... Bak herkes seni bekliyor.

Deli, elini burnuna götürüp nanik yaptı: — inmem! Bir deliyi bakan yapanların arasına iner miyim ben!...

— Haydi kardeşim, seni bakan da yaptık, öbür bakanlar seni bekliyor. Haydi in!...

— Yağma mı var, ineyim de beni tımarhaneye kapatın! inmem!...

ihtiyar adam,

— Boşuna uğraşmayın, inmez! dedi- Ben bu delileri gayet iyi bilirim. Sizi de bakan yapsınlar, siz de inmek istemezsiniz.

Deli, barbar bağırıyordu:

—- Başbakan yapmazsanız, karışmam, kendimi aşağı atarım.

— Yaptık!... diye bağırdılar, seni Başbakan yaptık.

ihtiyar adam,

9

— İnmez! dedi.

Deli tekrar oynamağa başladı. Sonra da, — Kral yapın, ineyim! dedi, kral yapmazsanız kendimi aşağı atarım.

İhtiyarın dedikleri doğru çıkıyordu. Ona danıştılar.-

— Ne dersiniz? Kral yapalım mı? İhtiyar; — İş, işten geçti, dedi, artık ne derse yapmak zorundasınız. Bir kere nasıl olsa başbakan oldu.

— Seni kral yaptık birader! diye bağırdılar, haydi bakalım, artık in!...

Damda göbek atan deli,

— İnmem! dedi.

— Ne istiyorsun? Kral da yaptık işte!

— Yaaa... İnmem. İmparator yapın ineyim, yoksa kendimi aşağı atarım.

İhtiyar;

— Atar, dedi.

— Yaptık! diye bağırdılar. Seni imparator yaptık. Haydi gel aşağı!...

Deli,

— Sizin gibi sersemlerin arasında benim gibi imparatorun ne işi var? dedi.

— Peki, ne istiyorsun? Söyle de onu yapalım. İn be kardeşim!...

Damdaki deli,

— Ben imparator muyum? diye sordu. Aşağıdan bağırdılar: — İmparatorsun!

— Mademki imparatorum, canım isterse inerim, istemezse inmem... İnmiyorum işte!

Komiser kızdı:

— Atlarsa atlasın be!... Bir deli eksik olur dünya-10

www.cizgiliforum.com

dan!... diye düşündü. Düşündü ama, basma bir iş çıkabilirdi, itfaiye komutanı, ihtiyara, — Şimdi ne yapacağız? diye sordu, bu deli hiç aşağı inmez mi?

— İner.

— Nasıl?...

— Bırakın da ben indireyim!...

Herkes ihtiyarın deliyi nasıl aşağı indireceğini merak ediyordu. İhtiyar, damdaki deliye, — imparator hazretleri!... diye bağırdı, acaba altıncı kata çıkmak arzu buyurulur mu?

Deli gayet ciddi,

—- Pekâlâ, dedi.

Dama açılan delikten içeri girdi. Merdivenleri indi. Altıncı kat penceresinden kalabalığa bakıyordu, ihtiyar, —- Haşmetpenah!... Beşinci kata çıkmak istemezler mi? diye sordu.

Deli,

—- Çıkarım! dedi.

Herkes şaşkınlık içindeydi. Dördüncü kat penceresinden kalabalığı seyreden deliye ihtiyar, — Saygı değer imparatorum, acaba üçüncü kata çıkmak arzu buyururlar mı?

dedi.

Deli,

— Elbette!... diye cevap verdi.

Deli üçüncü kat penceresindeydi. Artık damdaki gibi göbek atmıyor, oynamıyordu. Üzerine sahici bir kral ciddiliği gelmişti.

— Muhterem imparatorumuz, ikinci kata çıkmak istemezler mi?

— isterim.

ikinci kata da inmişti.

— Zâtı haşmetpenahîleri birinci kata çıkmak arzu ederler mi?

11

Deli sokağa gelmişti, kalabalığın arasındaydı. Doğruca ihtiyarın yanma gitti.

Elini ihtiyarın omuzuna koydu,

— Ulan, dedi, senin de deli olduğun nasıl belli... Deli, delinin halinden anlar.

Sonra komisere,

— Haydi bakalım, şimdi beni bağla da tımarhaneye gönder, dedi. Deliye nasıl muamele edilir, öğrendin mi?

Deliyi götürürlerken, meraklı bir kalabalık ihtiyarın etrafmı aldılar: — Beybaba, nasıl yaptın bu işi yahu?... İhtiyar; — Eeee... dedi, kolay değil, kırk sene politika içinde yuğrulduk-Sonra bir göğüs geçirerek, — Ah, ah!... dedi, şimdi bacaklarımda derman olsa,, ben de dama çıkardım, kimse de aşağı indiremezdi.

12

İŞİNİZ

OLDU

GAYRİ!

Tanınmış politikacılar gelecekti. Eskiden olduğu gibi bir iki lâf konuşup gelmeleriyle gitmeleri bir olmuyordu. Köy köy geziyorlar, kasaba kasaba dolaşıyorlardı.

Politikacılar bu geziye çıkmadan önce parti merkezinde epey çekişmişlerdi.

içlerinden en tecrübelisi.

— Arkadaşlar, dedi, biz aramızda nasıl konuşuyorsak, halkla da öyle konuşuyoruz. Meydanlarda kürsüye çıkıp boyuna nutuk çekiyoruz. Halk bizi anlıyor mu, anlamıyor mu, hiç hesaba kattığımız yok. Bu çok yanlıştır. Halkın partimizden sorup öğrenmek istediği şeyler vardır. Bunlara teker teker cevap vermeliyiz. İktidara geçince neler yapacağımızı halk öğrenmelidir.

Bu düşünce çok yerinde görüldü. Parti hatipleri, kürsüye çıkıp kendi bildikleri gibi konuşmayacaklar, halkın sorduklarına, onların anlıyacağı dille cevap verilecekti. Ama bu, göründüğü kadar kolay bir iş değildi. Kürsüye çıkıp alabildiğine konuşmak kolaydı. Ama soruları, her sorulanı cevaplandırmak zor işti. Köylü deyip geçmemeli, o ne çarıklı erkânıharptir! Bişey sorar, adamı zınk diye oturtur, partinin o bölgedeki itibarı iki pa-13

ralık olur. Bunun için, dolaşılacak yerlerde halkın sorabileceği bütün sorular hesaplanarak, ona göre bir iktisat doktoru, bir hukuk profesörü, bir maliye mütehassısı, bir yüksek ziraat mühendisi, bir de ihtisasını Amerikada yapmış

doktordan beş kişilik gezi heyeti kuruldu. Artık halk ne sorarsa sorsun, bu beş

aydın kişi en zor soruları bile parti tüzüğüne göre cevaplandırabilirdi.

Partinin teşkilâtı olan her yere, bu propaganda heyetinin geleceği, hatiplerin eskiden olduğu gibi kürsüden nutuk çekmiyecekleri, halkla konuşulacağı bildirildi.

«M...» liler bu habere bayağı kızdılar. Konuşmak da, sorgu sual de oluyormuş.

«...» ilçesi Başkanı, — De bakalım, dedi, sincik n'olacak? Yeni icat mı çıkardı bu bizim parti?

Eskiden gelirlerdi, bağırır çağırır-iardı, yarı anlar, yarı anlamazdık, el çırpar, yaşa derdik, geçer giderlerdi. Sincik n'olacak? Onlarnan kim konuşacak, ne soracağız? Haydi bişey sorduk, onların dediğini kim anlayıp, kim sökecek?

Manifaturacı Selim Ağa, — Sen, bizim onlara soracağımıza boş ver, dedi, lâf lâfı açar, derken ya onlar da bize bişey sorarlarsa? Burda bu kadar partili var. Herkesin içinde rezil olduk gitti.

Başkan,

— Buldum, dedi, kolayım buldum, fırt fırt ortaya çıkıp her bir lâfa karışmak, yok. Gelenlerle kimin konuşacağını evvelden bilelim. îyi mi?

Hep birden,

— îyi, dediler.

— Kim konuşacaksa, kendine güvenen çıksın ortaya!

Gönüllü çıkmayınca Başkan, Berber Osman'a, — Cırcır Osman, dedi, niye duruyorsun? Sabah akşam öter durursun, işte vaktin geldi.

14

Berber Osman,

— Bize söz düşmez Ağa, dedi, bizden önde gelen yaşlılar var.

Hiç kimse bu işi üzerine almak istemiyordu. Sonunda Başkan, Aktar Salih'e,

— Bu işi yapsan yapsan, bir sen yaparsın, Salih Çavuş, dedi.

Aktar Salih kolları kabararak,

— Bir başıma altından kalkamam, dedi. Nuri Efendi de gelsin...

Partiden, köylülerle konuşmak, onların her sorusuna cevap verebilmek için nasıl bir heyet seçildiyse, burada da onlara bir şeyler sormak için Aktar Salih Çavuşla, Nuri Efendi seçildi. Başkan,

— Beni şinci iyi dinleyin, dedi, öbür partililere rezil olmayalım. Hepsi buraya dolar. Onların yanında baktınız, bir lâfı anlamadınız, hiç anlamamışcasına davranmayın. Anlamış gibisine konuşun. Soma onların anlattıklarını siz evirip çevirin, tekrardan kalabalığa anlatın...

Ertesi sabah kasabaya geleceklerdi. Salih Çavuş da, Nuri Efendi de neler soracaklarını akıllarından hesaplamışlar, birbir ezber etmişlerdi.

Saat onda istasyondan dört otomobil «M...» kasabasına geldi. Beş politikacı, kendilerini istasyondan karşılayan partililerle, parti binasına gittiler. Çaylar, kahveler içildi. Öğle yemeğinden önce bir konuşma yapmak istiyorlardı. Hukuk profesörü olan politikacı,

— Miting yasak olduğundan sâdece vatandaşlarla bir konuşma yapacağız, dedi, neresi uygundur?

— Kahveye gidelim.

Kahvenin içi de, bahçesi de tıklım tıkhmdı. Beş politikacı güleryüzle geldiler, kahve iskemlelerine oturdular. Doktor olanı, 15

— Vatandaşlar, dedi, biliyorsunuz miting yasak. Onun için biz kürsüye çıkıp nutuk çekmektense burada ahbapça konuşmayı daha uygun bulduk. Her ne isterseniz bize sorabilirsiniz. Sizin sorularınıza cevap vermeğe çalışacağız.

Kahveyi dolduranlar bu güzel sözlere sevinmişlerdi. Berber Osman, Parti ilçe Başkanına,

— Aman ağa, dedi, hiç gözümüzü korkuttuğun gibi değilmiş. Bunlar da bizim gibi, beribenzer adam gibi konuşuyorlar işte... Dediklerini anlıyoruz.

— Dur hele, dur... Daha politikaca lâfa başlamadılar ki... Hele biyol tutsun politika damarları da, bak bakalım anlaşılır mı ne dedikleri?

Aktar Salih Çavuş ayağa kalktı:

— Müsaadeniz olursa bişey soracağım, iş başına geçtiniz diyelim, neler yapacaksınız?

Politikacılar birbirlerine baktılar. Böyle bir soruyla karşılaşacaklarım çoktan hesapladıkları için, cevabı da hazırdı.

Hukuk profesörü olan partili anlatmaya başladı:

— Herşeyden önce şunu arzetmek isterim ki, siyasal ve sosyal müesseseleri demokrasi idealine göre geliştirecek, kuvvetler ayrılığına dayanan batı

örneğine uygun bir anayasa yapmak, ikinci meclis, anayasa mahkemesi kurmak lüzumunun bütün milletçe anlaşılmasını istemekte bulunuyoruz. Objektif esaslara dayanarak yapılacak hesaplarla, her siyasî parti gibi kendi effektif kuvvetine paralel aksiyon içinde enerjik bir hamleyle çalışmakta olan partimiz, teşrî ve icra kuvvetleri arasında hakem olabilecek bir koalisyona taraftar olduğunu bildirmekle, ne gibi gayelerle millî iradeyi daha tam veya sağlam bir şekilde istihsal edebilecek usûllere sahip olduğunu programında göstermiştir.

Aktar Salih Çavuş,

16

— Burasını anladık, dedi, bir müşkülümüz daha var, ihepsi iyi hoş ya, şu bizim çeltik ekimi n'olacak?

Kahvede herkes kulak kesildi. Kasabanın en önemli işi sorulmuştu. Bu parti iktidara geçerse, çeltik ekimini ;ne yapacaktı?

Bu soru iktisat doktorunu ilgilendirdiği için, sözü o saldı:

— Size bu meseleyi gayet açık ve ilmî olarak izah .edeyim. Muvazeneli bol ekonomi-politik zarureti şundan

da bellidir ki, dış âlemle münasebetimizdeki ciddiyeti, realizmden uzak bir nikbinlikle mütaleanın tipik bir numunesi de bu sene içinde ihracatımızın bir milyar iki yüz milyon doları bulduğu halde, halbuki 1953'ün aylık ihracat vasatisi 92 milyondur. Binaenaleyh transfer yapılanmayan borçlarımızın dondurulması lâzım geldiğini elbette anlıyorsunuz.

ilçe başkam, Aktar Salih Çavuş'un gözünün içine baktı. Aktar Salih Çavuş,

— Anlamasına anlıyoruz, dedi, biz artık o kadarını ,da anlamıyacak kadar şey miyiz yani?

İktisat doktoru,

— Durumu kâfi derecede tavzih ettiğimi, vatandaşlarımı tenvir ettiğimi zannediyorum, dedi-Nuri Efendi söze karıştı. Kalabalığa dönerek:

— Yani hemşeriler, dedi. Bey demeye getiriyor ki, -sizin işiniz olacakmış.

Çeltik te olacak, herbişey de...

Salih Çavuş,

— Anlamadığımız bişey kaldı, dedi, müsaadenizle • olursa eğer, onu da sorayım.

Doktor olan politikacı,

— Tahiî soracaksınız, dedi, biz kalktık buraya kadar sizin sorularımzı cevaplandırmak, dertlerinize bir çare

rbulmak, partimizin tüzüğünü anlatmak için geldik. Nuri Efendi,
www.cizgiliforum.com

17

.— Onu bunu bırakın, dedi, buraya orta mektep yapılacak mı, yapılmıyacak mı?

Politikacı,

— Onu da anlatayım, dedi, parlamenter demokrasiyi en iyi bir form içinde tahakkuk ettirebilmek için. kültürün fonksiyonunu hiçbir zaman unutmamak lâzım olduğunu bilmeliyiz. Anglo-Sakson mütefekkirlerinderr Thomas Heedly'nin şu sözü rehber olmalıdır: «Gayet kritik hallerde hükümet organlarının otomatikman Sezarizme temayülü sosyal politikanın muvazeneli koordinasyon mevkiindeki rolünü bozmaktadır.» Binaenaleyh hürriyet mücahidi John Bolinda'nın da dediği gibi bir memleket içindeki sistemsizlik, ilmî mütaleaları hesaba katmadığı cihetle sembolik bir mevki işgal etmektedir.

Anlaşıldı herhalde. Vatandaşlar, sormak istediğiniz başka şeyler varsar çok rica ederim, çekinmeden herşeyi sorunuz.

Nuri Efendi, köylülere, — Anladınız ya, dedi, o işiniz de oldu gayri... Yâni demeye getiriyor ki, orta okul bir tane değil çok yapılacak, lise mektebi bile yapılacak, diyor...

Salih Çavuş,

— Çok sorduk ya, kusura bakmayın, dedi, şu tütün fiyatları ne olacak?

Maliye mütehassısı, — Anlatayım, dedi, serbest rejim fiilen ortadan kalkmak suretiyle fizikî kontrollar son derece mütecazi liberasyon payına yer veren dış ticaret rejiminin tatbikine imkân vermemiştir. Dahilî muvazenemizi ilgilendiren para ve maliye politikasını bu argüman ancak şu fonksiyonlarla doğrultabilir. Satılmayan envanter yığını ve sübvansiyonlu mubayaa, rezerve emteanın amortismanı da hesap edilirse, herşey kolaylıkla anlaşılır. Bu suretle size, sorduğumuz bu suali de en açık bir dille ve ilmî olarak

izah etmiş bulunuyorum. Anlaşılmadık bir nokta kalmamıştır zannederim. Salih Çavuş,

— Anlaşıldı, sağolun, dedi.

Nuri Efendi anladıklarını köylülere anlattı: __ Yani demeğe getiriyor ki, o işiniz de olacakmış.

Tütün fiyatlarını arttıracaklar, ama çimento fiatlarmı, nal mıhını, herşeyin fiyatım indirecekler, iktisat doktoru,

— Başka soracağınız, öğrenmek istediğiniz bişey var mı? dedi.

Salih Çavuş,

— Sağolun, soracak hiçbişeyimiz kalmadı, dedi. Ziraat mühendisi,

— Şunu da arzedeyim, çünkü onu sormadınız, diye söze başladı. Princeton Üniversitesinin beynelmilel ziraî münasebetler enstitüsünün tanzim ettiği bir kongre raporundan öğrenmiş bulunuyoruz ki alternatifler iyice tefrik edilip maliyete işaret edilmek suretiyle bunun üzerinde İsrarla durmak gerektir-Alimanter bir karakteri haiz yâni daha açık söyliyeyim, doğrudan doğruya www.cizgiliforum.com

geçimle ilgili bulunan ücret, konjonktür ayarlanmasının kıymetten düşmesini müşahede ettiğimize delâlet eder. Zannederim bu nokta da iyice anlaşılmıştır.

Nuri Efendi, köylülere,

— Bunu anlamıyacak ne var, dedi, yani istasyondan gelen şosayı kasabaya kadar uzatacaklarmıs. O iş de oldu demektir, anladınız ya...

Alkışlar yükseldi. Politikacılar omuzlarda taşındı. Acele başka kasabaya gidecekleri için yemeğe kalamadılar. Otomobillerine bindiler. Arabalar, omuzlarda havaya kalktı. «Yaşaa, var ol!» sesleri arasında otomobiller uzaklaştı.

19

Onun baş düşmanı Rıza Bey... Çünkü Rıza Bey, doğmaca, büyümece yerü olduğu için, Çakır Yakup'un zenginliğini çekemez, ikidebir, — Hele şu yabanın domuzuna bakın hele, derdi, dağdan gelmiş de bağdakini kovacak. Biz onun yırık tabanla gelip de, pamuk tarlalannda bir mecide işçi durmak için kapımızda yalvardığı günleri de biliriz.

Elin çulsuzunun yabandan gelip bu topraklara yerleştiği yetmezmiş gibilerden bir de kalkıp soydan eşraf bir kişizade ile sidik yarışına çıkmasına içerliyordu.

Yakup Bey otel mi yaptırmış, Rıza Bey hem otel, hem sinema yaptırıyordu. Rıza Bey de altta kalmıyor, bir gazino, bir bar yaptırıyordu. Biri iplikhane mi kurdu, öbürü dokuma tezgâhları kuruyordu.

Rıza Bey kasabada ilk kadillak arabasını alınca, Ça-20

kır Yakup Bey, yalnız oğullarına değil, damatlarına da aldı.

tki beyin kapılarının önünde renk renk, model model arabalar yatıp duruyordu.

Çakır Yakup Bey son model bir Buik arabası alıp ta,

— Onun tüm Kadillak'larmı benim Bıyık'ın bir tekerine değiştirmem, diye ileri geri lâf edince işin rengi değişti. Bu lâf Rıza Beyin kulağına gitmişti.

— Yolda onun Bıyığını görmiyeyim, ezer geçerim vallaha, parçasını komam!...

diye haber gönderdi.

Çakır Yakup Bey,

— Arkamdan lâf etmesin, er meydanı burası, dedi, işte arabalar ortada. Erkekse döğüştürelim!

Bunu duyan Rıza Bey,

— Sözünden dönen kahpedir, döğüştürelim, dedi, benim Kadillak, Bıyığın tozunu komaz dağıtır.

Çakır Yakup Bey'le Rıza Bey'in otomobil döğüştü-receği haberi ağızdan ağıza yayıldı. Memleket ikiye ayrıldı: Bir yana Kadillak'çılar, bir yana Buik'çiler...

Her iki Bey'in adamları, kendi Bey'lerinin arabasının kazanmasını ister gibi görünüyorlardı ama, içlerinden de karşı tarafın kazanması için dua ediyorlardı.

İddiaya girenler, bahis tutuşanlar çoğalmıştı:

— Rıza Bey, otomobil döğüşü için tâ izmir'den şoför ısmarlamış, diye ortada bir lâf dolanıyordu.

Birkaç kere araba devirmekten, çarpmaktan sabıkası olduğu için ehliyeti alınmış

izmirli şoför geldi. Esrarı fazla içtiği zaman direksiyonun başında uyuklamaktan başka bir kusuru yoktu. Böylesi Rıza Bey'in daha çok işine geliyordu.

Izmir'li şoför,

— Arabayı, uyuklarken bile sürerim, diye övünüyordu.

21

Rıza Bey, şoföre,

— Vurup öteye geçeceksin, diyordu... Delip geçeceksin... Ezip geçeceksin! Toz et namussuzu, parçası kalmasın. Ne istersen vereceğim. Ortada benim şerefim var. Anladın mı? Şerefim!...

izmir'li şoför:

— Bu işin ucunda ölüm var, dedi, ama madem ortada dönen senin şerefin, evelallah parçasını komam.

Çakır Yakup Bey, yerli bir şoför buldu. Vaktiyle Rıza Bey bu şoförü tokatladığı için şoför ona hınçlıydı. Şoför, — Yakup Bey, sen bana bırak, Allanın izniyle dumanını savuranım, diyordu.

Pazar günü meydan doldu. Döğüş yeri önceden kazıklarla, tellerle çevrilmişti.

Rıza Bey'in Kadillak'ı uzaktan görününce bir alkıştır koptu.

— Maşallah... Maşallah! sesleri yükseldi.

Kadillak gelin gibi çiçeklerle, renk renk ipekli bezlerle, yaldızlı gelin telleriyle süslenmişti. Araba meydanda kendine ayrılmış yere geldi.

Rıza Bey meydanın bir başında, Çakır Yakup Bey öbür basındaydılar.

Çakır Yakup Bey'in şoförünü meyhaneden zorla kaldırdıkları için onun arabası geç kalmıştı. Buik'in klaksonu duyulunca, — Yaşasın Yakup Bey! diye bağıranlar oldu. Buik tozu dumana katarak fırtına gibi geldi, ezilmemek için kaçışan kalabalığın arasından geçti, yerini aldı.

İki arabanın arasında 120 metre ara vardı. Tam ortadaki işaretçi havaya bir el ateş edince şoförler gaza basacaktı.

Yakır Yakup Bey'in Buik'in kurbanlık kınalı koç gibi donanmıştı. Arabanın burnuna yaldızlı bir koç boynuzu yerleştirilmiş, arkasına da Arapça bir «maşallah» levhası

asılmıştı. Farların bir yanına iri bir göz boncuğu, nal, bir yanma bir baş

sarımsakla, bir eski çocuk pabucu teki asılmıştı.

Döğüşe başlanmadan önce Rıza Bey haber yolladı:

— Ben ortaya şerefimi koydum, Çakır Yakup ta şe-Tefini koyuyor mu?

Çakır Yakup bir ortadaki Buik'ine, bir de meydanın karşısındaki düşmanı Rıza Bey'e baktı, — Benim şerefim işte ortada, dedi, şerefime!... Ki-minki parçalanır ezilirse o artık bu memlekette durmasın!

Geniş toprakları paylaşamayan iki zengin döğüşecek ¦otomobilleriyle ortaya şereflerini koymuşlardı. Çakır Ya-kup'un bir güvendiği vardı. Çilli Hoca Buik için bir muska yazmıştı. Herkes biliyordu, bu muskayı üzerine takanın harbe bile www.cizgiliforum.com

girse vücuduna mermi, şarapnel, top işlemezdi. Değil Buik, Alman tankı olsa işlemez...

Çakır Yakup Buik'e son bir defa daha baktı. Çilli Hoca'nın verdiği muska gizlediği yerde duruyordu.

Bu Çakır Yakup besbelli herkesi sersem sanıyordu. Elin yabandan gelmiş Çakır Yakub'u, şeyh sülâlesi ocak olmuş Çilli Hoca'yı bilir de, bu memleketin eşrafı Rıza Bey Çilli Hoca'yı bilmez mi? Kadillak'ın radyatörünün içinde de Çilli Hoca'nın bir muskası vardı.

İşaret verecek adam tabanca elinde ortaya çıktı, îki şoför de hazır olduklarım bildirdiler. Tabanca patladı-;lki yandan iki homurtu duyuldu. Bütün olan biten bir dakikanın içinde olmuştu. İki araba, iki doğuşken horoz gibi birbirinin üzerine atıldı. Bir çarpışma... İki motorun homurtusu...

Seyirciler bir çığlık koyverdiler, kimisi başını iki elinin arasına aldı. Sanki iki araba son hızla birbirine çarpınca başka bişey mi olacak sanıyorlardı? Ne Buik, ne Ka-idillak kavgadan kaçmıştı. Şimdi iki araba da parça parça

birbirlerinin içine girmişti. Yamrı yumru olan iki karoseri»-parçalanan motörler yere serilmişti. Çakır Yakup Bey, — Eyvah, şerefim!... Ama onunki de... diye söylendi.

ikisi de arabalarına binip ayrı yönlerden gittiler. Şoförlere bişey olmamıştı.

Yerde hâlâ benzin buğusu tüten kızgın motörü seyredenler yavaş yavaş dağıldı.

Birbirine düşman iki Beyin iki şoförü gülümsüyor--du. izmir'den gelen, öbürüne, — iş oldu arkadaş, dedi, burnumuz kanamadan atlattık.

Öbürü,

— Ben, dedi, bizim Buik'in yeni motorunu dün" istanbul'a gönderdim bile...

izmirli,

— Ben de... dedi. Sonra bir kahkaha attı, yerdeki parçaları gösterdi: — Heriflerin şerefine bak, parça parça oldu. izmirli bir çifte kâğıtlı sardı, esrarlı cigaradan derin bir nefes çekti, arkadaşına ikram etti. O da sigarada» uzun bir nefes çekti.

— 20 bin'i kıvırdık, dedi.

Yere serilmiş vidaları, parçaları ayağıyla iterken Çil--li Hoca'nın muskasını buldu, izmirli şoför de radyatöre bağlı muskayı çıkardı. Küçük muska bir üçgen biçiminde beze dikiliydi. Bezi söktü, içinden balmumlu bir bez çıktı.

Bezi de açınca gazeteden koparılmış bir parça. Izmir'li şoför, — Vay anâmussuz, dedi, gazete parçasını muska diye yutturmuş.

Elindeki gazete parçasını okumaya başladı: 24

«Devlet borçlarımızın tutarı 982 milyon, rehinde olan 113 ton altın karşılığı alman borç 356, ticarî arierler 322, kredili ithalât 800, ekipman kredi anlaşmaları 733 milyon Türk lirası olmak üzere, dış ticaret borç tutarı 3 milyar 500 milyona yakındır.»

Adanalı şoförün muskasından çıkan gazetede de şunlar yazılı idi: www.cizgiliforum.com Sayfa 11

«Şehirde otobüs buhranı son haddini buldu. Döviz olmadığı için Belediye otobüs getiremiyor.»

25

ŞAKACI İNSANLAR

Hayat acıdır beyler. Hayat, dikenli bir yoldur. Hayat... Benim tam üç dolu defterim var, bu defterleri hayat felsefesiyle doldurdum. Şimdiye kadar, onaltıbin şu kadar, hayat şudur, hayat budur, hayat şöyledir, böyledir diye, defterime hayat üstüne büyük lâflar yazdım.

Hayat bir ıstıraptır. Hayat dik ve sarp bîr yokuştur. Hayat akan bir sudur. Hayat bir tiyatro sahnesidir.

Son defterimin en sonuna da hayat için şunu yazdım: «Hayat nedir?»

Evet, işte böyle... Hayat acıdır beyler. Anlatayım da, hayat acı mı, değil mi, siz söyleyin.

işim gücüm yoktu, mirasyedi olduğum için değil, iş bulamadığımdan, iki gündür suyla, havayla yaşıyordum.

Parkta oturmuş, hayatın ne olduğunu düşünüyordum: Yanımdaki adam gazetesini okuduktan sonra katlayıp cebine koyarken, —¦ Müsaade eder misiniz? dedim.

Adam gazeteyi uzattı. Hemen küçük ilânlara baktım, ilânlardan birini okuyunca içime bir umut geldi- Her yaşta kadın, erkek işçi aranıyordu. Gazeteyi adama verdim. Vakit kaybetmeye gelmezdi. Son gücümü topladım, koşar gibi ilândaki adrese gittim. Şehrin büyük iş ve ticaret yerinde 26

kocaman bir hanın beşinci katı; azarlarlar, paylarlar diye asansöre bile binemedim. Beşinci kata geldiğim zaman yorgunluktan merdiven basamağına oturup kaldım, iş is-tiyeceğim 18 numara karşımdaydı. Bir sürü insan içeri ırıirip çıkıyordu. Girenler umutlu, çıkanlar kızgın, asık suratlıydı.

İş verenlerin karşısına canlı çıkabilmek için epey dinlendim. 18 numaralı kapıdan girdim. Karşıma ilk çıkana, — Gazetede bir ilân gördüm de...

dedim. Odacıya benzeyen adam, eliyle, «İçeri gir, bekle!» işareti verdi.

Salonda sandalye ve koltuklar doluydu. Altı kadın, sekiz de erkek oturuyor, beş

kişi de ayaktaydı. Benim gibi zavallı birine sordum,

— Acaba ne işiymiş? dedim.

— Bilmiyorum, dedi, sırayla içeri alıyorlar işte... Kimisi on dakika, kimisi yarım saat kadar içerde kalıyor. Sonra bağıra çağıra dışarı fırlıyor.

Demeye kalmadı, beklediğimiz salondan içeri açılan kapı, küt diye açıldı, yüzü domates gibi kızarmış, ter içinde, şişman bir adam dışarı çıktı.

— Namussuzlar, alçaklar! Reziller!... diye bağırarak gitti.

— Her halde işe almadılar da, ona kızmış! dedim. Yanımdaki adam, — Galiba, dedi, her çıkan işte böyle bağıra bağıra çıkıyor-Kapıcı, — Sıra kimde? diye sordu. Çok süslü, boyalı genç bir kadın,

— Bende, dedi, kırıtarak içeri gkdi. Benim gibi bekleyenlerden birine, — Acaba içerde ne yapıyorlar? diye sordum.

27

— imtihan ediyorlar, zannederim, dedi.

Aklımdan, okulda öğrendiklerimi geçirmeye başladım. Burası bir ticaret işi yazıhanesi olduğuna göre her halde hesaptan imtihan edeceklerdi. İçimden kerratı bir kere tekrarladım. Sonra iskonto, faiz hesaplarının nasıl yapıldığım düşünmeye başlamıştım ki, içerden bir kadın çığlığı geldi. Kapı kanadı geriye çarptı, kadın alı al, moru mor dışarı fırladı.

— Ahlâksızlar! Namussuzlar! diye bağırarak gitti. Açık kapıdan dışarıya kalın, kalabalık, rahat erkek kahkahaları geliyordu.

— Acaba kadına bişey mi yaptılar? dedim-Yanımdaki, — Zannetmem, dedi, bişey yapmış olsalar bağır-mazdı. Belki zor bişey sormuşlardır.

Bir delikanlı,

— Evet, dedi, kadın zora gelmiş olacak. Yanımdaki adam, — Erkekler de bağırıyor birader, dedi. Odacı, — Sıra kimde? diye sordu.

Az önce çıkan kadın için «zora gelmiş olacak!» diyen delikanlı içeri girdi. Ben yine, aklımdan mürekkep faiz hesaplarına başlamıştun ki, demin içeri giren delikanlı feryat ederek dışarı fırladı: — Bu ne biçim iş! diye bağırarak, kendini merdivene attı. Yanımdaki adam, — Bu delikanlı, deminki kadın kadar bile dayanamadı, dedi.

Benden soma işe girmek için dört kişi daha gelip sıraya girmişlerdi. Bir yandan da yenileri geliyordu.

Sırası gelip içeri giren, beş on dakika sonra kan-ter içinde, suratı kıpkırmızı, bağıra bağıra, söverek dışarı fırlıyordu.

28

Bir görünüp, sırası geleni içeri soktuktan sonra kaybolan odacıyı yakaladım.

— İçerde adama ne yapıyorlar? diye sordum. Gülerek, — Tecrübe yapıyorlar! dedi, gitti.

İhtiyar kadın da, ihtiyar erkek te öbürleri gibi canlarını kurtarmak istercesine dışarı fırladılar. Bağıra çağıra gidiyorlardı. İçerden her insan çıkışında açık kalan kapıdan içerdekilerin kahkahası geliyordu. Herkes böyle bağıra çağıra çıkıp gittikçe bir yandan seviniyordum. Demek ki onları işe almıyorlardı. Benim işe girme ihtimâlim artıyordu. Ama bir yandan da korkuyordum. İçerde nasıl bir tecrübe yapıyorlardı ki, bütün bu insanlar küfrederek dışarı fırlıyorlardı.

Korkmaya başlamıştım. Eğer iki gündür aç olmasam, işi de, tecrübeyi de, imtihanı da bırakıp gidecektim. Ama, belki işe alırlar umuduyla korku içinde bekliyordum. Benden önceki ihtiyar, rengi kül gibi kapıdan çıktı. Öbürleri gibi bağırıp çağırmaya dermanı kalmamıştı.

— İçerde ne yapıyorlar amca? diye sordum.

www.cizgiliforum.com

— Aman sorma, git te gör! dedi. Kapıcı, — Sıra kimde? diye sordu. Sesimi çıkarmadım. Benden sonraki, — Sıra sizin! dedi.

— Siz buyurun, benim acelem yok, dedim.

— Olmaz, ben kimsenin sırasını alamam! dedi. Kerata, tramvayda, otobüste olsa sıra saygı dinlemez, beni omuzlar geçerdi.

— Rica ederim buyrun.

— Yooo... Vallahi olmaz, önce siz buyrun! Kapıcı arkamdan itti. Kapıyı kapadı.

İçimden Allaha

dua ediyordum:

29

«Hey Yarabbim! Sen beni mahcup etme! Sen bana kuvvet ver! Tecrübe midir, imtihan mıdır, şunu bir yüzümün akı ile atlatıp bir iş güç sahibi olayım...»

içeri girdiğim zaman belki açlıktan, belki korkudan gözlerim karanyordu.

Burası, dayalı döşeli koskocaman bir yazıhaneydi. İçerde, sayamadım ama, belki on kişi vardı. Benden önce çıkana hâlâ kahkahalarla gülüyorlar, gülmekten gözlerinden akan yaşları siliyorlardı. Hepsi de şişman, göbekli, gerdanlı insanlar olduklarından gülmek onlara yakışıyordu. Üstü camlı kocaman bir masanın arkasında oturan adamın karşısına geçtim. Adamın bana ilk sorusu, — Şakayı sever misiniz? oldu.

işe girebilmek için acaba ne cevap vermeliydim? Adamları teker teker süzdüm, içlerinden hiç benim gibisi yoktu. Hepsi de iyi giyimli, şişman, besili, yanaklarından kan damlayan insanlardı. Bu adamlar herhalde şakayı sevi-yorlardır diye düşündüm, zoraki bir gülümseyişle, — Elbette şakayı severim efendim, hem de çok severim, dedim, hiç şakayı sevmeyen insan olur mu?

— Madem ki şakayı çok seversin, otur şu koltuğa, dedi.

Açlıktan ayakta duracak halim yoktu ama, saygılı davranmak için, — Ayakta dururum efendim, dedim.

— Yoo, olmaz. Madem şakayı seviyorsun, otursun-Şakayla oturmak arasında bir ilinti bulamadım ama, söz dinlemiş olmak için, — Teşekkür ederim, dedim, oturdum.

— Yoo, yoo, ona değil, şu koltuğa otur. Gösterdiği koltuğa oturdum.

— Burada gördüğün herkes, hepimiz çok şakacıyız, dedi.

30

— Çok güzel efendim. Bendeniz de şakaya bayılırım.

Adam sağdan, soldan konuşmaya başladı. Arasım bana sorduklarına kısa, terbiyeli cevaplar veriyordum. Ama bana bişeyler oluyordu. Affedersiniz, oturak yerimden bir sıcaklık bastı, olur şey değil. Gittikçe sıcaklık artıyor. Artık bu sıcak değil, ateş... Kızgın tavaya konmuş kestane gibi, altımdan doğru kebap olmaya başladım. Allah Allah... Acaba hasta mıyım? Benim bildiğim, insana ateş, altından değil, başından gelir. Sağa sola kıvranıyorum, olmuyor. Ben kıvrandıkça, onlar da bana bakıp bakıp gülüyorlar. Zaten adamlar şakacı, benim www.cizgiliforum.com

halim de gülünmiyecek gibi değil ki... Canım yanıyor ama, ben de onlara bakıp gülmeğe başlıyorum. Altımdan öyle bir ateş geliyor ki, sanki tutuşacağım.

Karşımdaki,

— Ne o, rahatsız mısınız? dedi. «Hastayım» desem, belki işe almaz, onun için, — Hayır, sıhhatim yerinde, turp gibiyim, dedim.

— Neden öyle kıvranıyorsunuz?

Adamlar kahkahadan kırılıyorlar. Bir bahane bulmak için, — Affedersiniz, dedim, fistülüm var da... Müsaade ederseniz ayakta durayım, oturamıyorum.

Artık gülmekten yerlere yatacaklar- Her tarafımdan terler boşanıyor. Alnımdan akan terleri sildim, ayağa kalktım, «Ne gülüp duruyorsunuz?» diye bağıracağım, ama adamlar şakacı, ya beni işe almazlarsa...

Masadaki adam zile bastı gelen odacıya, — Beye bir çay getir, dedi.

Buna sevindim. Demek ki, beni beğenmişlerdi. Açlıktan karnım gurulduyordu.

Sıcak çayı içersem, açlığımı bastırırdı. Odacı çayı getirdi. Ben ayaktaydım.

Bardağı «lime aldım, iki kesme şekeri çaya atar atmaz puff diye çay köpükler saçarak havaya fışkırdı. Neye uğradığımı 31

şaşırdım. Elimden bardağı zor attım. Üstüm başım köpüklü çay içinde kalmış, ellerim sıcak çaydan yanmıştı. Herhalde bir pot kırmıştım. Adamlar gülmekten artık yerlere yuvarlanıyorlardı. Doğrusu gülünmiyecek halde de değildim.

içlerinden biri kahkahalar arasında,

— Şu karşıki kapıyı aç da, masanın üstünde bir dosya olacak, onu getir, dedi.

Adamın gösterdiği kapıyı açtım, dosya falan yoktu. Arandım, tarandım, yok...

Hay Allah, yok desem, acaba beceriksiz mi derler? Korkarak, — Yok efendim, dedim. Hâlâ gülen adam, — Buradaymış, gel! dedi. Tam gelirken, — Aman, kapıyı açık bırakmışsın, dedi, hemen kapa!

Kapıyı kapadım. Bu sefer başka biri sormağa başladı. Ama, sorularına cevap veremiyorum ki... Bir hapşırık tuttu beni. Bütün terslikler üstüste geliyor.

— Adınız ne?

— Adım... hap... hap, hap, hap şuuu... Me, mem, Meh... hap, hap, hapşuuuu...

Adım Mehmet... şuuu!...

Adamlar yerlere yuvarlanıyorlar. Şu başıma gelenlere ne diyeyim bilmem ki?..

Tam kırk yılda bir iş çıktı, yok oturak yerime ateş basar, yok çayı dökerim, hapşırı-rım...

— Kaç yaşındasınız?

— Ki... ki, ki, hapşuuuuu!... Kırk bir. Hapşuuuu... Gülmekten boğulacaklar, içlerinden biri, — Karşıda musluk var, git suratını yıka! dedi. Yüzümü yıkayınca biraz açıldım, hapşırık kalmadı www.cizgiliforum.com

ama, bu sefer başladı gözlerim sulanmaya... Göz sulanması değil, basbayağı hüngür hüngür ağlıyorum. Olur şey

değil, biç başıma gelmemişti. Acaba açlıktan mı, bilmem ki... Maskara oldum gitti adamlara... Böyle sakar, bir hapşırır, bir zırlar adamı işe alırlar mı?

— Neden ağlıyorsunuz?

— Ben mi? Bilmem... Annem rahmetli...

Bir gülüyorlar, bir gülüyorlar ki... Lâf değil, hüngür hüngür ağlıyorum. Bir tanesi, dolaptan bir şişe kolonya çıkardı.

— Biraz koklayın, açılırsınız, dedi...

Avucuma döktüğü kolonyadan derin bir nefes aldım. Galiba sinir kolonyasıymış. Oooh, içim açıldı. Bende bugün mutlaka bişey var. Bu sefer de hıçkırık tutmasın mı? Hık, hık... Adamlar bana deli diyecekler. Bir ağlar, bir hapşırır, bir hıçkırır. Hâlâ ne diye kovmuyorlar bilmem...

— Ne iş yapardınız?

— ön... hıyk... ce... hııyk... boyacılık... hıyk.

— Aman, yeter, sus! diye bağırıyorlar- Gülmekten ölecekler.

— Şu dolabı açar mısınız?

Dolabın kapısını açarken sanki top patladı: gümm! Ben korkudan yere yuvarlandım. Olursa bu kadar terslik olsun. Artık işe filân almazlar. Bişey değil, adamlan güldüre güldüre öldüreceğim.

İçlerinde en irisi masanın üstündeki tozu üfledi. Biraz sonra da boğulur gibi kahkahalar arasında, — Neye kaşınıyorsunuz? diye sordu.

— Vallahi temizim, dün yıkandım ama, bilmem nedense bir kaşınmadır geldi üstüme.

Pire desem değil, pire insanın bir yerine girer. Benim her tarafım kaşınıyor: Hart, hart, hart... En yaşlı olanı, — Tahsiliniz ne? diye sordu.

— Edebiyat Fakültesini bitirdim.

33

Kulağını ağzıma yanaştırdı,

— Hızlı söyleyin, ağır işitirim, dedi.

Kulağında, ağır işitenlere özgü âlet vardı. Bir yandan hart, hart kaşınırken, bağırdım: — Edebiyat Fakültesi...

— Ha?...

Ağzımı âlete yapıştırdım:

— Edebiyat... derken, adamın kulağındaki âletten suratıma fıskiye gibi su fışkırmasın mı? Neye uğradığımı şaşırdım. Olduğum yerde yıkıldım. Burası yazıhane değil, perili evdi. Açlıktan da gözlerim dönmeğe başladı.

Yalnız ben değildim yerde. Onlar da gülmekten yerlere serilmişlerdi. Bir zaman kahkahadan sara nöbeti geçirir gibi yerde debelendiler. Neden sonra kendilerine www.cizgiliforum.com

geldiler. Ayağa kalktılar- Artık gülmüyorlardı. Hepsi birer ciddî iş adamı olmuşlardı. Şaka maka kalmamıştı. Bir tanesi, — Aferin, dedi, çok iyi dayandın. Şimdiye kadar belki kırk kişi geldi, hiçbiri sonuna kadar dayanamadı. Hattâ ilk tecrübede kaçanlar bile oldu.

— Anlamadım beyefendi, neye dayandım?

— Amerikada şaka malzemesi imâl eden bir fabrika var. Bize iş teklif etti. Bazı şaka malzemesi gönderdi.

— Evet?...

— Bu şakaların bazısı ağır oluyor, tehlikeli oluyor. Onun için önceden bir tecrübe yapmak istedik.

Sonra birbirleriyle konuşmaya başladılar: — Amerika'da bu eşyaları satan tam 10 bin mağaza; varmış.

— Evet, evet... Senede 20 milyon dolardan fazla ciro yapıyorlarmış.

— Burada da iyi satış olacak... Tecrübe de gösterdi ki, hiçbir tehlikesi yok.

— Fabrika bize elli kalem mal teklif ediyor.

34

— Öbürlerinden de istiyelim. Bu işte kazanç var. Çünkü bizim halkımız Amerikalılardan daha şakacıdır. Biz şakayı seven insanlarız.

En yaşlı ve en şişmanlan, kâtipleri olduğunu tahmin ettiğim birine, — Not et, dedi, iki bin tane sandalyeye konacak kıç kızdırma levhası, on bin kutu kaşıntı tozu, beş yüz sandık hıçkırık kolonyası, beş bin düzine su fışkırtan sağır âleti, yirmi bin şişe göz yaşartıcı su, beş ton deli şeker, otuz bin kutu patlama kapsülü... Hepsini yaz, hemen göndersinler.

Beni takdir ettiklerine göre herhalde işe almış olacaklardı. Ama doğrusu, işimin ne olduğunu anlayamamıştım- Kendi aralarında konuşurlarken beni bir kenarda unutmuşlardı.

Benimle en çok uğraşana,

— Beyefendi, dedim, acaba işe kabul olundum mu?

— Haaa, dedi, bak seni unutmuştum. Evet, isteklilerin içinde senden daha dayanıklısı çıkmadı. Seni işe aldık.

Kâtibine döndü:

— Muhasebeciye söyle, vezneye söylesin, bu adama iki buçuk lira versinler.

Sonra bana,

— Bizim şirketimiz, Amerikadaki fabrikadan her ay bu şaka malzemelerinin başka çeşitlerinden getirecek, dedi. Sen her ayın üçünde burada bulun. Yeni gelen şaka âletlerini üzerinde tecrübe ederiz. Sonra gider vezneden iki buçuk liram alırsın. Her aym üçü, unutma!...

— Hı hu... diye güldüm. O da güldü: — Çok şakacısınız. Ben de şakayı çok severim. Gülüyordum. O da gülüyordu.

Aç maç ama, bütün

gücümü toplayıp herifin burnuna bir yumruk indirdim, 35

www.cizgiliforum.com

geri geri gitti, kıçının üstüne düştü. Burnundan fış, diye kan fışkırıyordu.

Öbürleri de şaşırmışlardı.

— Size küçük bir şaka yaptım, dedim.

— Ama böyle de şaka olmaz ki... Bu eşek şakası...

— Ne yapalım, biz fakiriz. Ayda kazanacağımız iki buçuk lira ile sizin getirttiğiniz şaka oyuncaklarından alamayız ki... Sizin hatırınız için, şaka da mı yapmıyalım? Aletsiz şaka işte bu kadar olur.

Kapıyı, çat diye kapadım, çıktım. Hemen evime gittim- îçi hayat felsefesiyle dolu defterimin en sonuna şunu yazdım: «Hayat acı bir şakadır.»

36

ALIN TERİ

Onu görmiyeli ancak üç yıl olmuştu. Sevdiğim bir arkadaştı. Nasıl sevmem, yoksulluk günlerimizde sefaletimizi dostçasma bölüsmüstük. Bir simidi, ikimiz bir bardak çayda ıslatır yerdik. Bana eski bir pardesü vermişti. Pantalonum, ceketim delik deşik olduğu için, bütün bir yaz sıcağında o kalın pardesüyü sırtımdan çıkaramamış, kaplıca musluğu gibi zırıl zırıl terlemiştim. Bana, bir okul arkadaşım, al şu parayı da bir iş yap, diye iki bin lira vermişti. Bütün hayatımda iş denen şeyi beceremediğim için, iki bin lirayı götürüp onun avucuna bırakmıştım. O kendisini müthiş, eşsiz bir iş adamı görürdü. Onu benden önce tanıyanlar da öyle söylüyorlardı, istanbul'un karaborsa kralıymış. Emri altında kırk-elli karaborsacı çalışırmış. Günde temiz para bin, iki bin lira kazanırmış.

Sonra bir tersi dönmüş, meteliksiz kalmış. Benim de hu-yurndur, nerde tersi dönenler, nerde mirasını yiyip meteliksiz kalanlar varsa, onları arayıp bulur, onlarla arkadaş olurum.

Onu tanıdığım zaman, belki üstüste on defa iflâs etmişti. Artık öyle olmuştu ki, bir alacaklısı karşısına çıkıp parasını istese, kovardı. Ama hiçbir zaman zengin olmak umudunu yitirmedi.

37

insanın işi ters gitti mi gider. Bir eski okul arkadaşımdan alıp verdiğim ikibin lira da onu düzeltmedi. Bu başarısızlığı ne ben onun başına kaktım, ne de o benden dostluğunu esirgedi-Sonra ben o iki bin liranın ödeyebildiğim kadarını üç-beş, o eski arkadaşıma ödedim.

Araya pek çok olaylar girdi. Dostluğumuzun arası soğudu. Birbirimizi kaybettik.

Geçende başka bir arkadaşla konuşurken söz döndü dolaştı ona geldi: — Şimdi görme onu, dedi, zengin oldu.

— Deme yahu...

— Vallahi... Günde bin liraya para demiyor.

— Hadi canım.

. — Özel arabası var, şoförü var.

— Nasıl oldu?

— Basbayağı oldu işte. Bir telefonda, gün oluyor, on bin lira kazanıyor.

— Alay mı ediyorsun?...

— Bir han yaptırdı, bir de apartıman yaptırıyor. İnsanın bitürlü inanası gelmiyor. Üç yılda bütün bunlar nasıl olur? Ben gece gündüz çalışıyorum da bodrum katındaki evimin kirasını bile zarzor veriyorum.

Bir de üstelik,

«— Ne kadar eski borcu varsa ödüyor!» demesin mi?

Aklıma şu bizim eski hesap geldi. Kendisine bir mektup yazdım. «Belki hatırlarsın, dedim hani şu...»

Hatırlamış. Bir adam gönderdim, parayı verdi. Kendisiyle telefonda konuştuk.

— Sen neye bana gelmiyorsun? dedi.

— Yahu, dedim, ben zâten uğursuzun biriyim. Kendime faydam yok, sana bari zararım dokunmasın.

— Eskiden geliyordun, dedi.

38

— Eskiden sen de benim gibi meteliksizin biriydin, dedim, kaybedecek neyin vardı?

Çok ısrar etti. Kalktım gittim. Büyük bir handa beş altı odalı yazıhane tutmuş.

Kapısının üzerinde «Alın teri -ithalât, ihracat, komisyon işleri» yazılı. Beni çok iyi karşıladı. Arabasına bindik, öğle yemeğini yedik. Başka bir ticarethanesi daha varmış. Onun da adı «Alın teri ticaret evi.»

— Aman arkadaş, dedim, üç yıl içinde bütün bunları nasıl yaptın?

— Alnımın teriyle.

Kimbilir kaç bin lira olan arabayı gösterdim: — Ya bu?

— Alnımın teriyle!

Sonra beni kendi hanına götürdü. Onun da kapısında «Alm teri hanı» yazılı. Bir han daha yaptırıyormuş, adı «Küçük alm teri hanı.»

Akşam üzeri, yine otomobiliyle apartımanına götürdü. Şaşırdım, kaldım. İkişer daireli sekiz katlı bir apartman. Her dairede altı oda var. Kapıdan girerken başımı kaldırıp baktım: «Ahn teri apartımam» yazıyor. Artık dayanamadım, — Bana bak, dedim, sen bu ticarethanelerinin, hangarının, apartımanlarının adlarını değiştir.

— Neden?

— Değiştir işte...

— Ne koyayım?

— «İdrar ticaret evi», «Büyük idrar hanı», «Küçük idrar hanı», «İdrar apartımam» koy.

Tekrar,

— Neden? diye sordu.

— Neden olacak, dedim, çalışmaktan yalnız aln:m .değil, koltuk altım terliyor, imanım gevriyor, hâlâ bir ev

39

kirasını veremiyorum. Senin alnın Karakulak suyunun kaynağı olsa üç yılda bu kadar terlemez be!... Seninkisi alm teri değil, sidik... Durmadan fıçı fıçı bira içsen, üç; yılda bu kadar idrar bile gelmez insandan...

Allahaısmarladık demeden ayrıldım. Daha alacağım beş yüz lira var. Adam göndersem acaba verir mi? Eğer vermezse yandım. Beş yüz lirayı çıkarmak için daha böyle elli yazı yazmam gerekecek. Epiyce alnım da, altım, da terliyecek demektir.

40

NE GÜZEL MEMLEKET

îki komşu memleket arasında bir ticaret anlaşması yapılacaktı. Bu maksatla komşu memleketlerin birinden bir ticaret heyeti öbür memlekete geunişti.

Misafir ticaret heyetinin başkanı kendi memleketini günügününe rapor gönderiyordu. Aşağıda bu günlük raporların çevirisini bulacaksınız.

3 MART 19...

Hava alanında uçaktan indiğimiz zaman bizi gümrük memurlarından başka karşılayan olmadı. Memurlar bavullarımızı, valizlerimizi didik didik arayıp taramaya başladılar. Biz, bu hareketin protokola aykırı olduğunu, ticaret heyeti olduğumuzu, eşyalarımızı arıyamıyacakla-nnı söyledikse de, gümrük memurlarına anlatamadık. Belgelerimizi gösterdik, para etmedi, muayeneden soma iki saat kadar bekletildik. Gelen giden olmadığı için ne yapacağımızı bilemiyorduk. Gece için kendimize bir otel aramaya karar verdiğimiz sırada bizi beşyüz kişiye yakın bir kalabalık karşılamaya geldi. Karşılayıcıların başında bulunan zat,

41

— Biz sizi deniz yolu ile geleceksiniz diye sabahtan beri iskelede bekliyorduk, dedi.

— Pek şakacısınız, diye cevap verdim.

Bu zatın bizim memlekete denizden yol olmadığını bilmemesine elbette imkân yoktu. Gümrük memurlarından şikâyet ettik. Pek nâzik şekilde özür diledi: — Sizi, bizden sanmışlar. Bir kaçakçı çetesi geliyor diye ihbar olmuş da...

Sonra gülerek ekledi:

— Sizi yabancı yerine koymamışlar, bizden sayılırsınız.

— Teşekkür ederiz-Karşılayıcıların başında gelen zat, — Sizi ancak beş, altı yüz kişiyle karşılayabildik, dedi.

«Neden bu kadar kalabalık?» diye sormama vakit bırakmadan, — Çünkü, dedi, gazeteciler Amerika'dan gelen bir artisti karşılamaya gitmişler.

Vekil bey de propaganda gezisinde, müsteşar bey açılış töreninde, Umum müdür de barajda. Vali, pazar'ı teftişe çıktı. Protokol müdürü garda Başbakanı uğurluyor. Mektupçu ile Hukuk işleri müdürünü bu sabah emekliye ayırdılar.

Özel kalem müdürü, görülen lüzum üzerine izinli gönderildi. U. Müdür muavini sıhhî sebepten istifa etti. Kala kala bir ben kaldım. Onun için bu kadar az kişi geldik. Yoksa onbeş yirmi bin kişi ile sizi karşılardık.

— Zatıâliniz kimsiniz? diye sordum.

— Ben, Vekâletin müsteşar muavininin birinci şube müdür vekilinin sekreter yardımcısına vekâlet ediyorum. Eğer Vekâlet emrine alınmazsam, sıhhî sebepten istifa ettirihnezsem, mecburî izine gönderilmezsem, görülen lüzum üzerine işten çıkarılmazsam, vazifeden affedilmez-sem, şu dakikada bu işle meşgulüm.

42

Otomobillere binerken,

— Karşılama törenini denizde hazırlamıştık, dedi. Şimdi hep beraber sahile gidelim. Orada tören yapıldıktan sonra istirahat edersiniz.

Sahilde arabalardan indik. Kayıklara binerek açıkta duran yata çıktık. Yat> iskeleye yanaşamadığı için, biz kayıklarla yata yanaştık. Yat hareket edince, bizi bayraklarla donatılmış gemiler karşıladı. Sahilden kırk bir pare top atıldı.

Tekrar sahile geldik. Rıhtım üzerinde yirmi ile yirmi beş yaş arasındaki küçük kız çocukları (!) bize buketler verdiler. Üzerlerinde «Hoş geldiniz!» yazılı, meşe dalları ve çalı süpürgesi otlariyle süslü takların altından geçerken kurbanlar kesildi. Bandonun önünden geçerken fotoğraflar çekildi. Alkışlar arasında misafir kalacağımız otele geldik.

4 MART 19...

Otelde, gazetecilerin baskınına uğradık. Fotoğraflarımızı çektiler.

— Memleketimizi nasıl buldunuz? diye sordular. Biz de her gittiğimiz geri kalmış ülkede, her zaman, her yerde olduğu gibi,

— Fevkalâde... Harikulade... Cennet gibi... Kalkınmalarınıza hayran olduk.

Bizim için sizden alınacak pek çok dersler var... dedik.

Gazetecilerden biri bana,

— En çok hoşunuza giden ne oldu? diye sordu. Ben, nasıl cevap verilirse hoşlarına gideceğini önceden öğrendiğim için, — Şiş kebaplarınızla, dolmalarınıza, bir de baklavanıza bayıldık, dedim.

Gazeteciler tam ayrılacağı sırada içlerinden biri, 43

— Siz ne oynuyorsunuz? diye sordu.

— Oyun sevmem, dedim. Yüzüme tuhaf tuhaf baktı.

— Ciddî söylüyorum, hayatımda hiç oyun oynamadım, dedim.

Bizim heyetteki arkadaşlardan birine döndü, — Siz nerede oynuyorsunuz? dedi.

O da oynamadığını söyleyince, başka birine sordu, — Maçta kimler oynayacak?

— Ne maçı? dedik.

—- Siz Magsonar futbol takımı değil misiniz? Hayatımda bu denli şakacı insanlar görmedim, içlerinden biri, — Yok canım, bunlar futbolcu falan değil, dedi, bunlar Monako'dan gelen güreş

takımı...

Başka bir gazeteci de,

— Yok yahu, dedi, görmüyor musunuz, heriflerin suratlarım, bunlar besbelli Honolulu'dan gelen operet artistleri...

Biz, gazetecilere ticaret heyeti olduğumuzu anlatınca, — Öyleyse sabahtanberi ne diye bizi meşgul ediyorsunuz?... dediler.

Kendilerinden özür diledik-

5 MART 19...

Geceki ziyafet pek neşeli geçti. Ziyafet sofrasında bir zat ayağa kalkarak, iki memleket arasındaki kültür, ticaret, tarih, coğrafya, kozmografya, kimya ve hesap münasebetlerinden ve kader birliğinden bahsetti. Ve kadehini şerefimize kaldırdı. Bütün kadehler havaya kalktığı sırada, birdenbire elektrikler söndü.

Kısa bir şaşkınlıktan sonra, herkes dışarı fırladı. Biz neye uğradığımızı şaşırmıştık.

44

— Kontak!... Kontak!... diye bağırıyorlardı. önce bize bu yapılanı, bu memleketin bir geleneği, şakası, sürprizi sandım.

Bir süre sonra elektrikler yandı. Nâzik bir zat, — Çok affedersiniz, dedi. Biz elektrik kontak yaptı sanmıştık. Çünkü arasıra böyle kontak olur. Halbuki kontak değilmiş.

— Neymiş? diye sordum.

— Bu sefer sigorta atmış, dedi...

Tekrar yemeğe içmeğe başladık. Yine lâmbalar söndü. Bir kaçışma, koşuşmaca daha oldu. Karanlıkta yakaladığım birine, —• Kontak mı, yoksa sigorta mı attı? diye sordum.

— Değil, dedi, bu sefer, cereyan kesildi.

— Ne kadar sürer?

— Belli olmaz. Bazan uzun sürer ama, bazan da bir iki saat içinde onarnlar.

Bereket versin çok ihtiyatlı insanlar olduklarından hemen gaz lâmbaları geldi.

Fakat lâmbaların gazı yoktu. Bu sefer, şamdaıüardaki mumları yakarlarken cereyan geldi.

6 MART 19...

Bu gece sabaha kadar sanat gösterisi yaptık. Şarkılar söylendi, sazlar çalındı, doğrusu pek güzel eğlendik.

11 MART 19...

Dün, müzeleri, anıtları gösterdiler. Bugün de yeni açılan fabrikaları dolaştırdılar.

Yarın da şehri gezdirecekler. Henüz ticaret konuşmalarından lâf yok. Ayıp olur diye biz de bişey söylemiyoruz. Herhalde bir programlan vardır.

45

16 MART 19...

Buraya ticaret andlaşması için geldiğimizi hatırlatmamızın doğru olup olmadığına bir türlü karar veremiyorum. Bu hususta emirlerinizi beklerim. Dün gece sabaha kadar şerefimize muazzam bir ziyafet verildi. Bugün okulları gezdirecekler, akşama başka bir ziyafetteyiz.

19 MART 19...

www.cizgiliforum.com

Sayfa 22

Dün gece yarısından sonra yirmi altı otomobille Su-lukule denilen yere gittik.

Sabaha kadar eğlendik. Size bu raporu uyku sersemi yazıyorum.

20 MART 19...

İlk günler bizi eğlencelerle, balolarla, ziyafetlerle, içkilerle iyice serseme çevirip öylece müzakere masasına oturtmak, kazıklamak istiyorlar, diye kuşkulanmıştım. Yanılmışım. Üç haftadır buradayız. Müzakerenin lâfını bile eden yok.

25 MART 19...

Bugün U. Müdüre andlaşmayı ne zaman yapacağımızı sordum. Şaşırarak, — Ne andlaşması? dedi.

— Ticaret andlaşması, dedim.

Büsbütün şaşırınca, kendilerine açıkladım. O zaman, — Yaaa, siz ticaret heyeti miydiniz? dedi, biz sizi başka bir memleketin yardım heyetiyle karıştırmışız.

Akşama yine şerefimize bir ziyafet var.

1 NİSAN 19...

Dün gece bizim heyetten üç kişi çok sarhoş oldu. Biz de zeybek, çiftetelli oynamasını öğrendik. Ziyafetleı-

de, hopluyor, zıplıyor, göbek atıyoruz. Ticaret meselesini bir kere daha hatırlattım.

— Kolay canım. Biz size palamut, tütün, pamuk, fındık satarız, siz de bize kahve satarsınız, dediler.

— Bizde kahve yok, yetişmez, dedik.

— Öyleyse buğday satın! dediler.

— Biz buğdayı altı ay önce sizden satın almıştık, dedik.

— Zararı yok, artanı bize satarsınız, dediler. Çok şakacı insanlar.

Ertesi gün gazetelerde resimlerimiz çıktı. Altında şöyle yazıyordu: «Dost komşu memleketle ticaret andlaşması yapıldı. Yeniden 500 milyon dolarlık kredi açtılar. Zarurî ihtiyaçlarımızdan dudak boyası, zıpzıp, nalmıhı, sapan lâstiği gönderecekler.»

20 NİSAN 19...

Geri dönmemiz için yüksek emirlerinizi aldık. Fakat ticaret heyetimiz bu memleketin havasma o kadar alıştı ki, artık dönmemize imkân yoktur. Yiyoruz, içiyoruz, eğleniyoruz, oynuyoruz. Bu sebeple toptan uyrukluk değiştirerek bu güzel memlekette kalmak kararını verdiğimizi saygılarımızla arzederiz!

47

İLERİGELEN

ADAMLAR

«K» kasabası hudut üzerinde, doğu illerimizden bi-rindedir.

Kışı altı - yedi ay sürer, Hem de karlı, fırtınalı, tipili bir kara kıştır.

îkttidar Partisi Merkez yönetim kurulu aralarında iyice düşünüp taşımp en uzak, en küçük kuruluşlarına, bucaklarına, ocaklarına kadar göndermek için bir genelge kaleme aldılar.

«K» kasabası Parti Başkanı Merkezden gelen genelgeyi okuyunca eli ayağı birbirine dolaştı. Sanki hemen kapı açılıp parti ilerigelenleri içeri gireceklermiş

gibi yüreği küt küt atıyordu.

«K» kasabasınm Parti ilçe Kurulu toplandı. Kendini toparlamaya çalışan Başkan, Yönetim Kurulu üyesi ve Taş mahalle muhtarı ve Modern Palas otelinin sahibi Hüsnü Efendiye, — Bay Hüsnü, dedi, (Resmî konuşmalarında arkadaşlarına Bay derdi), şu mektubu okuyalım bir.

Otelci Hüsnü Efendi genelgeyi okudu- Belediye Başkanı Haydar Bey, — Geliyorlar! dedi.

48

— Ben de öyle anladım, bu mektuptan o anlaşılıyor, geliyorlar!...

Merkez, genelgede bazı şeyler soruyor, bunların cevaplandırılmasını istiyordu.

İstenilen cevaplar madde madde verilmişti:

«1 — Kasabamızda partimize kayıtlı beş bin üye olup, bunların hepsi de icabında partimize canlarını fedaya hazır ve amade olmakla beraber parti aidatı verenlerin yekûnu ise elli kişiyi pek çok geçmemektedir.

2 — Yüksek emirleriniz başımızla beraber olup, muazzam bir karşılama töreni hazırlanarak, her gün istasyona ilkokul mektebinin çocukları yeni elbiselerini giymiş olarak çıkarılmakta ve bütün köy muhtarlarına, köylerindeki eh ayağı tutanlarm mevcutlu olarak istasyona gönderilmeleri bildirilmiştir. Ayrıyeten komşu kasabalardan bir insaniyetlik olmak üzere, üçer beşer bin kişilik yardımcı olaraktan kuvvet göndermeleri, yarın aym iş başlarına gelince bizim de kendilerine yardım edeceğimiz bildirilmiştir.

3 — Kasabamızda partimiz, iki adet futbol topu ¦oyunu için kulüp açaraktan gençleri sinesinde toplamıştır. Kasabamızı teşrifinizde bu iki gençlik takımı arasında, huzurunuzda bir maç müsabakası yapılmak için her gün tâlimler icra olunmaktadır. Bundan başka, ayrıyeten yine gençliği sinesinde toplayan iki tiyatro kumpanyası terbiyevî mahiyette dram piyesleriyle, son derecelerde ahlâki komedilere başlamış olup, yine teşrifinizde huzurunuzda bu temsil oyunları gösterilecektir.

Cevap postaya verildi. Kış birden bastırmıştı. «K» kasabası Kasımın ortasında karlara gömüldü. Partinin istediği cevap postalandığı zaman yollar kapalı değildi. Ama mektubu götüren tren «K» kasabasından 23 Km. ilerdeki 49

istasyondan öteye gidememişti. Yol kardan kapalıydı. Bütün mektuplar, havale, koliler posta vagonunda kalmıştı.

Ankara'daki merkeze, bütün parti kuruluşlarından cevaplar, raporlar gelmişti.

Yalnız cevabı gelmeyen «K» kasabası parti başkanlığına bu aldırmazlığından www.cizgiliforum.com

ötürü ağır bir yazı daha yazıldı. Bu yazı postaya verilene kadar yollar büsbütün kapanmış, yazı yolda kalmıştı.

• «K» kasabası particileri, göze girmek için birbirleriyle yarış ediyorlardı. Parti Başkanı ile Belediye Başkanı kendilerini gösterip Merkezin göstereceği milletvekili adayı olmak umuduna kapılmışlardı.

Ortaokul müdürü bir hafta çalışarak, Parti Başkanına bir karşılama nutku hazırlamıştı. Buna karşılık her gece birlikte ve başkanın hesabına içiyorlardı.

Şimdi Parti Başkanı, her akşam rakı sofrasında, müdürün sıksık düzelttiği bu nutku ezberliyordu. Müdür, başkanın sözünü ara yerde kesiyor,

— Burada sesini daha bir yükselt!

— Burada biraz sus, gözlerini şöyle bir etrafta gez dir, azıcık gül... Sonra yine başla! diyordu.

Belediye Başkanı da ziyafet hazırlığıyla uğraşıyordu. Modern Palas otelinin sahibi Hüsnü Efendinin bu karşılama için frak giyeceğini duymuştu. Herif hepsinden üstün çıkacaktı. Elbette fraklı adam, frak giymesini bilen adam dururken, fraksızları mebus yapıp Ankaraya götürmezlerdi.

Otelci Hüsnü Efendi, Cumhuriyetin ilk yıllarında Parti delegesi olarak Ankara'ya gittiği zaman, bu frakı orada elden düşme almıştı. Karısı sandıktan çıkardı.

Naftalinlerini silkelediler, ütülediler. Bitürlü frak Hüsnü 50

Efendi'ye olmuyordu. Elbise biraz küçülmüş, Hüsnü Efendi de büyümüştü.

Pantolonun beli kavuşmuyordu-

• Merkez, «K» kasabasından hâlâ cevap alamadığı için telâşlandı. Bu sefer daha ağır bir yazı postaladılar. Ona da cevap yok. Bazı ilçe teşkilâtı olduğu gibi başka partiye geçiyordu. Sakın «K» kasabası da böyle bir oyun oynamasın!... işi tatlıya bağlamak için bu sefer «K» kasabasına, merkeze bir heyet göndermesi yazıldı.

Partiden kopmak üzere olan illerden heyet isteniyor, bu heyet parti ileri gelenleri tarafından kabul olunuyor, ziyafetler veriliyor, birlikte çıkarılan resimler gazetelerde basılınca, merkezle bağlan kuvvetlenmiş oluyordu. «K» kasabası merkezin çağırışına da cevap vermedi. Çünkü bütün mektuplar yolda kalıyor, ellerine geçmiyordu.

• Kasabanın iki futbol takımına zorla on sekiz oyuncu bulunmuştu. Daha dört oyuncu eksikti. İstasyon memuru, iki öğretmen, Hususî muhasebeden üç memur, sağlık memuru, bir de mübaşir takıma girmişti, üst yanı öğrencilerden tamamlanmıştı. Memurlara, futbol oynamaları için izin çıktığı duyulunca futbolculuğa özen birdenbire arttı. Hattâ Kaymakamlıkta kâtip elli yaşındaki Selâhattin Efendi bile kaleci durmaya kalktı.

Otelin boş alt katında «Gençlik Sahnesi» kurulmuştu. Tiyatroya ilgi daha çoktu.

Yalnız kadın artist bulamıyorlardı.

— Ah, yaz olsa!...

Yazın kasabaya cambazlar, şarkıcılar, saz takımları gelirdi, onlardan bir iki artist kadın kiralarlardı.

Erkeklerden birini kadın kılığına sokmayı düşündüler. Buna da kimse yanaşmadı.

51

Okul müdürü, bütün oyuncuları erkek olan bir piyes bulmuştu. Hergün provaları yapılıyordu.

• «K» kasabası particilerinden kuyumcu Rıza Bey,

— Yahu, yollar kapalı, boşuna bu hazırlık, dedi, tren işlemiyor ki...

Başkan, iki ay önce gelen genelgeyi kuyumcu Rıza'ya uzattı:

— Oku şunu!... Pek yakında geleceklerini yazıyor. Onlar gelecek olurlarsa, trenle mi gelirler? Bir de bakmışsın bir sabah kasabayı otomobiller sarıvermiş...

Söyle bakalım Bay Rıza, o zaman ne yaparız?

— Yahu yollar kapalı...

— Yollar sana, bana kapalı... Onlar gelecek olduktan sonra kapalı mapalı dinlerler mi? Kadillakların önüne, efendime söyliyeyim, bin traktör dizerler, silindirler korlar, karları temizler, hem biyandan yolları yapar, hem gelirler...

îlkokul, ortaokul öğrencileri başlarında öğretmenleri her gün istasyona iniyor, karşılama için hazırlanıyorlardı. Kışın çiçek değil, yeşil ot bile bulunmazdı burada.

Enstitünün dikiş öğretmeni (başka öğretmeni yoktu) krepon kâğıtlarından yapma çiçekli bir buket yapmıştı. Kaymakamın on bir yaşındaki kızı Gülsen, her gün bu buketle istasyona iniyordu. Gülsen'in, trenden, ya da otomobilden iner inmez, ileri gelenlere bu buketi nasıl vereceği tâlim ediliyordu.

• Mart ortalarına doğru artık herkes bu hazırlıktan bıkmış, çalışmalar gevşemişti.

Parti Başkanı da umudunu keser gibi olduğu için, Merkezden kesinlikle gelip gelmi-jeceklerini öğrenmek istiyordu. Doğrudan doğruya üst 52

makama sormak ayıp olurdu. (Başkan askerliğinde iyi bir çavuştu.) Bunu bir kurnazca soracaktı. Şehirlerarası telefon çalışmadığı için candarma telefonu ile konuşacaktı. Candarma dairesine gitti. Candarmanm telefonu manyetolu telefondu, Ankara'ya kadar doğrudan doğruya konuşulamazdı. Candarma çavuşu,

— Biz «.....» le konuşuruz. Orada telsiz var... dedi.

telefon eder. Ordan (.....) ye sorarlar. Orasının Ankara.-

ya irtibatı vardır.

Onlar telsizle «.....» ye sorar, (.....) de (.....) ye

• Bir buçuk ay işlemeyen tren, ertesi gün ilk defa kasabaya gelecekti- Haberler birbirini tutuyordu. Demek «ileri gelenler» trenle geleceklerdi. Piyeste rolü olanlar, rollerini unuttuklarından yeniden ezberlemeye başladılar. Futbolcular www.cizgiliforum.com

son bir antrenman yaptılar. Oyunda, sağlık memuru topa vuruyorum diye ayağını boşa savurduğundan sakatlanmıştı.

Karşılayıcılar sabah erken istasyona toplanmışlardı. Karşılayıcıların ortasında, izmir marşı ile Cezayir marşını çok iyi çalan çalgı takımı vardı: Bir davulcu, bir kemancı,, bir zurnacı, bir de klarnetçi kipti Apti... En başta öğrenciler, soma futbol kıyafetleriyle iki takım yer almıştı. Onlardan sonra da «Gençlik Sahnesi»

artistleri vardı, istasyona boydanboya üzerinde «Hoş geldiniz» yazılı bir bez gerilmişti.

Arkada halk yığılmıştı. Komşu kasabadan gelen partiler de oradaydı.

ileri gelen adama verilecek bukete bakınca Başkan kızdı. Hergün istasyona götürülüp getirilmekten kâğıt çiçekler kirlenmiş, ıslanıp yumuşamış, yırtılmıştı.

Başkanın asıl kızgınlığı Otelci Hüsnü'ye idi. Üstünde frak olduğu için en başa geçmiş, birdenbire bir önem almıştı.

53

Frakı giyince kimse de ona «geri dur!» diyemiyordu. Belediye Başkanınki yeniydi ama fraka benzememişti. Siyah kravat da bulamadığı için, renkli bir kravat takmıştı.

Parti Başkanı telâştan, heyecandan okuyacağı nutku unutmuştu. Sıksık helaya gidip nutuk kâğıdını okuyor, nutku ezbere alıyordu.

Her taraf kâğıt bayraklarla donanmıştı. Trenin düdüğü duyulunca heyecan son kerteyi buldu. Tren istasyona girdi, bir kaynaşma oldu, bir uğultu, arkadan alkış

ve yaşa sesleri yükseldi- Davulun tokmağı ile saz-mızıka takımı İzmir marşına başladı.

Trenden inenler oluyordu ama, hangisinin ileri gelen olduğu pek belli değildi.

Belediye Başkanı, trenden inenlerden en şişman olanının elini öpüyordu.

Modern Palas sahibi şık birinin eline sarılmak için eğilirken daracık frak pantolonunun dikişleri sökülmüştü. Gençlik kolu da adama yapışmış, omuzlarının üstünde havaya kaldırmışlardı. Halk, — Yaşaaa!... yaşasın! diye bağırıyordu.

Bu şenlik, bağırışma, bu kargaşalık bir çeyrek kadar sürdü. Ondan sonra herkesi bir sessizlik aldı. Halk arasında fısıldaşma başladı: — Gelmemişler!...

— Ben gözümle gördüm be!... Bizim başkan elini öpüyordu.

— O bir yolcuymuş!...

— Değil vallahi... Bir göbeği vardı ki maşallah... Öyle yolcu mu olurmuş?...

Bu sırada posta memuru elinde bir sürü zarfla Parti ilçe başkanına geldi.

Mektupların hepsi Partiye, hem de Merkezden gelmişti. Parti Başkanı heyecanla mektupları aldı. Hiç şimdiye kadar merkezden bu kadar mektup birden almamıştı. Titreyen parmaklarıyla en üstteki zarfı 54

açtı. Etrafındakiler merakla ona bakıyorlardı. Okuması pek kuvvetli olmadığı için, — Demir Ali oğlum, benim gözüm iyi seçmez, okuyuver şunu!... dedi.

www.cizgiliforum.com

Demir Ali Merkezden gelen yazıyı yüksek sesle okudu: «K» Parti Başkanlığına,

ilçe Yönetim Kurulunuzun, parti işlerine karşı aylardan beri sürüp giden ilgisizliği, parti teşkilâtı içindeki bozguncu hareketleri, yıkıcılığı, partiler arasında nifak yaratmak gibi parti disiplinini bozan hareketleri delilleriyle sabit olduğundan, parti selâmeti bakımından Haysi-rst Divanı kararıyla görevden alındığını...»

Parti Başkanı sarsıldı. Üyelerin rengi sarardı. Uzun. bir sessizlik oldu. Sonra Belediye Başkanı, — Elli kişilik ziyafet hazırlamıştım, ne olacak? dedi. Futbol takımı kaptanı: — Yazık, dedi, karda kışta don gömlek bu kadar titredik...

Demir Ali,

— Tiyatro, dedi, makiyajları bile hazır...

Parti Başkanının kan beynine sıçradı. O hiddetle dili çözüldü: — Arkadaşlar, biz bu kadar hazırlık yaptık...

— Evet yaptık...

— Bu kadar hazırlığa günah!...

— Bir teklifim var... Şimdi hep birden «Millî Kudret Partisi» ne geçeriz...

Haa!... Ne dersiniz? Hiç hazırlığımızı bozmıyalım!... Millî Kudret Partisinin ileri gelenlerini çağırırız!...

— Çağırırız...

— Karar mı?

— Karar...

55

Kararı imzalamak ve tabelâyı değiştirmek için parti binasına giderlerken bir istanbul gazetesinin muhabiri olan Demir Ali Postahaneye koştu, istanbul gazetelerine telgraflar çekti: «K» kasabası «.....» partisi Yönetim Kuruluyla birlikte 500 üyesi «.....»

partisinin zararlı gidişini beğenmediklerinden, ve düzeltilmesine de imkân görmediklerinden toptan istifa ederek «Millî Kudret Partisi» ne geçmişlerdir.

56

APONA

FUARI

Tarihimiz boyunca bütün kötü, yanlış, gülünç işlerin eski dönemde yapılmış

olduğunu söylemek gelenektir. Biz bu geleneğimizi bozmak istemediğimizden, bu hikâyedeki vak'aların da eski günlerde geçmiş olduğunu açıklarız.

Apona Şehri, Milletlerarası Fuarı, şimdiye kadar-kilerin hepsinden üstün olacaktı. Bundan iyi propaganda fırsatı ele geçemezdi. Bütün ticaret ataşeliklerine, fuarda kendilerine yer ayırabilmeleri için, en geç iki ay içinde cevap isteyen mektuplar yazıldı.

Mektupları alanlar, çağrıya teşekkürle, fuara katılmak istediklerini bildirdiler.

Yalnız bir yerden ne «evet» ne «hayır» diye cevap geldi.

www.cizgiliforum.com

Cevap vermeyen memleketle, fuarı açacak memleketin ticaret heyetleri arasında o sırada bir anlaşma yapılıyordu.

Ziyafette Heyet Başkanı, Ticaret Bakanına, — Apona Fuarına katılsaydınız, memleketinizin propagandası bakımından çok faydalı olacaktı... dedi.

Ticaret Bakanı hayretle sordu: * — Apona mı? Fuar mı? Apona'da fuar mı açılıyor?

57

Ticaret Heyeti Başkanı, iki yıldır bütün milletlerin bu fuar için hazırlandıklarını, bütün ajansların gazete ve radyolarla durmadan Apona fuarına ait haberler verdiğini söyledi.

Ticaret Bakanı, ertesi günü hemen müsteşarını çağırdı:

— Apona Fuarından neden bana bahsetmediniz? Gelen mektubu neden bana göstermediniz?

Müsteşar, büyük bir iyiniyetle, her ne kadar Avrupa kıtasında Apona diye bir şehir olduğunu hatırlıyorsa da, orada bir fuar açılacağından, bir çağrı mektubu gönderildiğinden haberi olmadığını söyledi.

Ticaret Bakanlığı altüst oldu. Bakan, şiddetle mektubun bulunmasını emretti.

Bakanlık daireleri, şubeler birbirine girdi. Ortalık o kadar karıştı ki, bu kargaşalıkta şaşkınlıktan Mısıra pamuk, Kanada'ya buğday, Irak'a petrol, İsviçre'ye saat ihracı için teklifler yapılırken, İngiltere'den fındık, İran'dan atom bombası, Habeşistan'dan tepkili uçak ithali için teşebbüslere de geçildi.

Bir türlü mektup bulunamıyor, üstelik kaybolan mektup aranırken, bulunan mektuplar da kayboluyordu. Çağrı mektubu Apona Ticaret Ataşeliğine soruldu.

Ataşelik, Apona'da fuar açılacağı hakkında her ne kadar bilgisi yoksa da, böyle bir haber duyulur duyulmaz, hemen arzolunacağmı bildiriyordu.

Uzun arama taramalardan sonra, Bakanlık Evrak Kalemindeki kayıtlardan, on ay önce, Apona ticaret ataşeliğinden resmî' bir mektup geldiği keşfedildi. Bu sırada ataşelik de, on ay önce Apona Fuarına çağrı mektubunu gönderdiğini, tarih ve sayısiyle bildirmişti. Artık ipucu bulunmuş demekti. Şimdi iş, mektubun nerelere havale edildiği, en sonra nerede takılıp kaldığı, kimin ve hangi sepete attığını öğrenmeğe kalmıştı. Bakanlığın en işbilir, 58

zeki, enerjik memurları bu resmî mektubun araştırılmasıyla görevlendirildi.

Evrak kalemindeki kayıt defterlerinin incelenmesinden, Apona Fuarı için gelen mektubun Dış Ticaret Dairesine sevkedildiğini keşfeden memur, fevkalâde mesaisinden dolayı iki derece birden terfi ettirildi.

Dış Ticaret Dairesi Müdürüne Apona'dan gelen mektup sorulunca,

— Apona mı? dedi, gözleri bir müddet mazinin hâtıralarına daldı. Sonra o hâtıraların içinden bişey çıkarmak ister gibi, saçlarını karıştırdı:

— Haaa, evvv... vet, öyle bir mektup hatırlıyorum. Uzun bir araştırmadan sonra, mektup bulunamadı

ama, kaydı bulundu. Üçüncü Şubeye havale edilmişti. Üçüncü Şube Müdürü, www.cizgiliforum.com

— Hm... dedi, böyle bir şey olacaktı... «aidiyeti ci-lıetiyle» galiba İkinci Kısma gönderilmişti.

İkinci Kısım Şefi başını iki elinin arasına alıp derin derin düşündükten sonra, Arşimet Kanununu ikinci defa keşfetmiş gibi,

— Bulduum!... diye bağırdı. Apona, değil mi? Tamam... Bakın bakalım şu kayıt defterine!

Kayda göre Ticaret Ataşesinden gelen mektup Müsteşara verilmişti. Müsteşar Bey siler ardından bişey seçmeğe çalışan kaptan gibi gözlerini ufka dikti,

— Apona... Apona... Apona!... diye beş dakika kadar tekrarladıktan sonra,

— Şimdi hatırladım, diye bağırdı, şuna Apona Fuarı için gelen mektup desenize! Ben o mektubu Bakana arzetmiştim.

Müsteşar, Bakana hatırlatmak için,

— Beyefendi, dedi, hani geçen yazdı... Tatlı bir akşamdı. Zatı devletlerini tren istasyonundan uğurluyorduk. Siz Floryaya önemli bir iş görüşmeğe gidecektiniz... Ben-59

deniz size, o sırada aceledir diye Apona'dan gelen mektubu...

Bakan, Müsteşarın sözünü kesti:

— Eveeeettt... canım şuna Apona Fuarı için gelen çağrı mektubu desenize!

Şimdi hatırladım.

Bakan, masanın gözlerini, dolapları karıştırdı.

— Buralarda olmadığına göre cebimdedir, dedi. Ceplerini karıştırdı, bulamadı.

Sonra Müsteşara

döndü:

— Benim üstümde o gün hangi elbise vardı? Gözlerini tavana diken Müsteşarın düşünceden alnı

kırıştı. Sıkıntıdan parmaklarını çıtlattı. Epiyi ter döktükten sonra,

— Bugünkü gibi gözümün önüne geldi, dedi, Beyefendi, üstünüzde bej renkli spor ceketiniz, altınızda daha açık bej pantolonunuz vardı. Evet evet...

Ayağınızda pantolon olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Hattâ, sütlü çukulata rengi iskarpin giymiştiniz... Ayan beyan gözümün önüne geldi Beyefendi. Hattâ çorabınız kahve rengi naylondu. Çok şıktınız Beyefendi o gün, çok...

Bakan hemen evine telefon etti-

— Bej rengi ne kadar spor ceketim varsa hepsinin ceplerini arayın!... içinde çok önemli bir evrak olacak...

Biraz sonra telefonda cevap verdiler. Cevabı alınca Bakanın suratı asıldı:

— Tüh!... elbiseyi lekeciye göndermişler!...

Hemen lekeciden elbise getirildi. Ceplerine halttılar... tamam... Oh, çok şükür, iç cepten dört evrak çıktı. Bir tanesinin basılı başlağında «Apona Ticaret Ataşeliği» yazılıydı. Fakat yazı?... Yok... Lekeci elbiseyi o kadar dikkatle, kuru buhar sistemiyle temizlemişti ki, mektup kâğıdındaki yazılar da, elbise lekeleriyle beraber çıkmış, silinmişti.

Boş bir kâğıt hâlindeki çağrı mektubunda neler ya-www.cizgiliforum.com

zıh olduğu bilinmemekle beraber, her ne olursa olsun Fuara katılacağımız, ticaret ataşeliğine bildirildi. Gelen cevapta, çağrı mektubuna çok geç karşılık verildiği için, fuardaki bütün yerlerin kapatıldığı, hiç boş yerin kalmadığı bildiriliyordu.

Ne olursa olsun, memleketi tanıtmak için iyi bir propaganda fırsatı olan bu fuara katılmak gerekti. Hemen politik uğraşmalara başlandı. îki millet arasındaki tarihî dostluk ve kardeşlik bağları gibi kuvvetli torpiller kullanmak suretiyle Apona Fuarında bir yer sağlandı. Ama bu yer, hem kenar köşede, hem de küçüktü. Her ne kadar Apona Fuarına katılan milletlerden sekizinin pavyonları daha küçük, daha darsa da, yine de iyi bir yer gerekirdi.

Telgraflar, telefonlar, mektuplar, aracılarla önce geniş bir dostluk ve kardeşlik ilişkileri, sonra mektup, rica, para, kira, binbir zorlukla Apona Fuarının en geniş

yeri sağlandı.

Pavyon yeri bulana kadar, başka milletlerin pavyonları kurulmuş, süslemelerine başlanmıştı.

Bu işlerden ve bütün işlerden çok iyi anladıklarını söyleyenlerden bir heyet seçildi.

Heyet Başkanı, parti iktidara geçmeden, daha partinin muhalefet zamanında büyük hizmetlerde bulunmuştu. Taltif edilmesi gerekirdi. Elli yaşından soma, göz kapaklarının altları şişen karısına güzellik ameliyatı yaptırmak istiyordu. Bu hayatî ameliyat için, Apona Fuar Heyeti Başkanlığı iyi bir fırsattı-

Heyetin ikinci başkanı, bir hafta önce, ana muhalefet partisinden İdare Heyetine seçilmediği için, bu prensip meselesi yüzünden istifa ederek,

iktidar partisi saflarında tarafsız kalmış, tecrübeli, yetmiş yaşında bir memleket evlâdı idi.

Üyelerden biri de, muhalif parti lideri mitingde konuşurken şehrin elektrik cereyanını kestirerek, mikrofon-61

da liderin gür sesinin sinek vızıltısına dönmesine sebep olan çok çalışkan bir memurdu. Çoktanberi taltif edilmek istenen bu memur fuar vesilesiyle bu geziye katılacaktı. Öbür üye daha yeni evlenmiş olduğu için, fuar işiyle balayım da bir çırpıda çıkaracaktı. Beşinci üye, üç senedir izin diye tutturmuştu. Nasıl olsa, bu heyete adam lâzım olduğuna göre, o memurun izni de aradan çıkacaktı. Altıncı üye, zâten hiçbir işe yaramıyordu. Aylaktı... Önemli bir politikacının bezik arkadaşı olduğu için çalışmaya vakit bulamıyordu. Burada kalmasiyle, fuara gitmesi arasında hiç bir fark yoktu. Yani onu da fuara göndermekte hiçbir sakınca yoktu.

Yedinci üye, sözü reddedilmiyecek birinin damadıydı.

Kısacası bu heyete haksızlık edilerek, iyice düşünülüp taşınılmadan, ince elenip sık dokumadan hiç kimse seçilmemiş, kayrılmamıştı. Herbirinin üye oluşunda bir gerekçe vardı. Ama bütün bunların arasına, gerçekten bu işlerden anlayan birinin de katılması gerekirdi, tşte bu yüzden, bir de uzman, heyet arasına sokulmuştu.

Heyet Apona'ya gittiği zaman, fuardaki bütün pavyonlar yapılmış, sergilenecek mallar da gelmeğe başlamıştı.

Fuar Heyetinden yalnız uzman olan kalmış, öbürleri kendi özel işlerini görmek için dağılmışlardı. Uzman çok acele bir pavyon plânı yapılmasını

Bakanlığa bildirdi. Hemen pavyon plânı yarışmaya kondu. Birinciliği kazanan plâna on bin, ikinciye beş bin, üçüncüye de iki bin lira verildi. Fakat Bakan, plânların hiç birini beğenmedi. Ci-gara paketinin arkasına kendi üç dakikada bir pavyon plânı çizdi. Şimdi bu plânı uygulayacak mimar, dekoratör lâzımdı. Pavyonu kuracak san'atçılar Apona'ya gittikleri zaman, öbür pavyonların hepsi tamamlanmış, sergilenecek eşyalar da yerlerine konulmuştu. Fuarın açılmasına on gün kalmıştı.

62

Bir yandan pavyon yapılırken, bir yandan da Apo-na Fuarı için bir komisyon kurulmuştu. Komisyon ilk toplantısında, Apona Fuarında nelerin gösterileceğini kararlaştıracaktı. Komisyon üyesi Ticaret Odasından bir üye, fuara gönderilecek mallan saydı: — Fındık, tütün, incir, üzüm, pamuk, pancar, palamut...

Sanayi Odasından bir üye,

— Bu saydıklarınız, dedi, Milâttan önce de bu topraklarda yetişiyordu. Biz asıl endüstriyel ürünlerimizi göndermeliyiz.

— Evet, evet...

— Ne gönderelim?...

— Kibrit... tuz...

— Uygundur.

— Konserve... lokum... akide şekeri...

— Başka?

— Kumaş... çorap...

— Çok güzel...

— Şişe... kâğıt...

Komisyondan tarihçi bir üye karşı koydu: — Bütün bu saydıklarınızı, biz yabancı memleketlerden alıyoruz. Fuarda teşhir edince, ya alıcı çıkarsa?... Madem bunları siz yapıyorsunuz, ne diye bizden alıyorsunuz, derlerse...

Tarihçi haklıydı,

— Biz, dedi, ancak tarihî eserlerimizle kendimizi tanıtabiliriz.

— Doğru...

— Doğru...

— Mehter takımımızı gönderelim, pavyonumuzun kapısında durmadan kös vurup zil çalsınlar.

— Başka?

— Sultan Mahmud'un incili kaftanını gönderelim, 63

kaftan görsünler... Yavuz'un kılıcı, Sultan Selim'in kavuğu...

www.cizgiliforum.com

— Bugünkü san'atımızı göstermiyelim mi?

— Evet... Bir ince saz takımı, tanınmış iki ses san'-atkârı... Üç rakkase...

Apona Fuarına gönderilecek mallar tesbit edilmişti.

Apona Fuarı açıldı. Yalnız pavyonlardan biri tamamlanamadığı için, etrafı tahta perdelerle çevriliydi. Gerilen bezlerin üzerindeki yazılarda, «pek yakında burada pavyon açılacağı» ilân ediliyordu. Apona Fuarı Heyetinden ortada yalnız bir kişi vardı. Öbürleri kimi tedaviye, kimi balayı gezisine gitmiş, kimi geziye çıkmıştı.

Fuarın açılışının onuncu günü sergilenecek mallar geldi. Sandıklar açıldı.

Sandığın birinden çıkan incirler kurtlu idi. Fındıklar çürüktü. Apona Fuarındaki mümessille Ticaret Bakam arasında telgraflar çekilmeğe başlandı-Ticaret Bakanlığı, Apona Fuarına gönderilen incirlerin kurtlu, üzümlerin bozuk, fındıkların çürük olduğu arzolunur.

• Apona Fuarında Ticaret Mümessilliğine, Başka memlekete ihraç edilecekken, bozuk maddelerin yanlışlıkla fuara gönderildiği anlaşılmıştır. Fuarda teşhir edilmek üzere Tekel maddelerinin yola çıkarıldığı...

• Ticaret Bakanlığı,

Fuarın kapanmasına on beş gün kaldı. Tekel maddesi olarak gönderilen likör, şarap gibi içki şişelerinin yolda kırılmış olduğunu, yalnız bir likör, bir de şarap şişesinin sağlam kaldığım ve paviyonu açıp açmamak hu-64

susunda yüksek emirlerinizi beklemekte olduğumu arze-derim.

• Ticaret Mümessilliğine,

Yola çıkardığımız tarihî eserler, Sultan Murad'ın kılıcı, Sultan Süleyman'ın kemeri, Yeniçeri ve millî kıyafetimizden mürekkep elbise kolleksiyonunu alır almaz, hemen, vakit kaybetmeden paviyonun bir an önce açılmasını rica ederim.

Fuarın kapanış günü, paviyonun da açılış töreni yapılıyordu. Fuarın en büyük ziyafeti, bu paviyonun açılışında verilmişti. îki aylık fuar süresince bir türlü açılamayan paviyonu halk merak ettiği için, her taraf tıklım tıklımdı. Kapıdan daha girmeden: «La kukaraççа» plâğının sesi duyuluyordu. Mehter ve ince saz takımları gelmediğinden mümessil, kendi zevkine uygun, oradan ele geçirebildiği plâkları çalıyordu. Mavi Tuna valsiyle La ku-karaççanın mümessilin düğününde çalındığı için, onda kıymetli hâtırası vardı.

Altı metre yüksekliğinde, on üç metre genişliğindeki duvarda fmdık üretimini gösteren grafikler, fındığın besleme değeri üzerine seçme sözler; «Fındık ye, fındık gibi ol» çeşidinden süzme sözler yazılıydı. Bütün bu rakamların, çizgilerin, lâfların altında bir avuç fındık vardı. Mümessil, çürük fındıklardan ancak bu kadar sağlam fındık ayırabilmişti.

Tütün, cigara hiç gelmemişti. Bir salon baştan başa tütün, cigara üretiminin artışını gösteren cetvellerle, resimlerle doluydu. Lâfların, boyaların, renklerin, www.cizgiliforum.com Sayfa 33

ışıkların içinde, bir paket Birinci cigara paketi duruyordu. Mümessil, gelirken getirdiği cigarasını burada sergiliyordu.

Başka bir büyük salonda bir şişe şarapla, bir şişe likör vardı. Ziyaretçilerin asıl ilgisini çeken başka bir sa-65

londu. Burada camlı dolaplar içinde bir kaftan, bir kavuk, bir maşlah ve bir kılıç vardı.

Pavyon, açıldığı günün akşamı Fuar kapanmıştı. Tarihî eşya geriye getirilince kıyametler koptu. Sultan Mah-mud'un kaftanı, yolunmuş kaza dönmüştü.

Üzerindeki bütün inciler çalınmıştı. Tarihî kılıcın kabzasındaki değerli taşlar aşırılmıştı. Kavuğun altın sırmaları yoktu. Gazeteler ver yansın ediyordu.

Muhalefet, yine her zamanki gibi, pireyi deve yapmıştı: — Tarihimizi çaldılar, şimdi biz ne yapacağız?

Bereket versin Bakan, gazetelere, «Kaybolanların elmas, inci, pırlanta olmayıp, değersiz boncuklar olduğunu» açıkladı da bu iş de böylece kapandı.

66

BİR

PARTİ

ÖRGÜTÜ

KURULDU

K. L. Partisi Anadolu'da teşkilât kurmak, teşkilât kurduğu yerlerde de genişleyip yayılmak için var kuvvetiyle çalışıyordu. C. Kasabası halkı uyanık insanlardı.

Yıllardan beri demokrasiye susamış olduklarından kasabalarında her çeşit partiden bulunsun istiyorlardı. Yeni kurulan K. L. Partisinden başka belli başlı bütün partilerin C. kasabasında birer örgütü vardı. C. kasabasında okuryazar sayısı, öbür kasabalardan çoktu. Bütün gazeteleri okurlardı. Gazeteler o sıra cayır cayır K. L- Partisini yazıyorlardı.

C. Kasabasındaki partiler birbirlerine düşman değillerdi. İster iktidar, isterse muhalefet partisinden olsunlar hepsi birbirleriyle dosttular.

iktidar Partisinin C. Kasabası ilçe Başkanı Hamza Efendi o akşam kahvede, ana muhalefet partisi ilçe başkanı Mahmut Ağa'yı bir kenara çekti: — Mâmıd Ağa, dünyayı nasıl görüyorsun?

— Şu yeni çıkan parti pek cayırtı kopardı. Çok dehşet gidiyor.

67

— Ben de onu sana diyecektim. Yarın bu işi aramızda bir görüşsek?

— Çok iyi olur derim. Sen îrecep Ağa'ya, Ismıyl Ağa'ya haber ilet, ben de Bekir Efendi'ye söylerim. Yarın ikindi namazından sonra benim dükkânda buluşup bu işi aramızda görüşelim.

Ertesi günü Mahmut Ağa'nın pazar yerindeki «Bin-bir Çeşit» tuhafiye, züccaciye ve hırdavat dükkânında buluştular, iktidar Partisi ilçe Başkanı olan Hamza Efendi,'

www.cizgiliforum.com

— Arkadaşlar, dedi, bugün böyledir, yarın nasıl olacağı belli olmaz. Bir bakarsın, bizim parti düşer, îrecep Ağa'nm partisi çıkar, îrecep Ağa'nınki düşer, Ismıyl Ağa-nınki çıkar. Esas mesele ne benim parti, ne senin parti, esas kasabanın işleridir. Bekir Efendinin partisi iş başındayken kasabadan istasyona yol yaptırdık. Şaraphaneyi kurdurduk. Bizim parti başa geçince, su getirttik, alettirik getirttik. Yarın işler belli olmaz. Sincik K. L. Partisi diye bir parti daha çıkmış ortaya. Gazetelere bakarsan yaman gidiyorlar. Evdeki hesap çarşıya uymaz, derler. Yarın bir de bakmışsın ki herifler iktidara geçmiş. Bizim kasabada şubelerini açmadık deyi kızarlar. Oysam, bizim kasabada daha yapılacak işler çok. Ondan ötürü, kasabamızdda bir de bu partiden kuralım, ne dersiniz?

iktidar Partisi ilçe Başkanı Hamza Efendinin bu sözlerine ismail Ağa, — Doğru, dedi, açsak bir zararı yok ya... Ne olur ne olmaz. Kârı var, zararı yok.

Fazla mal göz mü çıkarır?

Hamza Efendi,

— iyi hoş emme, dedi, bizimkilerini kızdırtmayalım. Recep Ağa, — Canım Hamza Efendi, dedi, bir partinin şubesini açmakla, tüm melmeket o tarafa aktaracak değil ya...

68

— Çok iyi olur. Velâkin şubeyi bizim açdırttığımız duyulmamalı.

— Bekir emmi, şimdiyecek ötekiler duyuldu mu ki!.

— Ne kadar çok parti olursa, melmekete o kadar iyilik gelir. Yalnız bir biri, bir biri hükümete geçmeli ki, birbirlerine kızıp iş görsünler.

İktidar Partisi İlçe Başkanı Hamza Efendi, — Helbette, dedi, bizim parti kasabaya yapacağını yaptı. Okulu, şusayı, çeşmeleri yaptı. Gayrik durdu. Ben oyumu bu sefer başka partiye vereceğim. Bir sefer de onlar yeni işler yapmalı. Boyuna denişsin!...

Mahmut Ağa,

— Bu yeni parti almış yörümüş, dedi, iş başına geçeceğe benzer.

— Ağalar geç kalmıyalım, şunun da bir şubesini açalım. Ne kadar ön alırsak sonunda biz size şunu bunu yaptık diye sayar dökeriz.

— Hepsi iyi, içimizde bir partisiz var mı ki?...

— Yok...

— İşte bu kötü. Yeni kurulacak partiler için her dâim yedekte adam tutmalıyız.

— Arzuhalci Hüseyin Efendi partisiz. O kursun... ismail Ağa, — Biz, dedi, bu demokrasiye iyi bir hizmet etmek istiyorsak içimizden bir kaçımız partilerinden istifa etmelidir, öteki partilere aktarma olmalıdır. O zaman iş başına geldiler mi, gık diyemezler... «Biz sizin için eski partimizden çıktık, bu partiye girdik.» deriz, ne desek yaptırırız.

Hamza Efendi,

— Çok doğru, dedi, her partiden üçer beşer istifa edelim. Zabıt kâtibi Muhsin Efendi'ye de söyleyin. İstanbul'un bütün gazetelerine, «partiler çözülüyor, istifalar www.cizgiliforum.com Sayfa 35

başladı. Herkes K. L. ye girdi.» diyerekten mektuplar yazsın.

ismail Ağa,

— Gozel, dedi, kimler istifa edecek?

— Ismıyl Ağa hiç hak geçmesin, yazı tura atarız... Partilerden listeler geldi.

Yazı tura atarak kimlerin istifa edecekleri kararlaştırıldı. İktidar Partisi ilçe Başkanı da istifa edecekler arasındaydı.

C. Kasabasında K. L. Partisi de böylece kurulmuş oldu.

70

ŞÜPHELENİYORUM

İsmail Bey, İkinci Dünya Savaşının ilk yıllarında bir şirketin veznedarıydı. Üç çocuk, bir kadın, bir de kendisi, beş kişilik aileyi geçindirmek kolay mı? Hele o darlık yıllarında... Bu yüzden, veznedarlıkla ilgili, başından hoşa gitmiyen bir olay geçti. Patron işi çaktı. İsmail Beyi çağırdı. Patron çok ters, çok sert bir herif olduğu için, İsmail beyin ödü patladı. Polise, savcılığa telefon etmiştir, diye düşünüyordu. Umduğu gibi çıkmadı. Dokuz yıldır yanında çalıştığı patronu ilk defa bu kadar yumuşak, bu kadar güleçti:

-—¦ Buyurun, oturun İsmail Bey.

İsmail Bey, patronun karşısındaki koltuğun içine büzüldü. Patron tane tane konuşuyordu:

— İsmail Bey, size elimden gelen iyiliği yaptım. Dokuz senedir ekmeğimi yiyorsunuz. Çolugunuz çocuğunuz bu sayede geçiniyorlar. Müesseseme yetmiş

beş lira aylıkla girdiniz. Maaşınızı arttırdım, doksan lira yaptım. Daha ne yapayım? Nasıl eliniz vardı da bu işi yaptınız? Benim gibi adama bu yapılır mı?

Patronun yumuşak sözlerinden İsmail Bey umuda kapıldı; galiba hırsızlığını affedecekti. Koltuğun içine büsbütün büzülerek, gözleri yırtık pabuçlarında,

— Hakkınız var beyefendi, dedi, ben bir vicdansızlık yaptım. Pek sıkıntıda kalmıştım. Maaşımdan yerine ko-71

rum diye kasadan elli lira aldım. İlk aylığımdan kesersiniz efendim...

Patronun birdenbire suratı asıldı,

— Yoo! diye bağırdı, göz yumamam... Olmaaz! Göz yumamam!... ismail Bey, ismail Bey, kendinize gelin! Vaktiyle benim de başıma geldi. Ben

namussuz bir herifin yanında kırk liraya kâtip duruyordum. Alçak herif, garsonlara bile elli lira bahşiş verirken, on lira için beni hapislerde yatırdı. Olmaz ismail Bey, cezanı çekeceksin!...

ismail Bey cezasını çekti. Güveni kötüye kullanmaktan bir yıl hapis yattı.

Karısıyla kızı, o hapiste yatarken, fabrikalardan aldıkları çorap konçları ve fanelâ kollarını evde dikerek geçindiler.

ismail Bey hapisten çıkınca, elden düşme bir çorap makinesi uydurdu, makineyi evinin iki odasının birinde kurdu. Derken çorap makinesi ikileşti, üçleşti.

Arkadan bir de dokuma tezgâhı kurdu. Karısı, kızları, kendisi çalışmaya
www.cizgiliforum.com

başladılar, iş gittikçe büyüdü. Topkapı'da beş tezgâhlı bir dokuma atelyesi kurdu.

ikinci Dünya Savaşı sona erdiği zaman ismail Beyin atelyesi, içinde yüz kırk işçi çalışan bir dokuma fabrikası olmuştu.

Bir sabah fabrikasının üçüncü katındaki idare kısmına gelen memurlar şaşırıp kaldılar. Kasa açıktı, ama paralar duruyordu.

ismail Bey Cihangir'deki apartımanında, yeni evlendiği ikinci karısının koynundan daha çıkmamıştı. Kendisine telefon ettiler. İsmail Bey, kanarya sarısı Buick ara-basiyle fabrikaya geldiği zaman, polisler çoktan soruşturmaya, araştırmaya başlamışlardı.

Fabrikanın müdürü, ismail Beye raporu verdi:

— Kasada 178 bin lira varmış. Sabahleyin muhasebeci saydı, 350 lira eksik...

Öbür paralar, bonolar, senetler hep yerinde... Kasa da açık...

72

Polis hiç bir iz bulamadı. Soruşturmayı yürüten sivil komiser, akşama doğru, ismail Bey'e, — Beyefendi, dedi, hırsızlığın mâhiyetini şimdilik çözemedik. Yalnız gece bekçisinden...

ismail bey komiserin sözünü kesti,

— O çalmaz, dedi, çünkü, bir kere bekâr, fabrikada yatıp kalkıyor. İhtiyacı az.

Köyden de yeni geldi. Daha gözü açılmamıştır.

— O halde, kapıcı...

— Hayır, o da çalmaz- Çünkü ona bir defa yüz elli lira aylık veriyorum. Sonra da, biliyorum, kırpıntıları çalıp satıyor, aylığını dört yüze getiriyor, o çalmaz.

— işçileriniz arasında hırsızlıktan sabıkalı biri var, acaba o...

— O değildir... Eğer o çalsa, üç yüz elli lira değil, bütün paraları çalar.

Hırsızlık masası komiseri sanık olarak üzerinde durduklarını birer birer saydı.

İsmail Bey, hepsini de bir gerekçeyle savundu. Sonra komiser ona sordu: — Siz kimden şüpheleniyorsunuz Beyefendi? İsmail bey düşündü, düşündü, — Tamam, buldum, dedi. Parayı çalanı buldum. Hırsızı buldum. Muhakkak o çalmıştır.

— Kim beyefendi?

— Muhasebede çalışan bir kâtip var, Zeki... işte o!

— Fakat Beyefendi, ben soruşturdum, pek namuslu bir genç... Çok da çalışkanmış. Sakın...

— Hayır o çalmıştır.

— Yanılmıyasınız... —- Asla!... O almıştır.

— Ama...

— O çalmıştır, diyorum size. Ondan şüpheleniyorum.

73

— Şüphenizin sebebi?

— Çünkü... Evet, evet, o çalmıştır. Muhakkak o çalmıştır. Muhakkak o çalmıştır.

www.cizgiliforum.com

— Elinizde deliller var mı?

— Var. Hem de çok kuvvetli. Söyliyeyim birer birer... Bir defa bu adam günde on saat çalışır, imanı gevrer, eline ayda yüz seksen lira geçer. Bu zamanda hamallar bile ayda beş yüz lira kazanıyor. Bu herif çalmaz da ue yapar?...

— Ama Beyefendi...

— Hayır, hayır. ..ondan şüpheleniyorum. Anası, karısı, üç çocuk... Tam altı kişi... Ayda yüz seksen lirayla kuru ekmek bile yiyemez. Çalmazsa nasıl geçinir?

— Belki...

— Şüphelerim onun üstünde toplanıyor. Ev kirası, yol parası, üst baş... Hiç yüz seksen lira yeter mi? Tabiî o çalmıştır...

— Fakat...

— Elinden hergün binlerce lira geçiyor. Soma da aylığı yüz seksen lira... Hiç şüphesiz çalmıştır. Çalmasın da ne halt etsin?...

Komiser, patronun ağır şüpheleri karşısında kâtibi savunuyordu. İsmail Bey, kâtibini çağırdı. Kâtip süklüm püklüm içeri girdi.

— Buyrun Zeki Bey...

Kirli sarı yüzlü, avurdu çökmüş, sıska genç koltuğun içine büzüldü. Patron yumuşak, güleç bir yüzle tane tane, — Zeki Bey, dedi, size elimden gelen iyiliği yaptım. Altı senedir ekmeğimi yiyorsunuz. Fabrikama yüz yirmi lirayla girdiniz, aylığınızı 180 lira yaptım.

Daha ne yapayım? Nasıl utanmadan, arlanmadan kasamdan 350 lira çaldınız?

Vicdanınız sızlamadı mı?

Zeki Bey'in gözleri doldu,

— Hakkınız var Beyefendi, dedi, ben bir namussuz-74

luk yaptım. Pek sıkıntıdaydım. Anlaşılmaz diye kasadan 350 lira aldım, tik iki aylığımı kesersiniz efendim... İsmail Bey'in birdenbire suratı asıldı, — Yooo!... diye bağırdı, olmaaaz! Kendinize gelin Zeki Bey... Vaktiyle ben, alçak, namussuz bir herifin yanında doksan liraya çalışıyordum. Hergele bir kumar masasında 40 bin lira bırakır, kılı bile kıpırdamazdı da, 50 lira için beni hapislerde çürüttü. Hırsızlar cezasını çekmeli Zeki Bey...

Kâtip Zeki, sivil komiserin yanında suçunu itiraf ettiği için iki polisle savcılığa gönderildi.

ismail Bey hiddetinden bağırıyor, çağırıyor, odasında bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Komiser, İsmail Beyi yatıştırmak için, — Beyefendi, neden bu kadar sinirleniyorsunuz? dedi, çok bir para almamış.

Maşallah durumunuz da iyi... Üstelik suçunu itiraf etti. Cezasını da çekecek...

İsmail Bey,

— Ben üç yüz elli lirada değilim, dedi. Bir adam daha yetiştirdik- Başımdan geçti de bilirim. Ben de bu yollardan geçerek yetiştim. Bir sene sonra piyasada bir milyoner daha doğacak... Zaten işler durgun, kazancımızın bir kısmını da www.cizgiliforum.com

herif alacak... Al sana yeni bir rakip... işte ben ona kızıyorum... Ne diye böyle şeylere tenezzül ederler, namuslarıyla çalışsalar ya...

75

GAZ

SOBASI

Onu bunu anlamam, insanlar çalışıyor, durmadan çalışıyor; çalıştıkça da kazanıyorlar. Kim derse ki, çalışmakla para kazanılmaz, lâf, bir kulağımdan girer, bir kulağımdan çıkar. Hayatta başarmak için çalışmalı.

Bakın size, çalışkan insanların hayatlarını anlatayım da örnek alın. Ben size bir tanesini anlatayım, siz öbürlerini hesap edin. Size Baditto ailesini anlatacağım.

Bu ailenin hikâyesi, çalışanların her işi nasıl başardıklarına iyi bir örnektir.

Şüphesiz bu dünyada Baditto ailesinden daha çalışkanları da vardır. Ama ben Baditto ailesini tanıdığım için, onları anlatacağım.

Baditto ailesi geniş bir ailedir. Salamon Baditto, Jozef Baditto'nun oğludur.

Jozef Baditto, Marko Baditto-nun yeğenidir. Marko, Yanko'nun amcasıdır.

Yanko, Mordahay'm kardeşi, Mordahay Baditto, Misel Baditto'nun damadı, Misel de Moiz Baditto'nun kaynıdır. Moiz Baditto da... Durun, durun, aklınız karışacak, en iyisi ben size bu aileyi ve bu ailenin çalışkanlığını bir gaz sobası aracılığıyla anlatayım. Gaz sobası, hem sizin anlamanız, hem benim anlatmam için kolaylık.

Şimdi İstiklâl caddesindeyiz. Şu büyük mağazanın vitrinindeki gaz sobalarını görüyorsunuz. Boy boy, çeşit

çeşit... Hangisini beğendiniz? Evet, çok güzel ama, etiketine bakın: 2120 lira...

Biz en iyisi şu üzerindeki etiketinde 750 lira 63 kuruş yazılı gaz sobasına bakalım. Bu gaz sobasının macerası, Baditto ailesinin ne kadar çalışkan nisanlar olduklarını, çalışan insanların da nasıl hakederek kazandıklarını size anlatmaya yeter.

• Izak Baditto'nun Perşembe pazarı ile Arap Camii arasında bir ardiyesi vardır-Sokaklardan, yangın yerlerinden, çöplüklerden bazı adamların kâğıt, paçavra, eski teneke, cam kırığı, demir parçaları topladıklarını görmüş-sünüzdür. işte bütün bunlar, Izak Baditto'nun ardiyesine gelir, burada toplanır, çeşitlerine göre ayrılır. Izak Baditto'nun sayesinde yüzlerce adam böylece para kazanır. Ayrıca Baditto vergi de verdiği için, devlet bütçesine de yararı vardır. Ama biz gaz sobasını anlatacaktık. Bu dağlar gibi yığılmış teneke, çinko, demiri görüyorsunuz ya... Bunları Izak Baditto kilosu 12 kuruştan yeğeni Moiz Baditto'ya satar. Satış yazıhanede olduğu için satılan hurdaları, ne eski sahibi Izak, ne yeni sahibi Moiz görmüştür.

• Moiz Baditto, kayın biraderi Fredi Baditto'ya telefon eder. İhracatçı Fredi Baditto'ya hurda teneke ve demirleri kilosu 15 kuruştan satar. Fredi Baditto, www.cizgiliforum.com

yüzünü görmediği hurdaları, ingiltere'deki Jak Baditto'ya kilosu 17 kuruştan satar. Hurdalar gemi ile bir ingiliz limanına gider.

Çalışmak çok iyi şeydir. Moiz'in ve Fredi'nin sayesinde birçok insanlar, yazıcılar, daktilolar, kâtipler, bekçiler, para kazanır, hem de memlekete döviz girer. Ayrıca vergi de verirler.

Jak Baditto satın aldığı hurdaları, amcası Davit Baditto'ya kilosu 20 kuruştan satar. Davit Baditto'nun fabri-77

kasında bu hurdalar levha, çubuk, tel haline getirilir. Da-vit bunları Adam Baditto'ya ortalama kilosu 20 kuruştan satar. Adam Baditto'nun gaz sobası yapan fabrikası vardır. Burada her beş kilo kadar teneke, çinko ve demirden bir gaz sobası yapılır, boyanır, cilalanır.

«Adam Baditto and Brothers» firması, istanbul'daki mümessili Jozef Baditto'ya bir teklif mektubu ile birlikte, içinde fabrikasının yaptığı sobaların resimleri bulunan bir katalog gönderir. Bu katalogda, vitrinde gördüğümüz sobanın fiyatı Türk parasiyle 85 liradır. Fabrikanın istanbul mümessili Jozef Baditto, kardeşi ithalâtçı Avram Baditto'ya sobaların ithal hakkını, yüzde yirmi mümessillik hakkı olarak 102 liradan satar- Avram yüzde yirmi ithalâtçı kâriyle 122 lira 40

kuruş fiyatla sobaların ithal müsaadesini Hayim Baditto'ya satar.

• Hayim Baditto, işlerini daha kolay yürütebilmek için, Ahmet Türkoğlu ile ortak bir şirket kurmuştur. Bu şirket, «Bank Nerien» m içte bir hissesine sahiptir.

Hayim Baditto, kendi bankasından yüzde sekiz faizle para alırJ Böylece ithal edilecek gaz sobasının fiyatı 134 lira 44 kuruş olur. Ahmet Türkoğlu şirket adına ithal müsaadesi alır. Hayim Baditto, bu lisansı yüzde sekiz kanunî kâr hakkı ile, yani her sobayı 145 lira 20 kuruştan Baditto'ya satar. Mihail Baaditto işi yüzde 20 kârla komisyoncu Baditto'ya verir.

Çalışmak çok iyi şeydir. Çalışma sayesinde, sobalar ingiltere'deki depoda durdukları yerde fiyatları 174 lira 24 kuruşa yükselir.

Komisyoncu Mişon Baditto, işi Nakliyat Şirketi sahibi Salamon Baditto'ya bırakır. Yüzde kırk nakliye masrafı bindiği için sobaların fiyatı 208 lira 94 kuruş

olur. Nakliyeci Mişon Baditto, dayısı sigortacı Yasef Baditto'ya 78

. . „ »balar 221 lira 48 mallan yüzde altı ile sigorta ettirir. b< kuruş olur ve gümrüğe gelir q Çalışmak çok iyi şeydir Çalışan ^ b^a sinde bir sürü insan hayatını kazanır- i .. ..v „ ...

9 . , ... gurrıruk vergisi de rükte ithal sobalardan yüzde otuz ıkı °

. , , J^ u ..mrukte 292 lira 36 alınır, bütçemiz kabarır. Gaz sobası gu

, . , • yoktur. Kat iyen kuruş olur. Merak edilecek hıçbışey J , , ' ,, ,

„ , . raplar tamamdır, www.cizgiliforum.com

haksızlık olmaz. Kurusu kuruşuna he: f

—...., , ', , v * Tjadıtto, damadı Mı-Gumruge gelen sobaları Yaset B „.

, ti ,- , ¦ j ¦ • -i • «° lua 84 kuruştan şel Baditto ya yüzde yirmi ile yanı 35

devreder.

»,• , t, j- ı ur n> kl?a kadar gum-Mısel Badıtto yazın gelen sobala, ,.

, , ,, ,, f„.....le altı ardiye parası ruk antrepolarında beklettiği için yuzc J \

, , „„„ ,- ,*• , i Tm kl?ın' Misel Ba"

ile sobalar 372 lira 35 kuruş olur. T< •

. . , A , ' , , " 446 lira 83 kuruş

dıtto, yüzde yirmi karla satar, sobalaı

olmuştur. w«v- v ir rr ¦ x*'u -i. ne MlŞ°n, ne Ya-Ne adam, ne Hayım, ne Mıhaıl, . , ...

. ' , . ,-in sobalar m yuzunu sef, ne Misel, yanı Badıtto lann hıçbı , f

' .. ' . , ,. ^ r , ma yalnız bir takım bile görmemişlerdir. Onların masaları .

„„f ,. ' ., , . . „ , .^ağıtların üzerindeki kâğıtlar gelir gider, onlar birtakım k ° , . , „ . , , + .

kadar... Butun bu

birtakım pullan imzalarlar, işte o __,

, « , ... , saymazlar. Ama ça-alıs verişlerde ellerine para da alıp s

^ , mırlar.

lıskanlıkları sayesinde durmadan kaza ..

' »,¦ ,.«.. - _,-- iz sobalarını yüzde Mordahay Badıtto, görmediği ga Baditt satar.

yirmi ithalâtçı kân ile toptanC1 Fed. yüzde ile Fedon Baditto, görmeden aldığı soba ^ ^ kuruş

kuzenine satar. Gaz sobasının fiyatı .

m ^ , „ ,._ abalarını y-üzde yirmi olur. Toptancı Fedon Baditto, gaz so . + ^ ,

^ . tesı Izak badıtto nun karla, yanı 750 lira 63 Jcuruştan enıst

mağazasına satar. J «sobadır^ Peşin 750

işte vitrinde gördüğümüz soba b & lira 63 kuruş. Taksitle 890 lira, 84 onu da ikram ederler.

79

Parası olanlar bu sobayı alırlar. Dört beş sene sonra bozulur, kullanılmaz bir hale gelir, atarlar. Çöplükten birisi alır- Kilosu 5 kuruştan Izak Baditto'nun hurda ar: diyesine satar. Baditto, öbür Baditto'ya... Bu devr-i daim makinesi Con Ahmed'in icadı değil, Baditto ailesinindir.

Fizikte okumuşsunuzdur ya, tabiatta hiçbişey yok olmaz... îşte isbatı meydanda.

Ben onu bunu anlamam, çalışmak çok iyi şeydir. Ba-ditto'lar çalışkanlıkları sayesinde binlerce insanın hayatlarını kazanmasına sebep olurlar, devlette binlerce lira vergi öderler. Onların çalışması sayesinde 85 liralık gaz sobası 890

lira olur.

Ah çalışmak ne iyi şey... Bir arkadaşım bu gaz sobasını taksitle almıştı. Tembel herif taksitlerini ödeyeme-di. Ne ayıp!... Borcunu ödememek gibi ahlâksızlıklar var mı dünyada? Ama Baditto'lar, onu mahkemeye verdiler, radyosuna, dolabına haciz koydurup, çatır çatır paralarını aldılar. Baditto'lar, ne arkadaşımın yüzünü, ne de sobanın yüzünü görmüştü.

Ben size Baditto'ları örnek getirerek çalışkanlığın yararlarını neden anlattım biliyor musunuz? Ben çok tembelim de ondan... Tam dört yıldır bir gaz sobası almak istiyorum, bitürlü anlamıyorum. Bu yoldan geçerken, şu vitrinin önünde durup içerdeki sobaya bakarım. Baditto ailesine her yıl bir

damat girdiğinden veya çocuklarından biri iş sahibi olduğundan her yıl soba fiyatları yükselir. Bu yıl Nesim Baditto da damat olduğundan soba fiyatları yüzde yirmi daha arttı.

Tembellik fena şey, bitürlü alamıyorum şu gaz sobasını. Günde ancak on sekiz saat çalışabiliyorum. Yirmi dört saat çalışsam herhalde alırdım. Ama tembellik çok kötü. Hayatta başarmak için çok çalışmalı, işte Baditto'lar ortada...

80

EV

YAPTIRACAKTI

Çocukluğundanberi kira evinin ne demek olduğunu bildiği için, ne olursa olsun başını sokacak bir ev sahibi olmak istiyordu. Çocukluğunun en büyük, en derin anıları bir kira evinden başka bir kira evine taşınmalarıydı- Her taşınmada, ille annesiyle babası kavga ederler, darılırlardı. Kırılacak eşyalar, tabak, çanak, şiltelerin arasına, yumuşak yerlere konur, denkler yapılırdı. Annesi sacayağından, mangal borusuna, gazete kâğıtlarına sarıp sarmaladığı balık ızgarasına kadar bütün ufaktefeği denklerin bir yerine tıkıştırırdı.

Eşyalar, çift atlı arabaya yüklenir, annesi hâlâ, arabanın şurasına, burasına, dibi delinmiş konserve kutularından saksılara dikilmiş sardunyeleri, karanfilleri, haseki-küpelerini, ıtırları yerleştirmeğe çalışırdı.

Çocukluk günlerinin, eşya taşıyan, bir yerinden küp görünen, bir yanma iple teldolabı bağlı arabalarını hiç unutamanııştı.

Eşyalar yeni eve gelince birkaç tabakla lâmbanın, bardağın kırıldığı, zeytinyağı, sirke, yada, annesinin yaptığı gelincik şurubunun, kantaron yağının mantarı açılan şişeden döküldüğü, çamaşırları berbat ettiği görülürdü. Babası, 81

— Fakirlik rezillik be!... diye bağırırdı. Hep bunlar babasıyla annesinin yeni baştan kavgalarına sebep olurdu.

Yeni eve yerleşmek de ayrı bir dertti. Tam yerleşirler, rahat edecekleri sıra, ya kirayı veremezler, mahkemelere, icralara düşerler, polisle, karakolla eşyalar sokağa dökülür, ya da evsahibi, «Ben oturacağım, evi tamir ettireceğim»

gibilerden bir bahaneyle onları evden çıkarırdı, îsanbul'un hemen her semtinde oturmuşlardı, ilk çocukluğu Kasımpaşa'da sonra Üsküdar'da geçmişti, ilkokula Süleymaniye'de başlamıştı. Üçüncü sınıfı, Aksaray, Cerrahpaşa, Şehremini'nde, üç ayrı okulda okumuştu.

istanbul'da nereye, hangi mahalleye gitse, ille oradaki evlerden birinde bir anısı bulunurdu.

Babasının şu sözü kulağına küpe olmuştu:

— Dünyada mekân, âhirette iman!...

1930 da liseyi bitirip hayata atıldığı zaman artık ne annesi vardı, ne babası...

Kiracılık derdini bildiği için bir ev sahibi olmadan evlenmiyecekti. Beş yıl bir kat elbiseyle yetindi; cıgaraya, rakıya alışmadı; sinemaya, tiyatroya, gitmedi, gezip tozmadı, bir keşiş, bir Hint fakiri gibi yaşadı.

Beş yılın sonunda dişinden, tırnağından ikibin lira arttırabildi. Onun gibiler için ikibin lira çok para sayılırdı. Parasına göre, hattâ bin liraya bile satılık evler vardı ama, onun isteğince değildi. Çürük, çarık şeylerdi.

«Bir arsa alıp, üstüne kendim bir ev yaptırayım» diye düşündü.

Deniz kıyısında, güzel görüntülü geniş bahçeli, caddeye yakın bir ev istiyordu.

Olunca olmalı... istediği yerde, aradığı şartlarda iki arsa buldu. Birine üçbin, öbünü-ne üçbinbeşyüz istiyorlardı. Bin liraya bile daha geniş arsalar vardı ama, isteğine uygun değildi.

Daha bir zaman para biriktirmeliydi.

82

1937 yılında toplanan dörtbin lirasını cebine koydu. Artık istediğinden güzel bir arsa alacağına güvenli, araştırmaya başladı.

Üçbinbeşyüz lira istedikleri arsaya gitti. Bu arsanın yarısı satılmış, üstüne bir villâ yapılmıştı. Öbür yarısına beş bin lira istiyorlardı.

Eskiden üçbin lira dedikleri arsaya gitti. Buraya altıbin lira istiyorlardı.

En beğenmediği, eskiden bin Ura dedikleri arsaya şimdi dörtbinbeşyüz diyorlardı.

Parasını bankaya yatırdı. Eskisinden daha tutumlu oldu.

Pençe pençe üstüne kundura, yama yama üstüne elbise giydi. Artık deniz kenarında arsadan vazgeçmişti. Şehrin iyice bir yerinde arsa arıyordu. Arsayı alacak, ev yaptıracak, eşya alacak, evlenecek, çoluk çocuk sahibi olacaktı.

1943 yılında ancak beşbin lirası toplanabilmişti. Ne kadar elini sıktıysa da pahalılık yüzünden daha çok para biriktirememişti-Dört bin lira dedikleri arsanın üstüne dört ev yapılmış, geriye bir parça boş yer kalmıştı. Buraya da altıbin istiyorlardı.

www.cizgiliforum.com

Artık çoktaan, şehir içinde arsa almaktan vazgeçmişti. Şehrin kenarındakine bile razıydı. Ama nerde?

Artık tutumlu değil de cimrinin, pintinin biri olmuştu. Yemiyor, içmiyor, ha babam para biriktiriyordu.

Terfi etmişti. Aylığı da yükselmişti. Şimdi eline eskisinden daha çok para geçiyordu ama, 1950 yılına kadar ancak yedibin lirası olabildi.

Yedibin liraya arsa mı? Gülüyorlardı. Şehrin dışının dışında bir evlik değil, bir kulübelik arsalar bile bu pa' raya satılmıyordu.

Taa eskiden baktığı ikibin liraya satılan arsanın yir-83

mide bir parçası boş, satılıktı. Buraya kırkbin lira istiyorlardı.

Arsa alabilmek için daha çok para biriktirmekten başka yol yoktu. Yeni bir hızla para biriktirmeye başladı. Evinin plânını bile yapmıştı, içinde hem alaturka, hem alafranga helası olacaktı. Bir yatak odası, bir misafir odası, bir yemek odası, bir salon, bir oda da doğacak çocuklarına... Beş oda istiyordu. Eskiden evini iki kat üzerine isterken şimdi plânını değiştirmişti. Artık yaşlanmıştı, düzayak istiyordu.

1954 yılında onbin lirası olmuştu. İstanbul kazan o kepçe, arsa aradı. Bu kadar paraya ancak Çekmece, yahut Kartal sırtlarında yer bulabiliyordu.

Biraz daha dişini sıkıp, biraz daha kemeri sıkıp para biriktirmeliydi.

Hele bir arsayı alsa, bir de üstüne ev... Beş odadan vazgeçti, bir alaturka, bir alafranga heladan vazgeçti. Tek bir oda, yeter ki başını sokabilsin...

Evini,yaptırır yaptırmaz ilk iş evlencekti.

1956 da emekliye ayrıldı. Artık emekli maaşıyla ne kadar az yese içse para biriktiremezdi. Yirmi altı yıllık çalışmasının kuruş kuruş biriktirerek verdiği sonuç işte onikibin liraydı.

Ne şehrin içinde, ne şehrin dışında, ne deniz kenarında, ne dağ başında bu paraya arsa yoktu.

Arsa aramaktan sanki yirmi yıl daha yaşlanmıştı. Babasının sözleri kulağında çınlıyordu:

— Dünyada mekân, âhirette iman!...

Bu dünyada mekân kalmamıştı. Öbür dünyaya bakmalıydı.

Arsa aramaktan yorgun argın döndüğü bir akşam yolunun üstünde bir mezarlık gördü, içeri girdi. Burası ne kadar da güzeldi. Tıpkı hayalindeki evin bahçesi gibi güzel bir bahçe, çiçekler, çayırlık, çimen... Temiz yeşillik

ve renk renk çiçekler, güller arasında mermer mezarları görünce,

— İnsanın hemen şu güzel mezarların içine gireceği geliyor! diye söylendi.

Nasıl olsa ölecek değil miydi? işte buradan bir mezar yeri satın almalı, sağlığında, istediği gibi bir mezar yaptırmalıydı.

Mezarlık bir tepede, denize karşıydı. Serin selvi gölgeleri arasında sonsuz uykuya yatmak, yaşamaktan daha iyiydi.

www.cizgiliforum.com

Ertesi gün hemen Mezarlıklar Müdürlüğüne koştu-Kendisi için bir mezar yeri satın alacaktı.

— Sizin istediğiniz mezarlıkta boş yer yok! dediler. Ama eğer isterse başka bir mezarlıkta, yirmi bin liraya iyi manzaralı bir mezar yeri satın alabilirdi.

Utanarak,

— Daha ucuzu, bana göre bir yer yok mu? dedi. Vardı, onbeşbine, onikibine, onbine de vardı. Düşündü... Arsa işinden tecrübesi vardı. Ertesi

güne mezarlar da fırlar, bu paraya, mezar yeri de bulamazdı. Hemen o gün muameleyi yaptırdı, görmeden mezarım satın aldı.

Sonra gidip gördü. Kapalı, manzarasız, kırık dökük mezar taşları arasında bir yerdi. Ama o sevindi. Göz bebekleri parlıyarak,

¦— Ooooh, burası benim! Benim! dedi.

Şimdi her gün, eskiden işine gittiği gibi sabah erkenden mezarına geliyor, en sonunda bir, toprak sahibi elmanın kıvancıyla burada oturuyor, yabani otları temizliyor, getirdiği çiçekleri dikiyor ve sanki mekânına kavuşacağı günü özlemle bekliyor.

85

BİZİM

APARTIMANIN SAHİBİ

Yedi katlı bir apartımanda oturuyorum. Apartıma-nın beş katı yer üstünde, iki katı da maden ocakları gibi yer altındadır. Bu iki katın altında da bir yarım kat var. Hani «yer altında babam başı» diye bir bulmaca vardır ya... Ben işte, yer altında babam başı gibi, yer altındaki bu yarım katta otururum. Bizim katın tavanları o kadar alçaktır ki, iki yıldır apartıman sahibi mi daha alçak, yoksa tavanlar mı, bitürlü karar veremedim. Zeki desinler diye, bir de başımı kapı tavanlarına çarpmamak için kısa boylu kaldığım halde, günde iki-üç defa tavanlar Demok-les'in kılıcı gibi başıma küt küt vurur, «kendine gel, buradan başka istanbul yok!» diye beni uyarır.

Ben bu evden çok memnunum. Çünkü «manzara» denilen hiçbişey olmadığı için evdekilerin günden güne iştahı kapanmakta, böylece de kazancımızla evimizin «dahilinde» ve namusumuz «dairesinde» rahat rahat geçinmekteyiz-Evimiz hava da almadığından cereyanda kalmak, soğuk almak, nezle olmak tehlikeleri de yoktur. Hele güneş girmemesi, evimizin en iyi niteliğidir. Güneş

adresimizi bulamıyor ki, içeri girsin. Ama güneşin adresi bu-86

lup gelemediği evimizi icra memurları elleriyle koymuş gibi bulurlar. Güneş

girmediği için perdelerimiz solmuyor. Biz de solmuyoruz.

Bizim evin bir iyiliği daha vardır. Topraktan daha aşağıda olduğu için, rötgenciler evin penceresinden içerisini dikizliyemezler. Bizim katta neler yaptığımızı seyretmek için denizaltılardaki gibi teleperiskop dürbünü gerektir.

Hoş bu evde iki yıldır çok şükür seyre değer bir şey yapacak hâlimiz de kalmadı ya... Röntgenciler seyre gelseler adamlara fena halde mahcup

olacağız.

Evimizin iyilikleri saymakla bitmez. Bizim evin susuz kalmak tehlikesi kat'iyyen yoktur. Bütün istanbul'un suları kesilse, istanbul susuzluktan yansa, kavrulsa biz susuz kalmayız. Yaz kış duvarlarından sular sızar. Eline bir musluk al, musluğu duvarın rastgele bir yerine çak, sonra çevir, gürül gürül, şarıl şarıl sular akar. Hoş bu kadar zahmete değmez, mutbakta çukurlar var. Maşrapayı daldır daldır, su doldur.

Bizden önceki kiracı bir açıkgöz adammış, istanbulluların yaz sıcaklarında susuzluktan yanıp kavrulmalarına dayanamamış, evin duvarlarına musluklar takıp, duvarlardan şişe şişe sular almış. Bu suları «Duvar menba suyu» adıyla piyasaya sürmüş. O zaman bizim ev ayazmaya dönmüş, sucular kapıda kuyruk olurlarmış- Hem de bu «Duvar menba suları» o kadar tesirliymiş ki, iki şişe içenin içinde ne varsa temizliyormuş. On şişeden fazla içilirse, yalnız böbreklerdeki taş, kum çakıl değil insanın böbrekleri, sidik torbası, bağırsakları da döküldüğünden «Duvar Menba Suları» reçeteyle satılmağa başlamış. Duvar suyundan on gün süreyle içenlerin, ağızdan bağırsağın son noktasına kadar, bütün sindirim organları kireç bağlıyor-muş. Daha çok içenler, donmuş çimento gibi taş kesilip heykele dönüyorlarmış.

Bizden önceki kiracı bir açıkgöz adammış, istanbullu 87

olunca, hemen evsahibimiz, oğlumu evlendireceğim diye onları çıkarmak istemiş. Ama kurnaz kiracı, evsahibinin Adlî tıbda muayenesini istemiş. Adlî tıbda verilen rapordan bizim ev sahibinin iktidarsız olduğu, ne oğlu, ne kızı olamıyacağı anlaşılmış. Bu sefer ev sahibimiz, burada insan oturamaz

diye Belediyeden ve Sağlık Müdürlüğünden rapor alarak kiracıyı çıkarmış. îşte biz ondan sonra tasındık. Ama kontratta duvar sularını satmayacağımıza dair bir madde var. Zaten apartıman sahibi suların çoğunu yandaki apartımanma çevirdiğinden bizim duvarlarda satılacak kadar su yok, ancak bize yetiyor.

Bizim apartımanm katında çok önemli bir şey daha var... Koridorun duvarları rutubetten güherçile bağlıyor. Her sabah duvarlardan bir kilo kadar güherçile topluyoruz. Biliyorsunuz güherçile pahalı bir kimya maddesi. Biz topladıklarımızı kalaycılara satıyoruz. Ev sahibi duyacak diye ödümüz patlıyor.

Güherçileden para kazandığımızı bir duyarsa bizi de evden çıkartır.

Evimizin iyilikleri saymakla bitmez. Bir tanesini daha söyliyeyim. Bizim eve hiç misafir gelmez. Açıklık, ferah, havalı, güneşli bir evimiz olsa, misafirden başımızı kaşıyamazdık-Bir de işin fiyakası var.

— Nerde oturuyorsunuz? dedikleri zaman, kasıla kasıla, — Falan apartımanda!... demek yok mu, salt bu cakası insana yeter.

Apartıman sahibimiz, ayın biri oldu mu, aylık bir metronom düzeniyle damlar.

Biz aym biri olduğunu apartıman sahibimizin gelişinden anlarız. Kirayı vermek için bir iki gün müsaade istesek, öyle ağlar, öyle yanar yakınır ki, insanın değil yalnız kirayı, bir yerden faizle borç para bulup adama yardım edeceği gelir.

Zavallının her ay öde-

yeceği birkaç bin liralık bonosu vardır. Onları da yanında getirir, — İnanmazsan bak! diye gösterir.

Bizim evin bir özelliği daha var. Evimizde karınca, sinek, teşbih böceği, kırkayak, akrep, çiyan, solucan, sümüklü böcek, karafatma, hamam böceği, örümcek, tırtıl, güve gibi bilinen bilinmiyen ne kadar haşere varsa hepsi bulunur.

Bu apartıman ilk yapıldığı zaman İstanbul Üniversitesinde ders veren bir Alman hayvanat profesörü bizim katta araştırma yapmış. O zamana kadar Zooloji dünyasının bilmediği üç cins haşere keşfetmiş burada. Yine bizim kattan dünyanın en zengin haşere koleksiyonunu elde etmiş. Apartıman sahibimiz bize bu katı kiralarken bunları anlatmış ve şöyle demişti: — O Alaman pirefesür, dedi ki, yazık size dedi, hiç bişeyin kıymatım bilmiyorsunuz, dedi. Eğer böyle bir yer bizim Alamanyada olsa, orasını hemen hayvanat mu-zası yapardık, dedi. Çocuklarını hiç mektebe göndertmeğe lüzum yok. Burada her bir hayvanı görür, öğrenirler. O sebepten kirayı on para indiremem. Ucuz bilem viriyo-rum.

Benim apartıman sahibim eskiden "apartıman kapıcı-sıymış. Önce kapıya, sonra apartımana sahip olmuş.

Bir ay kirayı verememiştim. Apartıman sahibim çalıştığım derginin idarehanesine damladı- Yirmi yıl önce bizim patronun kapıcısı olduğu için patronum hemen onu tanıdı.

— Ne o Ali Efendi?

— Kirayı almaya geldim.

— Ne kirası?

— Hasan Bey benim apartımanda kiracı da...

— Nasıl? Ay senin apartımanm da mı var? Apartıman sahibim patronumun bu şaşkınlığına alındı,

89

— insaf edin Beyefendi, dedi, yirmi iki yıldır istanbul'dayım, istanbul kaldırımı çiğniyorum, artık bir apartımanım da olmasın mı?

Ben doğma büyüme istanbullu olduğuma, yirmi iki değil, kırk iki yıldır Istanbulda yaşadığıma utandım, başımı önüme eğdim. O günden sonra,

— Nerelisin? diye sorsalar,

— Sivaslıyım, istanbul'a geleli altı ay oldu, diyorum.

Apartıman sahibimin yalnız oturduğumuz değil, bundan başka bir apartımanı, Nişantaşı'nda bir evi, birkaç yerde arsası, dükkânı da var.

Aydan aya kirayı almaya gelip de ne zaman borçlarını söylese, bonolarını gösterse,

— Aman Ali Efendi, derim, maşallah bu kadar malı mülkü ne zaman yaptm?

O da her zaman,

— Yapmazsak ayıp Hasan Bey, der, şunun şurasında yirmiiki yıldır istanbul kaldırımı çiğniyoruz.

www.cizgiliforum.com

Geçen gün apartıman sahibimin basma büyük bir felâket geldi. Zavallı adamı murakıplar karaborsa yaparken yakalamışlar. Savcı da cezaevine tıkmış. Eh insanlık ölmedi ya, adamın bize bunca iyiliği var. Dört paket ikinci cigarası alıp ziyaretine gittim. Cezaevi tellerimin arkasında ağlıyordu. Zavallı ev sahibimi avutmak için,

— Üzülme Ali Efendi, dedim, yirmi iki yıldır Istan-buldasm. Artık bir cezaevine de mi girmiyeceksin yahu? Aldırma, daha çok girer çıkar, alışırsın kardeşim, aldırma...

90

SİNNİRÜŞTE VASIL OLDU

Altı kişilik ahlâk zabıtası ekibi gizli çalışan buluş-maevine baskın verdiği zaman içerde uygunsuz ve uygunlu ve yarı uygunsuz durumda beş buçuk çift yakaladı.

Buçuk çift, tek kadındı, daha müşterisi gelmemiş, çift olmağa vakit kalmadan ahlâk zabıtası onu tek yakalamıştı.. Odalardan çifter çifter çıkan arkadaşlarının yanında tek yakalanmak izzetinefsine dokunmuştu. Sanki bu kadar acele edecek ne vardı ki... Yarım saat daha geç baskın verseler, en zengin, en yakışıklı müşterinin kimi seçtiğini görürdü onlar. Tek yakalandığı için kadmın meslek haysiyeti incinmişti.

Kadmları arabaya doldurup önce en yakın komiserliğe götürdüler- Orada kimlikleri soruldu. Sürmeli gözlü, göğüsleri ayva iriliğinde taze bir kız, adının Bağdagül, yaşının on dört olduğunu söylüyordu. Bağdagül diye bir ad hiç duymamışlardı.

Deftere adları yazan memur, aç karnına kadın göbeği görmüş gibi ağzı sulanarak,

— Nerelisin? diye sordu. Küçük kız,

— Posofluyum, dedi.

Sonra erkekler serbest bırakıldılar, kadınlar muayene ve kontrol için Ahırkapı'daki «Zührevî Hastalıklar Hasta-91

nesi» ne gönderildi. Hastahanede bir hafta kalan kadınlara gerekli muamele yapıldı. Sıra on dört yaşındaki Bağ-dagül'e gelince iş zorlaştı. Ayva göğüslü, sürmeli gözlü küçük kız, üç yıl önce Posof'tan ayrıldığını söylüyordu. Komiser,

— Posof nerde Zekâi Bey? diye sordu-Polis memuru,

— Posof mu? dedi. Posof... Posof... Odadaki memurlardan biri,

— Antalya'dan ötede olacak, dedi.

Kızın yaşı küçük, kimsesi de olmadığı için memurlar ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Öbür kadınları, kocaları, anaları, babaları, sevgilileri, çalıştığı evlerin patronları gelip teslim almışlardı.

— Memleketine göndermek lâzım.

Son karar bu oldu. Posof'un Kars'ın ilçesi olduğunu, Kars'ın da yurdun en doğu sınırında olduğunu öğrenmeyen kalmamıştı.

Ahlâk zabıtası şefi,

— Belediyeye bir tezkere yazın! dedi.

www.cizgiliforum.com

Elinden böyle bir çok hâdiseler geçmiş olan tecrübeli memur dosyadan çıkardığı örneklere bakarak şöyle bir tezkere yazdı:

«İstanbul Belediyesi Yüksek Riyasetine «Özeti: Randevuhanede uygunsuz bir vaziyette derdest edilen henüz sinnirüşdüne vâsıl olmamış bir kıza yapılacak muamele hakkındadır.))

«Randevuhane ve genelev sermayelerinden haraç almakla geçinen Yağsız Recep namiyle maruf bir sabıkalının ihbariyle, sabıkai mükerrere esbabından Sosyete Neriman'ın Şişli Kebaplı Sok. Mambo Apt. 3 üncü katında gizlice işletmekte olduğu randevuevine 3.6.946 gecesi saat sıfır sıfır

on beşte ve komiser Hüdai Canalır'ın idaresindeki üç numaralı zabıtai ahlâkıyye ekibi tarafından yapılan ânî 92

bir baskın neticesinde, randevuhane derunundakilerin hiç birinin firarına meydan ve aman verilmeden dört çift ile bir tek kadın gayet uygunsuz bir durumda ve bir vaziyeti gayri ahlâkıyede ve gayri meşru bir şekilde derdest edilmiş olup, bunların sabıka defterlerine kayıtları işlendikten sonra emrazı zühreviye hastahanesine şevkleri yapılmış idi- Ancak bunların içinde asıl adı Bağdagül olup namı diğer olarak piyasada Leylâ adını kullanan, henüz sinnî-

rüşdüne vâsıl olmadığı anlaşılan, on dört yaşındaki bir kızın, ailesine teslim edilmek üzere memleketi olan Kars vilâyetinin Posof kazasına gönderilmesi için bir polis refakatinde ve muhafazasında harcırahının « » tüzüğünün, mahsus maddesine tevfikan verilmesi hususunda yüksek emir ve müsaadelerinizi derin saygılarımla arz ve rica ederim.»

Şef yazıdaki iki daktilo yanlışını düzeltti. M. yerine S yazılmış, Mambo apartımanı Sambo apartımanı olmuştu, iki kelime araşma bir de virgül yerleştiren şef,

— Üst makama giden evraka niçin dikkat etmiyorsunuz? dedi.

Müsveddeyi yapan memur biraz kızdı. Orada virgülün hiç münasebeti yoktu, ama sesini çıkarmadı.

Müdür, öbür yazılar arasında bunu da imzaladı. Kayda gitti.

Asıl adı Bağdagül olan Posof lu Leylâ koridorda bekliyordu. Akşam oldu.

Memurlar gidiyorlardı. İlgili memur,

— Bu kızın evrakı ne oldu? diye sordu.

— imzaya gitti.

Hastaneden çıktığının üçüncü günü akşam paydosunda Leylâ yine koridordaydı.

Nöbetçi âmir,

— Ne bekliyorsun kızım? diye sordu, ilgili memur, 93

— Randevuevinde yakalandı, dedi, evrakını yazdık, kayda gitti. Memleketine gönderilecek.

On gün oldu, Leylâ'ya iyi kalpli memurlar yemek veriyorlar, kız da oradaki ufak tefek hizmetleri görüyordu. Epey iş de öğrenmişti. Şubelere, kısımlara evrak götürüp getiriyordu. Bütün memurların adını öğrenmişti-Çay, kahve, gazoz söylüyordu.

www.cizgiliforum.com

— Ne oldu bu Leylâ'nın işi?

— Gönderdik, cevap bekliyoruz. Leylâ... Git Tahsin beye söyle, C dosyasındaki Marika Marikapolos'un evrakını çıkarsın, al gel!

iki hafta geçmişti. Aceleci bir memur,

— Tekit yazalım, dedi, Leylâ'nın yazısına cevap gelmedi.

Belediye'ye Leylâ'nın işi üç kere hatırlatıldı. Leylâ'nın koridora gelişinden bir ay sonra bir memur,

— Müjde Leylâ, dedi, senin evrakına cevap geldi. Gelen cevap şöyleydi:

«Falan tarihli, filân sayılı yazıya cevaptır: İlişik üç yazınızla maruf randevuculardan Sosyete Neriman Hanım'ın evinde uygunsuz bir vaziyette bulunduğu esnada suçüstü olarak tarafınızdan derdest edildiğini

bildirdiğiniz on dört yaşındaki ve henüz maalesef sinni-rüşdüne bile vâsıl olmamış bulunan Bağdagül, namı diğer Leylâ'nın bir muhafız polis memuru refakatinde memleketi olan Kars Vilâyeti şarkiyesinin Posof kazasına kadar izamı için Belediyemiz bütçesinden harcırah istendiği anlaşılmıştır. Her ne kadar tüzüğünün M faslı, K bendi dördüncü maddesi bu kabil düşkünlerin Belediyeler marifetiyle memleketlerine kadar gönderilmesini amirse de, yine tüzük-U

mezkûrun onuncu maddesi H fıkrası, bu nevi eşhasın ancak bir belediye hududundan, mücavir vilâyet belediye hududuna kadar gönderileceğini sarahaten âmir bulunmaktadır. Binaenaleyh merkumenin İstanbul Beledi-94

ye hudutları haricine çıkarılarak, İzmit Belediyesine teslimini, ondan sonraki işlemin de İzmit Belediyesine aidiyeti cihetiyle Leylâ'ya gereken muamelenin oraca tezekkür edileceği anlaşılmıştır. Ancak, her ne kadar İzmit belediyesi hududuna kadar sevk işi belediyemize terettüp ediyorsa da, son günlerde fazla sayıdaki düşkün ve kimsesizlerin memleketlerine gönderilmek üzere İzmit hududunda bırakılmaları hasebiyle belediyemizin bu gibi hayır işlerine ayrdmış

bulunan tahsisatı tamamen sarfedil-miş bulunduğu cihetle, Sosyete Neriman Hanımın rande-vuhanesinde gayri meşru bir şekilde cürmümeşhut edilen Bağdagül namı diğer Leylâ'nın İzmit Belediyesine teslim edilmek üzere, vazifelen İzmit'e gidecek olan bir memura veya namusuna güvenilir bir şahsa terfik edilmesini rica ederim.»

Leylâ izmit'e vazife ile gidecek bir memurun çıkması için dört gün daha bekledi.

Sonra izmit Belediyesine bir yazı yazıldı. Bu yazıda Bağdagül'ün Sosyete Neriman'ın evinde nasıl, ne şekilde, hangi saatte ve ne vaziyette yakalandığı, sonra yapılan bütün işlemler anlatılıyor ve şöyle deniliyordu:

«Adı geçen Leylâ'nın tarafınızca tesellüm edildiğinin bildirilmesini rica ederim.»

Leylâ'nın ayrılması üzüntülü olmuştu. Ona herkes o kadar alışmıştı ki... Bu ayrılış Leylâ için de acı oldu.

Leylâ bir tomar evrakla birlikte izmit Belediyesine teslim edildi. Belediye, Candarma Komutanlığına gönderdi. Leylâ ödeneğin çıkması için orada onbeş

gün bekledi. Onbeş gün sonra Leylâ'nın izmit hudutlarından çıkarılarak, Bilecik www.cizgiliforum.com

hududunda bırakılması için belediyeden ödenek çıktı. Bir candarma ile Bilecik'te bir buçuk ay kaldı, beş candarma karakolu dolaştı. Leylâ'nın evrakı çoğaldığı için, daha o yola çıkmadan önce postayla yollanıyordu. Bir büyük dosya halindeki evrakı Eskişehir Belediyesine gel-95

misti. Ama kız ortalarda yoktu. Bütün belediye memurları, istanbul'da Sosyete Neriman'ın evinde, ahlâk zabıtasının gece saat sıfır sıfır onbeşte yaptığı «ânî» ve

«nâ-kihanî» bir baskınla, gayetle uygunsuz bir durumda yakalanan Bağdagül takma adıyla Leylâ'yı merakla bekliyorlardı. Onu karşılamak şansı bir gece nöbetçi olan memura düşmüştü.

Eskişehir Belediyesinde de düşkünleri yerlerine göndermek için ödenek yoktu.

Ödeneğin çıkması için kız Belediyede bekledi. Ödenek çıkınca candarmaya teslim edildi. Candarma kadrosu zaten dardı. Onun için Leylâ karakoldan karakola teslim ediliyor, bu suretle candarmala-nn işleri kolaylaşıyordu.

Sosyete Neriman'ın evinde yakalandıktan altı ay sonra Ankara Belediyesine teslim edilmişti. Ankara'dan Kırıkkale'ye gönderildi. Kırıkkale'den Çorum'a mı, ycksa "Vozgata mı gönderileceği hakkında şüpheye düşüldü. Yolun doğrusu Yozgat'a göndermekti ama, Çorum'da da gayet iyi ve Leylâ'yı çok

merak eden bir arkadaş vardı. Leylâ bir vilâyetten öbürüne gitmeden, gündengüne şişen evrakı kendisinden önce gidiyordu. Yalnız evrak de-fdl, mektuplar da gidiyordu.

Bazısı daha iyi korunsun diye kızın eline tavsiye mektupları bile veriyordu.

Kayseri Belediyesinden Yozgat Belediyesine telgrafla şöyle bir yazı gelmişti:

«Falan tarihli, filân sayılı yazınızla, geçen sene Haziran ayının üçüncü gecesi istanbul'da Şişli semtinde Sosyete Neriman Hanımın işletmekte olduğu randevuhanede ahlâk zabıtası tarafından çok münasebetsiz ve gayetle gay-riahlâkî bir uygunsuz vaziyette yakalanarak, memleketine gönderilmek üzere belediyemize teslim edileceği bildirilen ve henüz sinnirüşdüne baliğ olmamış

bulunan Bağdagül namı diğer bayan Leylâ'nın evrakı geleli üç ay olduğu ve kendisine buraca tarafımızdan yapılacak ıt'uame-96

lenin hazırlığı itmam edildiği halde henüz kendisi vilâyetimizin hudutları dahiline girmemiş ve hakkında bugüne kadar hiç bir malûmat ta maalesef alınmadığından, bayan Leylâ'nın hâlen nerede ve hangi vaziyette olduğunun acilen indirilmesini rica ederim.»

Bu telgrafa Bayan Leylâ'nın Kayseri yoluyla değil, Amasya yoluyla kuzeyden gönderildiği, «binaenaleyh Leylâ'} a eit evrak dosyasının Amasya Belediyesine gönderilmesi gerektiği» cevabı veriliyordu.

Kayseri Belediyesi buna fena halde kızdı. Normal olarak yolun Kayseri'den geçmesi gerekirken, Leylâ'nın kuzey yönü seçilerek «her ne sebebe mebni ise Amasya'ya gönderilmesi, belediye bütçesinden fuzulen sarfiyata sebep oldunduğundan, kızın derhal Kayseri'ye gönderilmesi» isteniyordu. Karşılıklı yazışmalar epey sürdü. İş daha yüksek makamlara şikâyete kadar gitmeden önlendi. Leylâ Kayseri Belediyesine teslim edildi.

www.cizgiliforum.com

Kayseri'ye geleli henüz iki ay ancak olmuştu ki, Sivas Belediyesi üstüste Leylâ'nın akıbetini sormağa başladı. Daha «muamelesi ikmâl» edilmemişti.

Muamelesi tamamlanıp belediyeden de yolluk çıkıktan sonra, candar-ma ile Sivas'a yollandı.

Sivas'tan Erzincan'a, oradan da Erzurum'a gitti. Erzurum'da, yollar kardan kapandığından, öbür illerdekin-den daha çok bekledi. Tam Kars'a gönderileceği gün Leylâ ortadan kayboldu.

Bütün illerin belediyeleri birbirine girdi. Daha sinni-rüşdüne vâsıl olmamış

zavallı bir kızcağızı İstanbul'daki sefalet yuvalarından kurtarıp Posofdaki ailesine teslim edememişlerdi.

Leylâ, Erzurum'da kayboluşundan bir hafta sonra, İstanbul'da yine Sosyete Neriman'ın yeni açtığı bir randevu evinde ahlâk zabıtası tarafından yakalandı.

97

Kaydı yapıldıktan sonra ahlâk zabıtası şefi, bir memura:

, — Belediyeye yazın da ödenek isteyin, memleketine gönderelim! dedi.

Leylâ,

— Yoo, dedi, beni bir yere gönderemezsiniz. Sin-nirüşdüme vâsıl oldum artık-On sekiz yaşındayım. Çabuk vesikamı verin de gideyim, istediğim yerde serbestçe çalışayım.

98

NOEL

BABA TUTUKLANDI

Meryem Ana'nm evinden sonra, Noel Babanın evi de ülkemizde bulundu.

Turistler hâlâ yurdumuza gelip kazıklanmamakta direnirlerse, o zaman bize paçaları sıvayıp Havva Anamızla, Âdem Babamızın evini bulmak düşüyor.

Noel Baba hiçbir yılbaşında bizim eve uğramaz. «Dağ yürümezse, aptal yürür»

derler. O bizim eve gelmezse, ben onun evine giderim-Posta idaremizin çıkardığı Noel Baba pullarının üstündeki resme baka baka, Antalya'da bir hayli dolaştıktan sonra, Noel Babanın evini buldum. Kendimi tanıtınca, Noel Baba, — Ben de biraz sonra çocukların hediyelerini dağıtmağa çıkacaktım; iyi ki geldin, dedi.

Hazırlığını yaparken, bir yandan da anlatıyordu: — Çocukları çok severim. Yılbaşı geceleri evlerin bacalarından girer, yoksul çocuklara hediyeler veririm.

— iyi ama Noel Baba, dedim, yoksul çocukların hediye falan aldığı yok.

Hediyeler hep zenginlere gidiyor.

— Kabahat benim değil, dedi, siz dünyanın tertisini 99

yüzüne çevirmişsiniz. Aranıza karışınca benim de tersim dönüyor.

— Makiyaj yapmıyorsunuz. Bizim bildiğimiz Noel Babamn göbeğine kadar pamuk sakallan, yine pamuktan uzun bıyıkları, kaim kaşları olur.

www.cizgiliforum.com

— Eyvah!... Diye bağırdı, demek dünya yüzünde maskara etmediğiniz hiçbişey kalmadı. Tarihî filmlerdeki artistler gibi demek beni de maskaraya çevirdiniz, öyle ini?

Vakit gelmişti.

— Haydi gidiyoruz, gözlerini kapa! dedi.

— Zaten kapalı, dedim, açıkgözler, gözümüzü açmaya fırsat mı bırakıyorlar?

Elimden tuttu. Bulutların üstünde uçmağa başladık. Bir apartımanın damına konduk. Tam bacanın yanına gelince karaltılar gördük.

Bir takım adamlar «çift-tek» diye bahse tutuşuyorlar, şöyle konuşuyorlardı:
— Benden çift.

— Benden tek.

— Çift ise ne vereceksin?

— Bir ziyafet. Ya senden?

— Benden de... Noel Baba,

— Buraya giremeyiz, dedi, ahlâk zabıtası bizden önce davranmış. Randevu evini basacaklar. Aşağıda uygunsuz vaziyette çiftler var. Memurlar çift mi, tek mi diye müşterek bahis oynuyorlar.

— Benden çift!

Diye bağırdım. Noel Baba elimden tutunca beni havalandırdı.

— Sus! dedi, başımı belâya mı sokacaksın?

Meğer gecen yılbaşında, Noel Babayı da gizli bir evde uygunsuz vaziyette yakalamışlarmış.

100

Başka bir apartımanın çatışma konduk. Noel Baba, — Hay aksi şeytan!... diye söylendi.

— Ne var?

— Baksana... İkinci şube memurlarına. Bacadan girip içerdeki kumarbazları yakalıyacaklar.

Üçüncü apartımanın tam bacasından girerken, içeriden bir feryat yükseldi: — Poliiis, poliiis!...

— Ne var? diye sordum.

— Bir adam karısı ile baldızını doğramış, şimdi de kaynatasını kesiyor, dedi.

Zor kaçtık. Hemen yanındaki apartımana geldik. Noel Baba, — Ne olmuş buraya? dedi. Böyle aksilik görmedim.

— Yine ne var?

— Kör müsün? Polislere baksana. İçerdeki eroin fabrikasını basacaklar.

Hediye çuvalları, Noel Babanın omuzunda, bitürlü bir evin bacasından içeri giremiyorduk. Yeni konduğumuz evin bacasından yukarı bir adam çıkıyordu.

— Bu ne oluyor? diye sordum. Noel Baba, — Sus! dedi, galiba kadının kocası geldi- Zanpara da bacadan çıkıyor.

Bu sefer ne olursa olsun bir evin bacasından girecektik. Noel Baba, — Kısmet değil, dedi, buradan da hırsızlar, bizden önce gidiyorlar. Görürlerse, elimizdekilerini de alırlar.

www.cizgiliforum.com

Noel Baba fena halde kızmıştı. Damların üstünden caddeye inmiştik. O hiddetle konuşuyordu: — Bu ne rezalet, bu ne kepazelik! Evlerin bacaları kapılarından çok işliyor.

Güven yok mu? Demokrasi nerede? Haniya hürriyet?...

Noel Baba kızdıkça kızmış, gittikçe bağırıyordu: 101

— Anayasanın değiştirilmesini isteriz! Yargıç güvenliği isteriz! Çift meclis isteriz! Üniversite muhtariyeti isteriz! Halis süt isteriz!... Çocuk bahçesi isteriz!...

Noel Baba bağırdıkça etrafımızı kalabalık almıştı.

— Yedek parça isteriz! Nal mıhı isteriz!

Bu sırada iki adam Noel Babanın koluna girdi. Bir tanesi sordu: — On dokuzlardan mısın?

— Hayır!...

— Hangi partidensin?

— Hiç bir partiden değilim.

— Hımm!... Anlaşıldı. Biraz bizimle gelin bakalım... Noel Baba yavaşça kulağıma eğildi, fısıldadı: — Sen bu çuvalları al, dağıt!... Benim ne zaman döneceğim pek belli olmaz!

Noel Baba'yı sivil polisler götürüyorlardı.

102

ARSA

Gazetelerde şu ilân çıkmıştı:

«İstanbul (.....) cü İcra Memurluğundan: Bir borçtan dolayı mahcuz olup satılmasına karar verilen Beyazıt,..... Sok. ta 78 metrekare arşa 2.5.956

çarşamba

günü saat 16.30 dan 17'ye kadar, birinci artırma muhammen kıymetin yüzde 75

ini bulmadığı takdirde 4.5.956 cuma günü aynı saatte ikinci açık arttırma suretiyle en çok pey sürene peşin para ile satılacağı ilân olunur.»

Gazetede ilân edilen gün ve saatte icra dairesi salonu, arsayı almak için teminat akçesi yatıranlarla doluydu. Alıcıların hemen hepsi, şehrin belli başlı emlâkçileriy-di, hepsi de birbirlerini tanıyorlardı, birbiriyle konuşuyorlardı.

Yalnız «Hüner Emlâk Bürosu» sahibi İhsan Bey'le «Garanti Yapı ve İnşaat Bürosu» sahibi Yaşar Bey birbirlerinin amansız rakibi olduklarından çok soğuk selârnlaş-mışlar, sonra salonun iki başına geçmişlerdi. İnceden inceye birbirlerini süzüyorlardı.

Tam saatinde icra memuru, bir kere satılacak arsayı, «şimalen falan yer, şarken filân yer» diye parseli ve tapusuyla tarif ettikten sonra, icranın tâyin ettiği fiyatı bağırdı:

— İki bin üç yüz yetmiş lira!...

103

Bir sessizlik, sonra bir uğultu oldu. Emlâk komisyoncularından biri, — Seksen!... dedi... Tellâl bağırdı: www.cizgiliforum.com

Sayfa 54

— İki bin üç yüz seksen lira! Arkadan, — Üç bin!... diye bir ses duyuldu. Tellâl tekrarladı, «Hüner Emlâk Bürosu»

sahibi îhsan Bey, üç bin diyen adama yaklaştı.

— Arif Bey, iki yüz... dedi... Arif Bey dediği adam, — Olmaz, dedi, beşyüz verirsen çekilirim. Tellâl, — Üçbin!... Üçbin!... diye bağırırken İhsan Bey'le Arif Bey de pazarlık ediyorlardı. Dörtyüz lira üzerinden anlaştılar. 400 lirayı alan komisyoncu Arif artırmadan çekilmişti. O zaman ihsan Bey, — Üçbin yüz!... dedi... icra memuru bağırdı: — Üçbin yüz lira!...

«Garanti Yapı Bürosu» sahibi Yaşar Bey, rakibi İhsan Beyin en ufak hareketini gözden kaçırmadığı için, komisyoncu Arifle, artırmadan çekilmesi için dörtyüz lira verdiğini de görmüştü. Adamlardan birine göz kırptı. Kendine göz kırpan, burnunun ucu alkolik bir morartı ile şişmiş adam, «3500» diye bağırdı, ihsan Bey aldırmaz göründü. Ama oradan başka bir ses yükseldi: — Sekizyüz bende!...

Yaşar Bey bu adama sokuldu,

— Rıza Bey ikiyüz vereyim çekil!... dedi. Rıza Bey dörtyüze razı oldu, çekildi.

— Dörtbin!...

Bu ihsan Beyin bir adamıydı. Yaşar Beyin adamı, aldığı işaret üzerine, 104

— Dörtbin beşyüz! dedi.

îhsan Beyle, Yaşar Bey ilgisiz gibi duruyorlar, ama birbirlerinin en ufak hareketlerini de gözden kaçırmadan kendi adamlarına, önceden aralarında kararlaştırılmış göz, kaş, el işaretleri veriyorlardı.

İki büyük rakipten ayrıca araya girenleri, bazı ihsan Bey, bazı da Yaşar Bey, ellerine havadan üçer beşer yüz lira vererek dışarı çıkarıyorlardı.

îhsan Bey, çok kızgın, bu sefer kendisi, —¦ Beşbin!... diye bağırdı.

Yaşar Bey,

— Altıbin!... diye cevap verdi.

Oysa îhsan Bey, mahsustan kızmış görünmüştü. Hesabına göre arsa değerinden çok arttırılmıştı. Maksadı arsayı Yaşar'ın üstünde bırakmaktı. Hem de öyle oldu.

Arsa, altıbine Yaşar'da kaldı. Kendisi sağa sola havadan 900 lira vermişti ama, böyle şeyler olurdu. Rakibi de hem arsayı pahalı almış, hem de etraftakilere 1300 lira dağıtmıştı.

Emlâkçiler salonu boşalttılar. O zaman İhsan Beyin aklı başına gelir gibi oldu.

Kendisine kazık attı sandığı Yaşar otuz yıllık emlâkçiydi. Hiç böyle kurt herif kazık yer miydi? Bunda bir iş vardı ama, neydi? Ya arsa, istimlâk sahasında olduğu için bir yolunu bulup Belediye'ye 100 bin liraya satacak, yahut önünden cadde filân geçecek, «şerefiye» kazanacaktı. Evet, bu arsayı kaptırmakla, mutlaka kazık yemişti. O hırsla rakibinin yazıhanesine gitti. Sağdan soldan konuştuktan sonra, www.cizgiliforum.com

— Bugün aldığın arsayı bana satar mısm Yaşar Bey? dedi.

Yaşar Bey, arsayı almakla kazık yediğini hemen anlamıştı. Onun için bu teklifi fırsat bildi.

— OnbinL dedi.

— Pekâlâ...

105

İhsan Bey onbin lirayı saydı, kâğıt imzalandı.

Yaşar Bey o gece uyuyamadı. Bu İhsan denen herifin pazarlıksız mal aldığı şimdiye kadar görülmemişti. Hiç pazarlıksız onbini tırınk diye saymıştı. Bunda anlayamadığı bir iş olacaktı. Ya arsa fiyatları birdenbire yükselecek, ya altın düşecek, mutlaka bişey olacaktı. Sabahı zor etti. Erkenden rakibinin yazıhanesine gitti, önce havalardan, sonra işlerden konuştuktan sonra, — Dün sana sattığım arsayı bana satar mısın? dedi.

İhsan Bey düşündü. Öyle bir fiyat söyliyeyim ki hem herifin niyetini, hem de arsanın değerini anlıyayım, diye geçirdi içinden. Öyle bir fiyat ki Yaşar alamasın.

— Yirmibin!.. dedi.

— Razıyım. Al, yirmibin!..

Vay anasını!., yine kazık yemişti. Şimdiye kadar yazıhanesine hiç gelmeyen Yaşar Beyin bu gelişindeki maksadı anlamalıydı- İki gün bu meseleyi düşündü.

Bu Yaşar denen herif, iç siyaseti, dış siyaseti, dünya durumunu günü gününe izler, ne zaman gayrimenkul değerinin artacağını, paranın düşeceğini bilirdi. İki gün bunu düşündü. Sonra yediği kazığın acısını çıkartmak için, rakibinin yazıhanesine gitti. Kahveleri içerlerken, — Benden aldığın arsayı satar mısın? dedi.

— Otuzbin...

Tırınk paraları saydı. Yaşar Bey, kırkbin demediğine pişman olmuştu, ama iş

işten geçmişti. Bu İhsan denen hergele nasü da onu kafese koymuştu? Demek bu arsada bir iş var ki, herif bir tahtada otuzbini saymıştı. Daha bir defa bile arsayı gidip görmemişti. Acaba arsada tarihî değeri olan bir taş, bir

mezar filân mı vardı? Ne olursa olsun kazığı yediği kesindi. Acaba?.. Bir hafta bu acabayı düşündü... Sonunda dayanamadı, rakibinin ayağına gitti. Hoşbeşten sonra, 106

— O arsayı sat bana!., dedi.

— Ellibinden elli para aşağı vermem!..

— Al param!..

Bu sefer kazığı yiyen ihsan'di. Uç gün sonra 80 bine arsayı geri aldı. Daha ertesi gün de yüz bine Yaşar Beye sattı- Yaşar Bey yüz bine aldığı arsayı iki gün soma rakibine yüz yirmi bine devretti.

En sonunda arsa 180 bin liraya Yaşar Beyde kalmıştı. Ihsan'ın içi içini yiyordu.

Ancak on gün dayanabildi. Yaşar'ın yazıhanesine gitti.

— Ikiyüz bin vereyim, arsayı geri ver!., dedi. Yaşar Bey, — Bir müşteri çıktı, sattım, dedi.

www.cizgiliforum.com

— Kaça?

— İkiyüzellibine!..

ihsan Bey sinirden titriyordu. Terbiyeyi, nezaketi, her şeyi unutmuştu. Rakibine, — Alçak., diye bağırdı, öyle arsa hiç ikiyüzbine satılır mı?

Madem satacaktın ne diye yabancıya sattın? işte pekâlâ birbirimize satıyorduk, ikimizde kazanıyorduk.

Yaşar Bey çok üzgündü,

—Sorma, dedi, hiç sorma, ben o arsayı sana su içinde 300 bine satardım. Bir eşeklik ettim, ihsan Bey, — Tabii eşeklik ettin, dedi. Ben senden üç yüz bine alır, başka bir eşeğe beş

yüz bine satardım.

Yaşar Bey,

— Doğru, diye cevap verdi, ikimizde de kazık yedik...

107

İSTE

EVLENDİK

— Sevgilim, teklifimi kabul ettiğine o kadar sevindim ki... Göreceksin, seni memnun etmek, mesut etmek için elimden gelen herşeyi yapacağım. Tabiî, tabiî... Ben sözümde duruyorum. Mükemmel bir balayı seyahati yapacağız.

Elbette... Tam üç ay gezeceğiz. Gittiğimiz memleketlerden, dostlarımıza, kartpostallar göndeririz. Herşey senin istediğin gibi olacak. Önce Avrupayı dolaşırız. Roma, Venedik, Milano, Nis, Paris, Berlin... İngiltere mi?.. Elbette oraya da gideriz. Sonra Amerika... Mademki sen istiyorsun, üç ay dünyayı dolaşırız.

Bak sana bişey söyliyeceğim sevgilim. Evet, senin arzun için üç ay balayı seyahatine çıkacağız. Ama, üç ay çok değil mi?.. Yoook, yine sen bilirsin?.. Üç ay yerine bir ay olsa, artan paramızla da kendimize çok güzel bir ev tutsak?..

Ha?... Ne dersin?..

— Demek razı oldun... Ah sen ne şekersin, ne iyi kalpli kızsın.

Bak, sana ne diyeceğim sevgilim... Ne diyp sanki memleket dışına gidiyormuşuz?.. Balayı seyahatimizi memleket içinde geçirsek olmaz mı?..

Döviz israf etmemiş oluruz. Yazık değil mi?.. Önce bir Karadeniz seyahati,

arkadan da Akdenizi dolaşırız... Vapur gezisi ne kadar da güzel olur. îyi değil mi?

— Sen bir meleksin sevgilim, kabul edecğini zaten biliyordum. Sana bişey söyliyeyim mi?.. Bu zamanda seyahat çok zordur. Vapurlar kalabalık, deniz de dalgalı olur. En iyisi gel seninle, bir hafta Bursa'da kalalım. Olmaz mı?..

Öyle değil mi?.. Hem daha güzel, hem ucuz, hem de rahat... Ah, sen altın kalplisin.

Sen dünya yüzüne gelmiş bir meleksin.

— Sevgilim, sanki ne diye otellerde sürüneceğiz?.. Oraya vereceğimiz para ile sana en pahalısından bir broş alırım. Ha?.. Daha iyi değil mi?.. Nasıl?.. Fikrimi fevkalâde bulmadın mı şekerim?.. Yaa.. Nasıl istersen... Beş bin lira mı? İstersen www.cizgiliforum.com

on bin liralık olsun, seyahat, otel motel, bunlar geçer gider, öbürü hiç olmazsa maldır, kalır. Tabiî, tabiî... Sen zaten dünyanın en akıllı kızısın.

— Dur, sana bir şey söyliyeyim. Bak, fikrimi çok beğeneceksin. Yani bu broş

da ne oluyormuş?.. Bir kere sen zevk sahibi bir kızsın. Değil mi? Öyle yeni zenginler gibi, işte benim cicim var diye herkese gösteriş yapacak değilsin ya...

Gel vazgeçelim bu broştan... Ona verecek paramızla, mükemmel bir düğün yaparız. Dillerde destan olsun, ha?.. Vallahi. Grace Kelly'nin düğünü gibi bir düğün yaparız. Ah, ne kadar iyisin sevgilim.

— Düğün değil mi?.. Vallahi bilmem ki... Şimdi onu bunu eğlendirmek için dünya kadar masraf edeceğiz. Salon tutacağız.. Caz ister... Yemek ister, içki ister... Ne o?... Bir sürü insan eğlenecek. Üstelik de hiç kimse memnun olmadığı gibi, türlü dedikodu yaparlar. Gel, biz seninle akıllı insanlar gibi hareket edelim.

Akrabalarımızı

yakm dostlarımızı çağırırız. Düğünü evimizde yaparız. Vallahi daha güzel olur.

— Demek fikrimi parlak buldun- Sen dünyanın en zeki kızısın...

Bişey söyliyeyim sana?... Düğün elbisesine ne diye yüzlerce lira verecekmisiz?

Nasıl olsa hayatında bir kere giyecek değil misin?.. Ona verecek paramızla evimize eşya alırız.

— Senin de akim yattı. Evet, senin dediğin gibi, en iyisi düğünden vazgeçmek...

Bir apartıman katı tutanz, dayarız, döşeriz. Sana elbiseler alırım.

—- Ama bak... Bir dakika beni dinle... Şimdi apar-tıoıanlar çok pahalı... Alemi zengin edecek değiliz ya... Şöyle kenar mahallede kuş yuvası gibi iki odalı bir ev tutarız. Evet, hattâ bir odalı... Nasıl olsa kalabalığımız yok.

Nasıl?.. Muhakkak nikâh ister misin?.. Tabiî canım, nikâhsız olur muymuş...

Dostlarımızı, arkadaşlarımızı çağırırız.

Ama dur... Nikâh da ne oluyor?.. Bizim birbirimize itimadımız yok mu?.. Nikâh bir nevi resmî mukavele... Bizim böyle senetler sepetlere ihtiyacımız var mı?..

İkimiz de birbirimize nasıl olsa güveniyoruz. Tabiî canım. Nikâh falan istemez.

Oraya vereceğimiz para ile sana bir elbise alırım.

Elbette en güzel elbise... Birinci sınıf terziye diktiririz, pahalı olsun tabiî...

— Sevgilim yaz geldi. Şimdi o ağır kumaşlar giyilmez ki... Bak şu kumaşlara..

Ne güzel!.. Renk renk.. Çiçekli... Şuradan dört metre basma alırız. Canım ne diye terziye para vereceğiz? Sen kendin dikersin, olur biter.

110

— Dört metre çok değil mi?.. Yaz şimdi... Havalar çok sıcak... Kolsuz olsun, yakası da açık... Etekler kısa... Bir buçuk metre yeter...

Ah, sen dünyanın en iyi huylu kızısın... Ne geldi aklıma biliyor musun? iki gönül bir olunca, samanlık seyran olur. Sanki ne diye ev tutacakmısız... Bu zamanda ev... değil mi?

Basma değil mi?.. O da lüzumsuz... Karnın mı acıktı. Dur, sana şimdi bir sandöviç alırım. Çiklet de çiğnersin...

Gel seni öpeyim...

www.cizgiliforum.com Sayfa 58

Şap, şup... Şap şup... muup!.. Oooh!.-

— Bak işte evlendik gitti sevgilim... Bu iş o kadat zor değil ki...

Ah, sen dünyanın en enayi kızısın... Zaten enayi ol-nıasan, benimle evlenir miydin? işte evlendik sevgilim... Nasıl?., inanmıyor musun?.. Vallahi billahi evlendik sevgilim.

111

SİNİRLİ

ADAM

Sinirden eli ayağı sapır sapır titreyen, zayıf, yaşlı adamı, iteleyerek karakoldan içeri soktular.

— Bu adamdan davacıyız komiser bey, bize hakaret etti.

En baştaki, iri yarı delikanlıya komiser sordu: — Ne dedi?

— Çok ağır komiser bey, pederimi karıştırmasay-dı, aldırmazdım. Ama merhum pederimi de karıştırdı.

ihtiyar adam atıldı: — Evet... Eşşoolu eşşek, dedim. Anlatayım da, hak etti mi, etmedi mi, siz söyleyin. Dolmuş arabasınday-dım. Bu delikanlı da Altınbakkal'da arabaya bindi. Tak-sim'de inmesin mi? Dayanamadım, yakasından çektim. «Maşallah, eşek kadar herifsin! gençsin, gücün kuvvetin yerinde. Altmbakkalla Taksim arasını saysan, beş yüz adım tutmaz, insan bu kadarcık yere dolmuşa biner mi, a eşşooğlu eşek!., dedim- Aynen böyle dedim, inanmazsanız, sorun kendisine!.

Uzun boylu, kapı kanadı kadar geniş omuzlu delikanlı, ihtiyarı doğruladı.

Sırada sağdan ikinci şikâyetçi,

112

— Bu delikanlı, küfürü hak etmiş, dedi, ama bu adam bana da sövdü...

Komiserin sorusuna meydan bırakmadan ihtiyaç başladı: — Ona da «eşşoolu eşşek!» dedim, ama hak etti, istedi... Bu adam da Taksim'de dolmuşa bindi, Ağacami'-ye gelene kadar iki eıgara içti. Yetmezmiş gibi bir tane daha yaktı. Cıgaranın birini söndürüp birini yakıyor. Cı-gara dumanından otomobilin içinde gözgözü görmüyor. İçerde boğulacağız. Hiç olmazsa pencereyi açayım, dedim. Bu sefer de «Hava soğuk, pencereyi açma!» demesin mi? O zaman dayanamadım. «Madem hava soğuk, pencereyi açtırmazsın, Yavuz'un bacası gibi durmadan burnundan duman savuruyorsun, dolmuşta üstüste eıgara içilir mi a eşşoolu eşşek!..» dedim.

Üçüncü şikâyetçi,

— Allah için hak etmiş, dedi, böyle saygısızlara ben de sinir olurum.

Komiser, bu adama sordu:

— Sizin şikâyetiniz?

— Efendim, bana da... Çok ağır, ağıza alınmaz şeyler söyledi.

ihtiyar,

— Söyledim, dedi, tabiî söylerim. Bu adam Galata-saraydan dolmuşa bindi.

Sanki kırk yıllık ahbabımmış gibi başladı anlatmağa... Dört nüfus iki odalı bir www.cizgiliforum.com

evde ki-racılarmış, karısı ağzınıza lâyık çok iyi pilâki pişirirmiş. Kızım geçen sene evlendirmiş ama, damadı hayırsız çıkmış. Karısı dördüncü çocuğunu sezarien ameliyatı ile pek zor doğurmuş. Şimdi de beşincisine gebe imiş. Acaba çocuk yapmamak için bir tedbir biliyor muymuşum?

Artık kan beynime sıçradı. «Efendi, efendi, dedim, başında saç, ağzında diş

kalmamış, benden beter olmuşsun. Karın hâlâ çocuk doğuruyorsa, tedbiri sen değil, ko-113

nu komşu delikanlıları, eş dost alsın... însan, yatak odasında olup biteni, dolmuşta rastladığı yabancılara anlatır mı, a eşşoolu eşşek!» dedim. Sıradaki şikâyetçilerden biri, — Çok iyi demişsin, dedi, böylelerine ben de pek kızaran.

— Sizin şikâyetiniz? diye komiser o adama sordu.

— Komiser bey, bu adam bana da hakaret etti... ihtiyar, — Ettim, dedi, elbette ederim. Bu adam Tepebaşın-da dolmuşa bindi. Biner binmez de Hoçkis makineli tüfekleri gibi hiç tutukluk yapmadan hapşırmaya başladı. «Havalardan nevazil olmuşum» dedi. Hem de hapşınr-ken, nişan alır gibi arayıp arayıp, insanın suratı budur diye itfaiye hortumu gibi püskürüyor. Bir seferinde suratımı tükürük içinde bırakınca artık dayanamadım: «Madem nevazil oldun, hiç olmazsa hapşırırken ağzına mendil tut, mendilin yoksa elini ağzına kapa. İnsanın suratına hapşırılır mı? A eşşoolu eşşek!..» dedim, istemedi mi komiser bey?..

Beşinci şikâyetçi,

— Hay ağzını öpeyim, böylelerine söylemeli elbet... dedi.

Komiser bu adama,

— Siz ne istiyorsunuz? dedi.

— Bana da ağza alınmaz sözler söyledi, ihtiyar, — Söyledim, dedi, hem de «eşşoolu eşşek!..» dedim. Bu adam Şişhane'de arabadan indi. Başladı

ceplerini karıştırmaya... Bir türlü parayı koyduğu yeri bulamaz. Gidiş geliş saati. Arkamıza tramvaylar, otobüsler, otomobiller birikti.

Trafik memuru düdük öttürür, vatmanlar, şoförler bağırır. Bu adam, oralı değil.

Ağır ağır hababam ceplerini karıştırır. Karıştırdı, karıştırdı. Paltosunun, ce-

ketinin, yeleğinin, pantalonunun ceplerine baktı. Sonra, «hah buldum, burdaymış» diye, iç cebinden bir yüz liralık çıkarıp şoföre uzatmasın mı?

Sabrım tükendi: «însan dolmuşa bindi mi, parasını önceden hazırlar, bu kadar millet yolundan alakonmaz. Elli kuruş için de şoföre yüz lira bozdurulmaz a eşşoolu eşşek!» dedim. Şoför, hemen atıldı, — Ağzın dert görmesin, iyi dedin, yerden göğe kadar haklısın! dedi.

Komiser, şoföre döndü:

— Siz?

— Ben davacıyım, bu adamdan. Küfür etti. İhtiyar, www.cizgiliforum.com

— Ettim, dedi «eeşşoolu eeşşek!..» dedim. Bu şoför, arabasından inen bir kadın para verince, eyvallah abla, dedi. Başka bir kadına «buyur anacım!» dedi.

Müşterilerden birine «Amca», birine «Dayı bey» bir gence «Abi» dedi. Bir delikanlıya, oğlum, bir adama beybaba, dedi. Hiç birine ses çıkarmadım.

Arabasından inerken, parasını uzattım, bana da «eyvallah babalık!..» demesin mi? Artık durulur mu, sözün sırası geldi. «Türkçede bay, bayan,

hanım, bey diye bir lâf vardır, bilmez misin? Ben senin ananı tanımam, avradını tanımam, nerden baban oluyorum? Arabana binen bütün müşteriler senin akraban mı, a eşşoolu eşşek!..» dedim.

Komiser, sinirli ihtiyara döndü:

— Bu istanbul işte böyledir, bu yaşa gelmişsin, bunca yıl istanbul kaldırımı çiğnemişsin. Madem bu sulu, terbiyesiz, kendini bilmez, kaba heriflere dayanamıyorsun. Bu yaşta ne diye evinden çıkarsın, a...

Komiser, biraz durdu, düşündü. Sonra,

— ... a beyim!., diye lâfını tamamladı.

115

GULGULE YOK MU?

«Saat 8.30 da İstanbul radyosunu mutlaka dinleyin!»

Şehremini'nde Kocayusuf mahallesindeki Asım Amcanın bahçeli kahvesi o gece her zamankinden daha kalabalıktı. Kahvenin gediklilerinden başka, evinde radyosu olmıyanlar da, gazetelerde «Müjde, Müjde!..» diye ilân edilen, sürpriz radyo programını dinlemek için Âsim Amca'nm kahvesine dolmuşlardı. Dışarda lapa lapa kar yağıyordu.

Boydanboya ıtır ve begonya yapraklanyla kapanmış pencere camlan buğulanmıstı. Biyandan saç soba kıpkırmızı olmuş, biyandan sigara, nargile dumanı, insan nefesinden, kahve ocağının ısısından, çay, kahve buğusundan içerisi sımsıcak olmuştu- insan evinde bile bu kadar rahat edemezdi. On beş

kuruşa hem bir kahve iç, hem gece yarısına kadar «dünya vaziyeti »nden

«memleket ahvalbnden, mahallede olan bitenden konuş, hem de iliklerine kadar ısın... Alt tarafı on beş kuruş.

Az önce «radyo gazetesi» okunduğu için Âsim Efendi radyonun düğmesini çevirmişti. Müzede odacı Mustafa efendi, cebinden saatini çıkarıp baktı. Sonra, kahve ocağını ayıran cam bölmenin çerçevesine asılı yuvarlak camlı çalar saate baktı.

116

— Âsim Efendi, senin saat arpa yemiş... Aç hele radyoyu...

Âsim Efendi, delikli para çekmecesinin üstünde duran, üzeri kanaviçe işli patiska örtü altındaki radyonun düğmesini çevirdi.

— Dannn!.. Muhterem dinleyiciler şimdi özel programımızı açıyoruz.

Bir anda tavla şakırtıları, oyun kâğıdı hışırtıları, domino gürültüleri durdu.

Bütün kahve kulak kesildi. Hattâ, makinist Aziz usta, programın ara yerinde öksürme-mek için, birikmiş öksürüklerini hep birden harcadı.

www.cizgiliforum.com

— Şimdi değerli ses sanatkâr Münir Nurettin konserine başlıyor. Refakat edenler...

Önce saz topluluğunun keman, ut, tambur, kanun sesi duyuldu. Arkadan titrek, yanık içli ağlamaklı bir ses şarkıya başladı: Kuyunda figanımla acep gulgule yok mu? Gulgule yok mu?

«Gulgule yok mu?» perde perde birkaç kere tekrarlandı.

Gulgule yok mu?

Âsim Efendi'nin müşterileri içinde en ateşli muhalif olan «ser hademe» Yunus Efendi, — Vay anasını., diye bağırdı, memleketi ne hale getirdiler

yahu?.. Bak, işe sen, gulgule bile kalmamış..

İyice anlayabilmek için, elini kulağına boru yapıp radyoya uzanmış Âsim Efendi sordu: — Ne diyor, ne diyor? Ne yokmuş?

— Gulgule...

— Desene gulgule de kalmamış...

Muhalefet için yakaladığı fırsatı kaçırmak istemiyen «ser hademe» Yunus Efendi, tıpkı çalıştığı dairedeki müdürün pozunu takınarak, 117

— Memlekti ne hale getirdiler, dedi, gulgule de olmazsa, ne olacak peki?

Müzede odacı Mustafa efendi, belki herkes biliyor da ben bilmiyorum diye utanarak yanındakine sordu: — Bu gulgule ne Allâsen?

— Bilmem... Radyoda da yok diye feryat ettiklerine göre pek lâzımlı bir şey olacak...

Gulgule yok mu?

Koyu «demokrat» lardan Sıtkı Efendi,

— Hiç zannetmem, dedi, eğer pek öyle millete lâzımlık bir şey olaydı, Menderes onun da pavlikasmı kurardı.

Kahveci Âsim Efendi,

— Bu gulgule, nargile olacak, dedi. Nargilenin lu-gatçası besbelli.

Makinist Aziz bilgiç bilgiç güldü:

— Gulgule motor aksamından bir yedek parçadır. Anamili dişli aynaya bağlayan pirinçten bir halka vardır. O halkanın ucundaki pim'e gulgule derler.

Mustafa efendi,

— Pek mi mühim? diye sordu.

Makinist Aziz, ihtisasını ilgilendiren bir konu yakaladığına memnun, — Elbette mühim, dedi, gulgule olmazsa motor, ma-kina dediğin herbişey istop eder. Gulgule olmazsa tramvay çalışmaz, otomobil çalışmaz, otobüs, vapur, pavlika, hiçbişey çalışmaz. Memleket mahvolur.

— Dahilde yapılmaz mı?

— Bu gulgule dünya yüzünde yalnız bir yerde yetişiyor. O da Amerikanın bir şehrinde...

www.cizgiliforum.com

— Peki be kardeşim, insamn derdi içinde kalmalı. Gulgule yoksa yok... Böyle radyolardan «gulgule yok.» diye feryat edip de bütün dünyaya memleketi iki paralık

etmenin âlemi var mı? Ben olsam şu radyo müdürünü haysiyet divanına verir, vallahi partiden attırırım.

— Yahu, yok yok diye bağırıyoruz ki, Amerika duysun ki bize gulgule versin.

Ağlamayan çocuğa meme verirler mi? Malûm ya, radyo bu, burdan bağırdın mı, git Amerikadan kendi sesini dinle! «Gulgule yok!» diye bağırmazsan, sende gulgule olmadığım Turuman ne bilsin?

Âsim Efendi bu yanlışı hemen düzeltti:

— Turuman gideli haniiii... Şimdi Ruzvelt var başta.

— Geçen gün gazetede okudum, Amerika Yunanistan'a 5 milyar çeki gulgule vermiş. Bize 200 okka mı veriyormuş. Bizimkiler de kızmışlar, hem biz bu kadar şey yapalım, hem de gulgule vermesin diyerekten...

O zamana kadar söze karışmamış olan askerî tüfekçi ustalığından emekli Salim Efendi, — Yahu, dedi, sizin bir yanlışlığınız var. Bu gulgule denen şey Hindistandan gelir. Kulunç ağrılarına, seyyar yellere, bir de affedersiniz, adem-i iktidarsızlığa ve kadınların muayyen zamanlardaki sancılarına karşı birebirdir. Gayetle mücerreptir. Uç sabah bir bardak sahlebe iki dirhem de gulgule karıştır iç, bi iznillâh-ı teâlâ cümle dertlerden pîrü pâk olursun.

Tüfekçi ustası o kadar kuvvetli kuvvetli konuşuyordu ki, makinist Aziz çok fena bozuldu. O sırada radyoda şarkının başka mısraları okunuyordu: Tâ beste-i zencîr- berefşânın olaydım, Makinist Aziz hemen atıldı:

— Bak zincir diyor... Zincir de yok zira... ilâç olur muymuş gulgule hiç?..

Şarkı hâlâ devam ediyordu:

Kuyunda figanımla acep gulgule yok mu? Gulgule yok mu?

119

— Peki bu radyo hükümetin radyosu değil mi?

— Radyo başka kimin olur?

— Madem radyo kendisinin de, ne diye gulgule yok diyor. Şimdiye kadar radyodan her şeyin yok denildiğini ilk defa duyuyorum.

Başka bir şarkı başlamıştı. Ama herkes «gulgule»nin tartışmasıyla uğraşıyordu.

— Eski devir geçti. Şimdi hükümet dobra dobra... Vara var, yoka yok... Anladın mı?

— Radyoda muhaliflere söz hakkı tanınacaktı. Sakın bu gulgule diye bağıran adam muhalif olmasın?..

— Muhalif olsa, hiç böyle gulgulemiz bitti, kalmadı, diye bağırtırlar mı?

— Nedir öyleyse?

www.cizgiliforum.com

— Bu olsa olsa düşman radyosu. Şimdi yabancı radyolar araya giriyor. Sen dinliyorsun, dinliyorsun, bir de bakıyorsun ki, sonunda herif «burası falan yerin radyosu» demiyor mu?

— Efendim bu gulgule... Radyoda spiker, — Bugünkü yayınımız sona ermiştir. Geceniz hayırlı olsun! dedi.

Kahve boşaldı. Dar sokakları dolanan «gulgule» sesleri gecenin karanlığına düşen karlarda eridi: Gulgule yok mu?

120

GUGUK

Hayat Apartımanı sekiz katlıdır, iskeleti demir, etleri betondan bir dev gibi toprağın sırtma abanmıştır. Hayat Apartımanı eğik bir arazi üzerine kurulduğundan, önden bakınca beş katlı, öbür yüzden bakılınca sekiz katlıdır.

Üç katı, biyandan kuyu gibi toprağın karnına gömülüdür, bir yanı arka caddeye bakar.

En alt katın kiracısı her akşam saat altı ile yedi arası Hayat Apartımanmın sokak kapısından girer. Yerin dibine doğru döne döne merdivenleri inerken, kendini burgulu çiviye benzetir- Kapıdan girerken başı öne eğilir. Bir kat inince omuzları düşer, ikinci katta beli bükülür. Kendi katından içeri girerken beli iki büklümdür. Gerçekten böyle bişey olduğu yoktur, ama o, bu apartımana girdikten sonra, her katın ağırlığı omuzlarına yüklenmiş sanır. Birkaç kez, uyku arasında yataktan, «eziliyorum!» diye bağırarak fırladı. Yatağa girince sekiz kat birden onun üstüne yığılır.

Karısı,

— Ev sahibi... dedi.

Bunu her akşam söyler. Erkek, topraktan başlayan pencereye başını kaldırdı.

— Yarın... dedi. Kadın, — icraya verecek, dedi, sokakta kalacağız.

121

Adam, üstündeki beton külçesinden kurtulmak ister gibi bir davrandı.

— Kız okula gitmiyor, dedi karısı. Adam sesini çıkarmadı.

— Genç kız yırtık pabuçla okula gider mi? Elbette gitmez...

Yemeğe oturdular.

— Bakkal hesap pusulasını gönderdi bugün... «Hesabı ödemezlerse veresiye vermem!» diye haber göndermiş...

Yatakta karısı,

— Mantom, dedi, sekiz yıllık manto... Herkesin içine çıkmaya utanıyorum.

Adam gece yarısı bağırarak yataktan fırladı: — Eziliyorum! Karısı,

— Ne var? diye sordu.

— Hiç... hiçbişey...

Kapının ziliyle uyandı. Karısıyla kapıda konuşan sesi duyuyordu: — Dün yirmi beş kilo odun almışsınız...

— Evet, dedi kadın, parasını yarın vereceğiz... Erkek evden çıkarken karısı,
www.cizgiliforum.com

— Kırmızı kâğıt geldi, dedi, elektriği kesecekler...

Manavın önünden geçmemek için yolunu uzattı. Kasabın önünden geçerken «inşallah, içerde müşterisi vardır, beni görmez!» diye dua etti.

Daireye gelince «müdür seni istiyor!» dediler. Müdür, — Bu nasıl iş? diye bağırdı, onlar bizden demirbaş listesini istiyorlar. Siz tutup kırtasiye ihtiyacını bildirmişsiniz.

— Affedersiniz...

122

— Bu kaçıncı?.. Geçende de şubelere gidecek evrakı, Bakanlığa göndermiştiniz...

Masasına oturduğu zaman bir iş sahibi yurttaş,

— Sizi şikâyet edeceğim, dedi, bugün git yarın gel! Hem benim verdiğim vergilerle...

Bir kadın da,

— Ayıptır, dedi, bu yaşımda kaçtır gidip geliyorum. Alt tarafı bir numara vereceksin...

Başka biri, , — Tabiî, dedi, istediklerinin işini bir dakikada görürler.

Aranan evrak numarasını bulmak için, dosya kolunun altında, kalem odasından çıktı. îki kanadı açık geniş kapıdan dairenin mermer salonuna ışık dolmuş, yağlı boya krem rengi tavan pırıl pırıldı.

Adamın iki kolunda siyah kolluklar, elinde dosya kapıya yürüdü. Kış güneşine baktı, gözlerini kırpıştırdı. Mermer merdivenleri indi. Bir uyurgezer gibi, kendinde olmadan sokağa çıktı.

Sokakta yürüdü, yürüdü...

Karısı, bakkal, müdür, kızı iş için masasında bekleşen yurttaşlar, ev sahibi, elektrikçi, manav, oduncu... suratlar gözünün önünden geçip gidiyordu.

— Hepsi haklı... hepsi... diye mırıldandı. Dirseklerine kadar siyah saten kolluklar, elinde kalın dosya, yürüdü.

— Müdür haklı, karım da haklı, bakkal da... Yürüdü. Vitrinlere baktı, görmeden... Bir yokuştan

çıktı. Bir dükkânın önü kalabalıktı. İçerde birkaç kişi, bir tezgâhın üstüne dirseklerini dayayıp tüfekle nişan alıyorlar, acayip şekilli, renk renk hedeflere ateş ediyorlardı. Tüfekten çıkan arkası püsküllü, ucu sivri mermi, bu hedeflere isabet edince, boyalı teneke hedef oynak yerin-123

den hareket ediyor, düdük ya da çıngırak sesi duyuluyordu-Dükkânın dış tarafında bir kuvvet ölçme makinesi vardı; bir meşin torba...

Etrafına toplanan gençler meşin torbayı yumrukluyorlar, torba çarpınca bir gösterge yukarı doğru fırlıyor, vuranın kuvvet derecesini ölçüyordu.

Göstergeyi 60 dereceye çıkarana bir paket cıgara mükâfat... triyarı bir delikanlı gerildi, gerildi, meşin torbaya bir yumruk indirdi. Gösterge elli sekize kadar çıktı, sonra düştü. İkinci yumrukta ancak elli ikiyi buldu.

www.cizgiliforum.com

Meşin torbaya bakıyordu, gözleri hep torbadaydı. Torba yavaş yavaş müdürün suratına benzedi. Şiş yanaklar, tombul tombul bir yüz... Tam müdürün suratı.

— Sen haklısın Müdür Bey, dedi; sen haklısın ama... Ben de haklıyım.

Kolunun altındaki dosyayı tezgâhın üstüne koydu. Sağ kolluğu çıkardı. Gerildi, gerildi, müdürün suratına bir yumruk indirdi. Gösterge altmışa fırladı.

Delikanlılar ellisini aşkın sünepe adama hayretle baktılar. Dükkân sahibi bir paket sigara uzattı,

— Buyrun!..

Gözleri meşin torbadaydı. Meşin torba, tıpkı tıpkısına kasabın şiş yüzü, etli, kanlı yüzü...

— Sen haklısın, ama... Ben de haksız değilim... Meşin torbaya bir yumruk daha indirdi, gösterge

altmışa çıktı.

— Buyrun cigaranızı...

— Tıpkı karımın suratı... Onun gibi asık surat... Haklısın karıcığım... Ama ben de...

Altı paket sigara aldı.

Tezgâha kolunu koydu. Kıtık kıtık saçları oksijenle sarartılmış, boyalı yüzü şişman kızdan bir tüfek aldı-

124

Tüfeği omuzuna dayadı. Renk renk boyalı teneke hedeflerden bir oyuncu kadın seçti: — Siz bir evrak numarasını isteyen hanımsınız değil mi? Çok gidip geldiniz...

Yoruldunuz... Bugün git, yarın gel... Haklısınız... Ama ben de...

Tetiğe bastı. Tam isabet... Oyuncu kadın hedefi, oynak yerlerinden büküldü, oynadı.

— Tamam, öldü, dedi.

Atış pavyonunun işçisi şişman kız, tüfeğe başka bir püsküllü mermi koydu.

— Bu kömürcü... Para isteyen kömürcü. Haklı... Tetiğe bastı. Kurşun, hedef çarpınca bir trampet sesi duyuldu.

— öldü, kurtuldu...O da, ben de...

Kız tüfeğe bir mermi daha sürdü. Püsküllü mermi ev sahibinin tam alnına saplandı. «Çıngır çıngır» bir zil çaldı.

— Bakkal... Sen ha? Vallahi haklısın... Ama ben? Tetiğe bastı... Tahta oymalı saat kutusunun deliğinden bir kuş başını uzattı: — Guguk!.. Guguk!. Guguk!..

Adam güldü. Yıllardır böyle içten gülmemişti.

Siyah saten kolluklarını cebine soktu. Dosyayı da kolunun altına aldı- Hem yürüyor, hem gülüyordu. Rahattı, içi kafası bomboştu. Ne karısı, ne çocukları, ne ev sahibi, ne bakkal, ne iş için gelen vatandaşlar, ne de müdürü... Gülüyordu adam. Yoldan geçenler bu mutlu adama alaylı alaylı bakıyorlardı.

125

ERKEK Mİ, DİŞİ Mİ?

www.cizgiliforum.com

Sayfa 66

Tiyatronun fındık kurdu gibi güzel bir oyuncu kızıdır. Ona hangi büyük rolü verseler yine de rolü ona lâyık görmem. Ah, ah, derim, rejisör ben olacağım ki, o kızı oynatayım. Böyle düşünürken, bilinçaltımda «yıldızlığa giden yol rejisörün yatağından geçer» lâfmm yeri var mıdır bilmem. Sizin anlıyacağmız... Neyse, açmayın yaramı.

Çalıştığım dergi, işte bu çıtıpıtı güzel kızla röportaj istemiş.

— Aman, dedim, ben gönüllüyüm.

Kalktık, fotoğrafçıyla evine gittik. Ben bazı sesleri burnumla, dilimle duyarım.

Bilmem sizde de olur mu böyle şey? Seslerde, renk görür müsünüz? Sesleri koklar, tadar rnısmız? Bana onun sesi, marul göbeğinin dişler arasında ezilirken çıkardığı çıtırdıyı hatırlatır.

Sesi, yeni sürmüş çimen çimen kokar. Rengi, evet sesinin rengi, kanarya göğsünün yumuşak sarısına çalar. O konuşurken, kütür kütür caneriği yiyormuşum gibi dişlerim kamaşır.

Yani onun sesini, bütün duygularımla birden duyarım; görürüm, koklarım, işitirim ve tadarım.

Tuh Allah kahretsin, şair olmak işten bile değil...

Zavallıcık gazetecilerden öyle bir korkmuş ki... Kor-126

kuşunun nedenini anladım. Son zamanlarda gazeteci adı altında, başında tablayla gezen dut satıcıları kılığında birileri türedi. Bu zavallıları her çeşit yollardan korkuttular.

— Yok, ne soyunacaksınız, ne çıplak resminizi çekeceğiz. ..

«Artistik poz» adı altındaki bu yarı çıplak resimler, sonradan şantaja kadar varan işlerde kullanılıyor.

Biraz içi rahatlar gibi oldu. Zaten, gazetecilerle, yani kendilerini böyle tanıtanlarla konuşmak istemiyormuş.

Doğrusu ben röportajı filân çoktan unuttum. Umurumda mı benim röportaj. Lâfı hep tatlı yerinden açmaya çalışıyorum, inadıma da aklıma hep uygunsuz şeyler geliyor.

Körpecik Çengelköy salatalığını, ortasından tutup, elinizle kırın, çıt, demez mi?

Çıt der ikiye ayrılır, sonra salatalığın o kırılan yerleri boncuk boncuk terler. O

konuşurken, nedense çıt diye ayrılan taze, körpe, terli bademi hatırlıyorum.

— Ah, diyor, ah bilseniz...

Ağzının içine bakıyorum. Sanki öpülesi dudaklarını bir açtı mıydı, inci dişlerinin arasından bir kuş, muhabbet kuşu uçuverecek. Bir perçemi açık sarıya boyanmış, saçı da alınmın üstüne kıvrım kıvrım düşmüyor mu! öl be!..

— Ah, ah bilseniz... Onu ne kadar seviyorum.

Al bakalım, al lâfı da tut ucundan vur duvara. Ah bilsek, ah bilsek ne kadar da seviyormuş. Sevdiği de kim-bilir ne hıyar ağasıdır. Her güzel kadının

yanındaki erkek, bana hep armudun iyisini seçen o zevk sahibi hayvanı hatırlatır.

— Öyle seviyorum ki...

www.cizgiliforum.com

Onun taze akşam simidi çatırdayışlı sesine, aralık kapıdan odaya giren bir kedi cevap veriyor: — Mırrr.. Mırrrrr.. MırnavvvL

127

Kuyruğunu dımaiK kaldırmış, başiyle hanımının ayak bileklerini okşuyor.

Gözüm ayaklarına gidiyor. încecik, arap kısrağınınkine benzeyen bilekler, «si»

den «do» ya doğru kalınlaşan nota gibi...

— îşte benim sevgilim bu, diyor. Hay Allah, ne diyeyim sana kız...

İçinden pazarlıklı bir âşığın rakibi, armudun iyisini yiyen bir ayı olmasmdansa, sevgilinin ayaklarını okşayan bir kedi olması elbette iyidir.

Fotoğrafçı, kediyi kucağına alıyor, sevmeye, okşamaya başlıyor. Konuşmak için lâf gerek ya, hani sözüm ona bir de espri yapmak için soruyorum: -— Sevgiliniz erkek mi?

— Bilmem, diyor.

— Bilmez misiniz? Hayret vallahi... Demek kedinizin erkek mi, dişi mi olduğunu bilmiyorsunuz?..

— Bilmiyorum. Anlamam ki... Kedinin erkekliği, dişiliği nasıl anlaşılır?

Hoppalaaa... Şimdi gel de anlat bakalım. Fotoğrafçı,

— Bu kedi dişi, diyor.

— Nerden anladınız? Fotoğrafçı,

— Dikkat ederseniz, diyor, bu kedi üç renkli. Üç renkli kediler mutlaka dişi olur. Bakın sarı, siyah, beyaz. .. Üç renkli kediler kesinlikle erkek olmaz.

Fotoğrafçı hem bunları söylüyor, hem de üç renkli kediyi başından kuyruğuna kadar okşuyor. Kedi okşan-dıkça, kuyruğunu fotoğrafçının burnuna doğru havaya kaldırıyor.

Bir zamanlar üç renkli kedi konusu dâva olmuştu. Üç renkli erkek kedi olurdu, olmazdı, diyen iki kedi sever iddiaya girmişlerdi. Sonunda bütün Türkiye'yi arayan iddiacılardan biri, Samsun'da mı, Erzurum'da mı, üç renkli 128

: bir erkek kedi bulmuş, bu nadide ve müstesna hayvanı taa oralardan istanbul'a kadar getirmişken Üsküdar vapurunda kaçırmıştı- Fotoğrafçıya Adliye tarihimizde, basın ve .demokrasi dâvaları kadar önemli bir yer alan bu üç renkli kedi dâvasını anlatıyorum. Sanki konuşulacak başka lâf yokmuşçasına o eşek inadıyla, — Bu kedi mutlaka dişi... diyor. Yalnız renginden .-değil, tüylerinden de belli...

Bakın ne kadar parlak. Dişi kedilerin tükleri parlak olur. Yalnız tüyleri değil...

Şu kuyruğa bakın, ne kadar uzun. Erkek kedilerin kuyrukları kısa ve kaim olur.

Kaş, göz ediyorum, anlamaz. Hay Allah belâsını versin, dişi kedinin de, erkek kedinin de... Başka lâf mı yok konuşacak... O hâlâ dişi kediler hakkında konferansına devam ediyor: — Kedinin kuyruğu, kuyruk kökünde ince, ucuna doğru tüylü, kalın olursa o kedi mutlaka dişidir. Gözlerine bakın şu hayvanın!..

www.cizgiliforum.com

Ben asıl onun gözlerine bakıyorum ama, anlamıyor ki... Kes artık şu kedi lâfını...

— Gözler aydınlık, parlak. Karnı da düşük. Hattâ bu kedi gebe bile...

Eliyle hayvanın karnını yokluyor:

— Üç tane yavrusu var maşallah, diyor, bir aya kalmaz doğurur.

Hani nerdeyse kedinin karnındaki yavruların erkek mi, dişi mi olduğunu, renklerini bile söyleyecek.

Kedi, sanki söylenenleri anlamış gibi, bir yandan, «Mırnav!..» diye sesler çıkarıyor, bir yandan kuyruğunu havaya dikip, işaret vererek, arkasını fotoğrafçının yüzüne çeviriyor. Ama bizim fotoğrafçıda anlayış nerde?..

— Bin liraya bahse girerim ki bu kedi dişidir- Çün-,.kü pençelerine bakın...

Yahu, biz buraya neye geldik? Kedinin erkekliğini, 129

dişiliğini muayeneye mi?.. Bu işi ne kadar da bilirmiş. Anlatıyor da anlatıyor: — Dişi kedinin bıyıkları...

Madem bu işi bu kadar bilirsin, resimlerini çekeyim derken politikacılardan, yok polislerden dayak yemek tehlikesi altında gazete fotoğrafçılığı yapacağına, gidip hayvanat enstitüsüne profesör olsana.

— Dişi kedilerin arka ayakları, erkeklerinkine göre...

Artık hayvan dayanamadı, atladı fotoğrafçının kucağından yere. Sanki erkek mi, dişi mi olduğunu iyice göstermek için, kuyruğunu havaya dikti. Bütün alâmetleri meydanda, odanın içinde sallana sallana tur attı.

O zaman güzel yıldız,

— Aaa, ayol, erkekmiş bu kedi!., dedi. Fotoğrafçının yüzüne baktım, ağzını açmak üzereydi ki,

— Sus artık be, dedim, sen hanımefendiden daha mı iyi anlayacaksın?..

Artık röportaj bitmişti. Bundan sonra güzel artiste ne sorar, artık onunla ne konuşabilirdik?..

130

ÇOK

ZEKİ

BİR

ADAM

— Seninle muhakkak görüşmek istiyorlar. Evlerine çağırdılar, dedi.

— Ne münasebet? dedim, ben onları tanımam ki...

— Evet ama biz seni, şöyle zeki, böyle zeki, öyle bir üstün zekâ diye övdük ki, göklere çıkardık...

Zeki olmak, hele başkalarına da böyle tanıtılmak kimin hoşuna gitmez? Yine de, sesi güzel olanların, bir şarkı söyle, denilince kendilerini naza çekmeleri gibi utanma, alçak gönüllülük numaralariyle kemküm ettim. Sonunda, yüksek zekâma uzaktan hayran olanların apar-tmıanına gittik. Baba, anne, iki genç kızları, bir de delikanlı oğulları var- Daha kapıdan girer girmez, saçından www.cizgiliforum.com

tırnağına kadar sırf zekâ olan bir acayip yaratığa bakar gibi beni incelemeye başladılar. Ben hiç bilmediği dersten sınava giren, tenbel, haylaz bir öğrenci durumundayım.

Baba,

— Aman beyefendi, diyor, biz bütün aile sizin yüksek zekânızın hayranıyız.

Anlayın, ne kadar şaşırmışım, — Yaaa!... Öyle miii?... Peki, peki... diye adamı tersliyorum.

Anne,

131

— Sizi tanıyan bütün dostlarımız, zekânızı... Derken, evin büyük kızı heyecandan ellerini uğuş-

turuyor.

«Büyük zekâ» nın eve çağırıldığını duyan daha başkaları da misafir geldiler.

Hepsi de, hayvanat bahçesinde, hiç görülmemiş acayip bir hayvanı seyreder gibi, ilgiyle bana bakıyorlar.

Şimdi ben ne yapayım? Her nasıl olmuşsa bikez bunlara benim müthiş bir zekâ olduğum anlatılmış. Reklâmla şişirilmiş bozuk mal gibi, fiyasko-vereceğim diye ödüm kopuyor. Ya bir pot kırarsam?... «Bu kadar şişirilen, göklere çıkarılan üstün zekâ bu herif mi?» derlerse!..

Acaba her zamanki tabiî davranışımla suspus bir kenarda mı otursam? Yoksa, her lâfa karışıp kimseye ağız açtırmasam mı? Espiriler yapıp etrafımdakileri kahkahadan kırıp geçirsem mi? Yoksa dirhem dirhem mi konuşsam?...

Kendimi ağır mı satsam?...

Ter döküyorum, ter... Herhalde bişeyler yapmak, zeki olduğumu göstermek zorundayım.

Aksi gibi, o gün bütün avanaklığım da üstümde galiba. Ellerimi koyacak yer bulamıyorum. Suratım uzuyor, dişlerim büyüyor, sanki boynumun üstüne getirip bir eşek başı oturtmuşlar. Tuh Allah kahretsin!...

Herkes konuşup gülüşüyor. Benim ağzımı bıçak açmıyor. Dünya kadar fıkra bilirim, biteki aklıma gelmiyor. Arkamdan kimbilir nasıl alay edecekler? Rezil oldum gitti.

Ev sahibi,

— Sizin düşünceniz nedir beyefendi? diye soruyor. Belli ki, gözler kamaştıran parlak zekâmın ortaya

çıkmasını bekliyorlar. Ama ben ne üzerine konuştuklarını bilmediğim için,

— Ben mi?... Şey, yani... Bu meselede ben... Tabiî sizin fikrinizdeyim!

diyorum.

132

Bir kahkaha kopuyor. Hay anasını... Hani neredeyse ağlıyacağım- Başımı kaldırıp tavana bakıyorum. Birdenbire sanki şeytan dürttü.

— Hani bir fıkra vardır, dedim.

Fıkra mıkra yok, atıyorum. Bu fıkra da nereden gerekti bilmem. Hepsi de, ne cevher yumurtlıyacak diye ağzımın içine bakıyor.

www.cizgiliforum.com

— Fıkra malûm... Hoca merhum bigün...

Tuh, Hocanın bitek fıkrası bile aklıma gelmiyor... Bereket versin evin hanımı.

Yemeğe buyur ediyor. En arkada kalmak istediğim halde, ilkin ben fırlıyorum.

Neredeyse ağzımın yerini bulamıyacağım. Kaşıktan çorba üstüme dökülüyor.

«Elinize sağlık, pek lezzetli olmuş» diyecek yerde, evin nazik hanımına, — Nafile... pek tuzlu olmuş! diyorum. Genç kız tabağıma et koyuyor.

«Teşekkür ederim, yeter efendim» demek isterken, — Koy, koy... Doldur!... diyorum. Sanki içimde başka bir insan var. Karşımda oturan gence, — Delikanlı, diyorum, kumar ahlâksızlıktır. Halbuki galiba sen...

— Hayatımda hiç kumar oynamadım, diyen gence, üstün zekâmı göstermek fırsatını bulduğum için: — Sen onu babana yuttur! diye cevap veriyorum. Artık herkes beni dinliyor.

Zenbereği boşanmış gramofon gibi söylüyorum.

Ev sahibi kibar beye döndüm:

— Kızınız, kızoğlan kız mıdır?

Damdan düşer gibi bu soruma adam utana sıkıla, — Henüz evlenmedi, diyor.

¦— Siz ona bakmayın, diye cevap veriyorum, siz 133

bir kere muayene ettirin. Hattâ her hafta muayene ettirin. Çünkü kızınızın gözünü beğenmiyorum.

Yemekten sonra salona geçtik. Kahveler geldi. Kendimi frenlemeye, dilimi tutmaya çalışıyorum... Ama ne mümkün...

— Bayım, sizin maaşınız ne kadar?

— Yediyüzkırk lira...

— Hımm... Bukadar masraf... Üç çocuk. Ha?... Söyle bakalım, bunlar bu maaşla olmaz! Rüşvet filân?...

Kıçıma bir tekme vurup kapı dışarı etseler sevineceğim, öbür misafirler lâfı değiştirmek istiyorlar. Kim bırakır: — Bu çocuklar sana hiç benzemiyor yahu... Yüksek zekâma hayran olanların yüzlerine baktım.

Hiç birinde çıt yok. Ayağa kalktım, avazım çıktığı kadar.

— Ben bir aptalım!... diye bağırdım.

— Estağfurullah... O nasıl söz? Biz sizin büyük zekânızı. ..

— Ben hödüğün biriyim!

Kendi aralarında konuşmaya başladılar:

— Ne müthiş zekâ!...

— Gözleri ateş saçıyor. Dayanamadım:

— Eşşeğin biriyim ulan!... diye bağırdım.

— insanlığın halini hicvediyor! diye söylendiler. Artık duramadım, masanın üstüne çıkıp anırmaya başladım... Sonra kendimi sokağa attım.

www.cizgiliforum.com

Onların benim arkamdan şöyle konuştuklarını duyar gibiyim: — Görülmemiş bir zekâ!...

— Bu kadar zeki adam görmedim.

— Taşıyor. Aklının fazlalığından delirmiş.

— Zaten zekâ ile delilik kardeştir.

— Fakat ne espiriler yapıyor, ne fıkralar anlatıyor, ne büyük zekâ...

134

BEDAVA

Karadeniz'in bir sinirsiz zamanına rastlarsanız, vapur ıgezisine doyum olmaz.

Çiçek gibi bir vapur, çarşaf gibi dedikleri bir deniz. Hafif esintiden, denizin ipek derisi bir bakire teni gibi ürpertiler geçiriyor-Yol arkadaşlarım da cici mi cici, şeker mi şeker... Birbirinden güzel dört genç kız, ikisi kardeş, biri yiğen, Jbiri de onların bişeysi. Anneleri, tam olmuş

caneriği, kütür kütür maşallah. İnsan uzaktan bakarken içi kamaşıyor. Hani bir türkü vardır: Anasını istemem Kızını da ver bana Hayır, insan kanaryalar gibi cıvıl cıvıl, muhabbet kuşları gibi renk renk, akvaryum balıkları gibi ışıl ışıl olan hu kızlarla analarını görünce, bu türküyü mutlak değiştirir: Anasını isterini, Kızını da isterim. Anasını ver bana, Kızını da ver bana.

Ne tadımlık, ne doyumluk... Ye Mehmet ye!...

Anlattığım, hikâye olsa, kızlarla çarçabuk ahbap olduk, derdim. Ama «rüya değil bu, ayniyle vâki...» Ciğerci kısrağının arkasına düşen kediler gibi kızların etraf-135

larında dolanıyorum, ama iş yok... Seçimi atlatmış iktidar gibi hiç yüz vermiyorlar. Gözüm onlarda, kulağım onlarda, burnum onlarda, yalnız ellerim onlardan uzak. Bir Güner var, dudakları «öp beni» diyor. Bir Aysel var, anasından prenses doğmuş kâfir, yürürken etekleri kalbinizi de peşinden sürüklüyor. Birsen'in her yanı sanki şimdi kırılıp dökülecekmiş gibi, güldükçe si bemolden kahkahalar çıkarıyor. Göğüsler «ye beni» diyor, kalçalar mambo oynuyor.

Trabzon'a kadar işimiz iş... Ama kâfirlerin hepsinin-de dokunulmazlığı var sanki, havaları insanı sarıyor da^. yine de yaklaşamıyorsun, tutamıyorsun.

Aysel soruyor:

— Güner, emprimeni kaça yaptırdın şekerim?

— Kumaşı, terzisi beş yüze çıktı. Anne, — Aaa... bedava! diyor.

— iskarpinlerin pek cici Birsen, kaça aldın ?

— Yüz yirmiye cicim.

— Aaaa... vallahi bedava...

— Evet çok ucuz.

— Sizinkiler yazlığa nereye gittiler?

www.cizgiliforum.com

. — Ada'ya gideceklerdi. Geç kalmışlar. Suadiye'ye-taşındılar.

— Bari iyi mi?

— Eh, şöyle böyle...

— Kaça tuttular nonoşum?

— Yazlığı yedi bin beş yüze... —• Aaaa... Aman ne iyi...

— Bedava ayol...

— Tanıdıklarıymış da, ucuza kiraladılar.

içimden ne geçiyor biliyor musunuz? Şimdi bir bora? çıksın, bir fırtına kopsun...

Vapur alabura olsun. Haydaı kızlar denize. Ben «cuuup!» diye atlıyayım.

Dalgalarım

arasından birini yakalayayım. Ama hangisini? Hiç birinden de vaz geçemiyorum.

— Gülperi'nin düğününe gittin mi Işık?

— Gittim canım. Bir gelinliği vardı, görme. Hârika. Paris'te beş bin liraya diktirmiş.

— Ne diyorsun... Beş bin mi? Bedava ayol.

— Bedava ya...

— Düğün nerde oldu?

— Hansarayda... Onsekiz bin liraya salon kiralamışlar.

—- Aman ne kadar ucuz ayol, kör olayım bedava.

— Bedava ya... Kocası yirmi dört taşlı bir broş takmış. İngiltere'den otuz sekiz bin liraya almış ama...

— Sudan ucuz...

— Ucuz da lâf mı şekerim, bedava...

Şu gemi batsa. Ben Tarzan gibi dalsam denize. Şu kızları alsam göğsümün üstüne, kum mavnaları gibi, çı-karsam kıyıya. Bunlar da insan. Elbet minnet altında kalırlar. Hayatlarını kurtardığım için, bana küçük bir iyilikte bulunurlar, sevaba girerler.

— Biliyor musun, Suna'lar Cihangir'de bir daire al-dılardı...

— Yaaa...

— Ama sattılar yine.

— Kaça?

— Sekiz yüz doksan bin liraya...

— Aman ne ucuz! Bedava...

— Bedava şekerim, bedava... Keşke siz alsaydınız.

— Biz bir villâ aldık Feneryolu'nda.

— Kaça...

— Sekiz yüz bin...

— Aman ne diyorsun? Bedava ayol...

— Evet, bir kelepir düştü elimize...

Gözünü seveyim be Karadeniz! Adına uygun coş

şöyle bir... Dökülsün şu kızlar denize. Sonra onları toplayı toplayıvereyim.

Bunlar hiç mi iyilikten anlamaz...

— Gülperi Paris'ten bir kürk almış... Aman görülecek şey.

— Kaça?

Nerdeyse ben bağıracağım: «Bedava!» Aysel cevap veriyor: — On dokuz bine canım.

— Aaaa, bedava... Ne ucuz şey!...

— Ucuz ama fevkalâde...

Tanrı duamı kabul etti. Karadeniz ne Karadeniz olduğunu gösterdi. Gemi fındık kabuğu gibi dağ dağ dalgaların üstünde kalkıp kalkıp iniyor.

Ellerimi açtım, dua ediyorum: «Dayan be mübarek!» Ne çare, Trabzon'a geldik, gemi açıkta demir attı. Kızlar gidiyorlar. Yolcuları kıyıya çıkaracak kayıklar gemiye yanaştı. Merdivenler dik, dar... Vapur da oynak, yerinde duramıyor.

Kızlar merdivenden korku içinde bağırışa çağırışa iniyorlar. Ben de arkalarındayım tabiî. Ekmek çıkacağı yok ama, Kızılay yararına

çalışıyorum. O

Aysel var ya Aysel... îşte o, tam geminin merdiveninden kayığa ayağını atacakkeeeen... Bir dalga kayıkla geminin arasını birdenbire açmaz mı! Kız, — Ayyy!... dedi.

Denize değil, kayıkçının kollarına düştü, sonra kayığa yığıldı.

— Ucuz kurtuldum, dedi. Artık dayanamadım, — Ucuz da lâf mı şekerim, dedim, bedava!... Vallahi billahi bedava... Bu kadar bedavacı kızları, bedavadan elimden kaçırdım. Kendimi kaldırıp denize ata-madımsa, benim hayatımın onlarınki gibi bedava olma-masmdandır. Yine iyi kötü üstümdeki elbise, kundura kırk elli lira eder.

138

BİR TULUATÇININ ANILARI

Bu bölümdeki dört hikâye, «Damda Deli Var»'ın önceki basımlarında yoktur, dördüncü basımına eklenmişti-BİR TULUATÇININ ANILARI: I PARATONER

Bir Sanat Tiyatrosu kuracağız ama paramız yok. Vali emeklisinin oğlu olan arkadaşımız, bir tuluat kumpanya-sıyla turneye çıkılırsa çok para kazanılacağını söyledi; böyle olduğunu o da başkalarından duymuş. Önce turnede para kazanıp bu parayla da sanat tiyatrosu kurmaya karar verdik Tophane'de bir artistler kahvesi varmış. Aranan her türlü artist orda bulunuyormuş. Üç arkadaş, araya sora bulduk bu artistler kahvesini. Kadın, erkek, yaşlı, genç, içerisi tıkış tıkış dolu... Kimisinin elinde, ut, keman, def gibi çalgılar var.

Gözümüz dumana, burnumuz kokuya alışıp da sağa sola bakmınca, bütün gözlerin üstümüzde olduğunu gördük; kimisi doğrudan bakıyor, kimisi bakmazmış gibi görünerek bakıyor...

www.cizgiliforum.com

Dışarısı soğuk olmadığı, içerisi de sıcak olduğu halde, kahvedekiler üşüyorlarmış gibi büzülmüşler, birbirlerine iyice sokulmuşlar; hani serçeler, akşam serinliğinde saçaklarda birbirlerine nasıl sokulurlarsa işte öyle... Ya buranın havasından olacak, ya onlara baka baka, biraz sonra bizim de onlar gibi elbiselerimizin içine büzülüp birbiri-141

mize sokulmuş olduğumuzu farkettim. Bizi yabancı saydıkları belli, biz de onları yadırgadık...

Kahveci geldi, ne içeceğimizi sormadan, — Sünnet düğünü mü var? Artist filân isterseniz? dedi.

Sağ yanımızdaki yaşlı adam sokuldu: — Kuklacı lazımsa ben gelirim... Gayet zengin kukla takımım vardır.

Kuklacının sol yanının inmeli olduğunu, bize yaklaşırken ayağmı sürüyüşünden ve cigarayı yakışından anladık.

— Biz bir kumpanya kurup turneye çıkmak istiyoruz. ..

— Kolay...

ikisi kadın, ikisi erkek, bir de kendisi beş kişilik bir trup önerdi. Bu beş kişide, yirmibeş artistin göstereceği hünerler varmış. Erkeklerden genci, birinci sınıf Hamlet oynarmış, hem de ünlü komikmiş. Karısıyla birlikte düo yapar, operet şarkıları söylermiş. Sahnede rolü yokken de davul çalarmış. Karısına gelince, alaturka, alafranga şarkı ve dans kraliçesi... Öbür erkek, hem illüzyon-cu, hem de gayet kuvvetli dram oyuncusu... Kılıç yutar, seyircilerin soluğunu kesermiş

heyecandan... Bundan başka, elçabukluğuna getirip seyircilerin cüzdanlarını kaybeder, sonra birbirlerinin ceplerinden çıkartırmış. Şaşkınlıktan seyircilerin parmakları ağızlarında kalırmış. Üstelik, dekor, afiş yapar, trambon da çalarmış.

Kendisine gelince... Hayatını baştan sona anlattı. Özetlersek, gençliğinde tiyatrocu olmak istiyormuş, bir kadın oyuncuya tutulmuş, babadan kalan bütün parasını bu uğurda tükettikten sonra hokkabaz olmuş. Sonra inme inip de seyirci karşısında hokkabazlık yapamaz olunca, işi kukla oynatmaya dökmüş...

Kuklacılıktan başka, biletçilik, perdecilik gibi tiyatronun bütün işlerini de yaparmış.

142

Yaşlı kuklacı:

— Bu iş tamam, dedi, öğleden sonra öbür arkadaşlar da gelir, tanışırsınız, pazarlığı yaparız. Siz yalnız iki paratoner bulun yeter...

Paratonerin tiyatroda işi ne? Turne tiyatrolarının bilmediğimiz bir terimiydi belki de...

Yaslı kuklacıyı gözümüz tutmadığından, kahvecinin yardımıyla, başkasını bulduk. Bunlar, karı-koca, bir de iki küçük kızları, dört kişiydiler. Dört kişi ama, kırk artistin işini yapıyorlarmış. Küçük kızlar bir kanto söyler-miş kii... Bir de dans ederlermiş kiii... Koca şaşıydı.

— Siz yalnız iki paratoner bulun, ama güzel olsun... dedi.

Arkadaşlarla birbirimize bakıştık.

www.cizgiliforum.com

Bu şaşıyla anlaşmak üzereydik ki, ayağa kalkınca jön rollerine çıkacak olan bu adamın topal olduğunu gördük. Bu yüzden onlardan vazgeçtik.

Bir eski tulûatçı bize beş kişilik bir trup kurdu, ikisi kadın, üçü erkek...

Kadınlardan birinin beş yılanı vardı, yılanlı dansöz diye ünlüydü. Erkeklerden biri, dünyanın sekizinci hârikası, iki başlı, dört boynuzlu bir

canavar biçimine giriyordu. Kendi söylediklerine göre, bunlarla turneye çıkarsak, para kıracaktık.

Yalnız tek istedikleri vardı: İki paratoner, güzel ve şişman olacaktı paratonerler...

Pazarlıkta uyuşamadığımızdan, üç kişilik başka bir trupla anlaştık. Bunlardan iki kız kardeşle, bunlardan birinin kocası... Adam, dımdızlak kel olduğundan peruka takıyor, bu yüzden de ona Zülfiyar diyorlardı. Zülfiyar, boyu iki metreye yakın, derisi sahtiyan esmeri, iskele kazığı gibi bir adam...

— Siz iki paratoner bulun, hemen çıkalım yola... Paratonerler şişman olsun, etine dolgun... Böyleleri makbuldür.

143

Tiyatrocu geçindiğimiz için, paratonerin ne olduğunu soramıyorduk. Ucuza gelsin diye ben,

— Tek paratonerle olmaz mı? dedim.

Zülfiyar, sırıtarak:

— Biri esmer, biri sarışm olacak ki, dedi, kimisi esmerden, kimisi sarışından hoşlanır...

Sırıttıktan sonra ağzını kapamadığı için, kazma dişleri ortada kaldı öylece...

Artistler kahvesinin ocakçısı, bizim paratoner almaktan yana olmadığımızı görünce,

— Zülfiyar'm hakkı var, dedi, paratoner götürmezseniz, sizi taşrada perperişan ederler... Turneye çıkmadığınızdan bilmezsiniz bey kardeşim, vallahi, sonra kendi namusunuzu bile kurtaramazsınız.

Ertesi gün Zülfiyar,

— Tıkız Ibo'ya söyleyelim, bize iyisinden, iki paratoner bulsun... dedi.

Tıkız Ibo dedikleri, kadın tellâlı, ısmarladığımız iki paratoneri getirdi, ikisi de etine dolgun, biri esmer, biri de esmerden boyama sarışın...

Tıkız îbo,

— Üçyüz papel komisyon isterim... dedi. Paratonerler de, yeme içme, yol, otel parası bizden,

otuzar lira gündelik, bir aylığını da peşin istiyorlar. Biz çoktur diye mırınkırın edince, esmer paratoner,

— Canınız isterse, dedi, ben Galata'da çalışıyorum, işimden memnunum, günde yüz, gecede ikiyüz liraya para demem... Ama bir belâlım var da, ondan yakamı kurtarmak için turneye gelecektim...

Sarışın paratoner,

— Benim de öyle, dedi, benim belâlım, elimdekini avucumdakini metazori alıyor...

www.cizgiliforum.com

Emekli valinin oğlu, evdeki değerli eşyaları kaldırmış, Bitpazarı'nda sattı. Öbür arkadaşm nerden para bul-144

duğunu bilmiyorum. Ben, annemin üç aylıklarım yürüttüm, ilerde sanat tiyatrosu kurup para kazanınca, üçümüz de, kendimizce borçlandığımız paralan ödeyecektik.

Yola çıktık. Otobüse binince, artist kadının kucağındaki kundağı görüp şaşırdık.

Bu Zülfiyar'ın karısı çok ünlü bir artistmis, ama, memede çocuğu olduğundan turnede iş bulamıyormuş, olmaz deriz diye çocuğunu bizden gizlemişler.

Turnede oynamak için üç piyesimiz var, birini valinin oğlu yazmış, birini de ben yazacağım daha... öbür arkadaş da yazacağı piyesin konusunu anlattı.

Zülfiyar,

— Kardeşler, benim çok tecrübem var, turnede piyes miyes sökmez, sonra yollarda aç, sefil kalırız. Benim hanımla baldız, baştan kantoya çıksınlar, ben keman çalarım... Sonra da ben sahneye çıkar, birkaç numara yaparım. Sonra da karımla apaş dansı yaparız ki çok süksesi vardır. Ondan sonra da, bizde ne piyesler var, onlardan oynarız...

Bizim yazmadığımız, daha doğrusu benim yazacağım piyes oynamadıktan sonra, ne diye bu işlere girdik? Bizim amacımız, halka tiyatroyu götürmek; madem halk tiyatroya gelmiyor, tiyatro halka gidecek... Halk, önce bir alışsın diye de, baştan kantoydu, şuydu buydu, hepsi olacak. Sonra da kazandığımız parayla İstanbul'da sanat tiyatrosu kuracağız.

Zülfiyar,

— Siz bilirsiniz, dedi, patron sizsiniz, sizin sözünüz geçer, benden söylemesi...

Bir kasabaya geldik, bir otele yerleştik. Zülfiyar, karısıyla baldızını bir odaya kilitledi, anahtarı cebine koyduktan sonra, paratonerleri de yanımıza alıp resmî muamele için, Zülfiyar'ın öncülüğünde bir daireye gittik.

145

Masada oturan adam, bizi sert sert süzerken, Zül-fiyar adamın elini şap diye öptü.

— Efendim, biz Millî Sahne Tiyatrosu sanatkârları... Zâtıâlinizin büyük bir sanatsever ve sanatkârların babası olduğunuzu ta İstanbul'dan duyduğumuzdan, namınızı işi-terekten buraya gelmiş bulunuyoruz efendim...

Adam, bişey söylemek için davrandı. Zülfiyar ona fırsat vermeden esmer paratoneri masanın önüne iteli-yerek,

— Millî Sahne'mizin medar-ı iftiharı, baş artistlerimizden, dans ve varyete yıldızımız Belma hanım... dedi.

Arkadan, sarışın paratoneri ileri sürdü:

— Selma hanım da baş yıldızımız, primadonnamız ve aynı zamanda alaturkanın bülbülü namıyla meşhur film yüdızımızdır.

— Yaa... Öyle miii? Çok memnun oldum... Allah bağışlasın... Allah bağışlasın... Müşerref oldum...

O katır suratlı esmer paratoner, kırılıp dökülerek, cilveler dökerek,
www.cizgiliforum.com

— O şeref bize ait efendim... dedi.

Sarışın paratoner, süzüm süzüm süzülüyor, adamın karşısında sızdırma yağ gibi eriyecek.

Masadaki adam, ilkin bizi sert sert süzerken, suratı yumuşadı, iyice yumuşadı, alt dudağı sarktı ta çenesine kadar, sonra sarkan dudağını toparlamaya çalışarak, tükürükler saça saça,

— Buyrun, buyrun... Oturun rica ederim... Yok olmadı orası... Şöyle buyrun efendim... Hoş geldiniz, sa-falar getirdiniz... Bizi ihya ettiniz efendim... diye iki paratonerin yöresinde fır dönmeye başladı-

Bize baktığı bile yok... Zülfiyar'a,

— Hanımlar ne kadar misafirimiz olacak? diye sordu.

— Bir hafta kadar efendim...

146

— Olmaaaz! Katiyen oknaaaz!... diye öyle bir bağırdı ki, çağırılıyor sanıp odacı içeri girdi.

— Hah... tyi ki geldin oğlum, bak, hanımlar ne emrediyorlar?

— Teşekkür ederiz efendim, bişey istemez...

— Ne demek? İçiniz efendim... Çay, kahve, gazoz... —sırıtarak— Burası resmî daire olduğundan başka şey içilmez ama, onu da akşama hep birlikte içeriz.

îki paratoner kahve istediler. Bize soran yok ne istediğimizi...

— Bizim bu kasaba insanı, gayetle misafirperverdir ve sanatkâr milletine çok düşkündür. îki yıldızı elimize geçirmişken, öyle kolay kolay salmak olur mu canım... Gelmek misafirden, göndermek bizden... Bir haftada insan birbirine ancak alışır, ancak ısınır...

Sözde espri yaptı, kendi esprisine, keh keh diye teke sesi çıkararak güldü.

Zülfiyar,

— Emrederseniz daha kalırız... dedi.

— Rica ederiz... Bu gece serbest misiniz?

— Serbestiz bu gece, boşuz...

— Oh oh... Memnun oldum. Ben muamelenizi yapar belediyeye, emniyete, her yere gönderirim...

— Allah ömürler versin efendim...

— Sanatkârları himaye vazifemiz...

Biz, üçümüz, kapı arkasında ayakta duruyorduk. Sonunda bizi gördü: — Siz ne dikiliyorsunuz?

— Biz de Millî Sahne'nin...

— Ti!... Çıkın, dışarda bekleyin!... Biz çıkarken Zülfiyar, — Efendim, arzu ederseniz, Belma hanım burda kalsın, muamele bitince evrakı getirir bize... dedi.

— Hay hay... Çok münasip...

147

www.cizgiliforum.com

Sırıtan katır suratlı esmer paratoneri orda bırakıp başka bir daireye gittik. Sarışın paratoneri de ordaki muamele için bırakıp otele dönüşümüzde Zülfiyar, bir oh çekip, — Şimdilik bizim karıları kurtardık... dedi.

O gece kasabanın tek sinemasında ilk oyunumuzu verdik. Her yer doluydu, ikinci gece, elli kişi ancak geldi. Zülfiyar, — Ben size söylemiştim, dedi, buralarda piyes miyes sökmez. İlk gece, neyin nesidir, bilmeden geldiler, ikinci gece işte rezalet...

Karışma,

— Çamaşırları asın... dedi. Kadın, — Çamaşır asmak benim işim değil, paratonerler assın... diye kocasına çıkıştı.

— Canım biliyorsun, paratonerler işde... Siz asıve-rin...

Çamaşır asmanın ne demek olduğunu hiç anlayamadım. Öğleden sonra, Zülfiyar'm karısıyla baldızı, sanki iç çamaşırlarını yıkamışlarmış gibi, külot, sutyen, kombinezon gibi çamaşırlarını suya sokup ıslattıktan sonra, kurumaları için, gişenin üstüne, sopaya ip gerip astılar. Aman-., demeye kalmadı, kasabanın bütün erkekleri gişe önüne yığıldı, hepsinin kafası yukarda, çamaşırlara bakıyorlar. Zülfiyar, — burası olmaz, şişmiyor... Dışarı asılsın... dedi. Kadın iç çamaşırları, dışarı asıldı. Rüzgârdan hepsi tulum gibi şişip sallanmaya başlayınca, binanın önü ana-baba günü oldu.

Bilet alabilmek için birbirlerini eziyorlar. Perdeyi açtık. Varyete numaralan başladı.

Kulise gelen bekçi, Zülfiyar'a,

— Bey'in mahsus selâmları var, bizim dairede bir iki muamele eksik kalmış da...

dedi.

148

Zülfiyar,

— Beye hürmetlerimi söyle, yarın hanımlar gelir, eksik kalan muameleyi de tamamlatırlar... dedi.

Her gece, eksik kalan bir muamele için birisi geliyordu.

— Hani iyihal kâğıtlarınız?

— Aşı kâğıtları olmadan perdeyi açamazsınız...

— Askerlik işlemi görülecek...

— Sağlık muayeneniz yapıldı mı?

Bunca muameleye iki paratoner değil, yirmi paratoner yetmiyecek...

Sinemanın sahibi,

— Sinemam yıkılacak, ya bu çamaşırları odanızda kurutun, ya başka yere gidin... dedi.

Çamaşırları dışardan kaldırınca, müşteriler azaldı. Paralar suyunu çekmeye başladı. Paratonerleri zorla ele geçirip bir gece ordan kaçtık, başka bir kasabaya vardık. Orda da paratonerlerimiz çok işe yaradı. Kasabada ne kadar resmî daire varsa, askerlik şubesinden tut postaneye kadar, hepsindeki muameleyi bitirdiler.

Bir gece, oyunun yarısında, bir orman koruma memuru geldi,

— Bizim dairenin muamelesi eksik kalmış... dedi. Zülfiyar, ertesi günü bizim muamele takipçilerini göndermek istedi ama,

— Olmaz, müdür bey şimdi istiyor, resmî muamele yapılmadan perde açılmaz...

dedi.

Sarışın paratoner, orman koruma memurluğundan dönmedi. Esmer paratoner de «Binbir Çeşit Hırdavatiye Tecimevi» nin sahibiyle kaldı. Zülfiyar'ı bir telâştır aldı: — Aman arkadaşlar, paratonersiz olmaz... Çabuk İstanbul'a dönelim, Allahm izniyle bizim karıları kurtaralım. .

iyi ama, dönüş paramız yok... Hiç olmazsa iki oyun verelim de, dönüş parasını kazanalım, dedik. Karısıyla

149

baldızı başkaldırdığı için, Zülfiyar kendisi kadınların çamaşırlarım gişe üstüne ipe gerip astı. Tam perdeyi açacağız, bir de baktık, Zülfiyar'ın baldızı ortada yok... Ara, tara, yok, yok... Zülfiyar'ın karısı, kendi kızkardeşi için, «Vay namussuz, böyle dar zamanda bu yapıbr mı hiç? Her gece ön sırada oturan palabıyıklı bir müşteri vardı, hediyeler gönderip duruyordu, mutlak ona kaçmıştır» deyip duruyor. Zavallı Zülfiyar, «Hiç olmazsa karıyı kurtarsak da İstanbul'a kapağı atsak Allahin izniyle...» diyordu ki, bre aman, karısı da yok ortalarda... Otel odasında, baldızının bıraktığı pusulayı bulduk: «Kısmetim çıktı, ben ayrılıyorum. »

Zülfiyar, karakola gidip karısının kaçırıldığını söylemiş. Bekçi, «Ne kaçırılması yahu... Mektup bıraktı, ben de size getiriyordum » demiş. Kadın mektubunda,

«Para-tonersiz kalınca nasıl olsa beni kaçıracaklardı; hiç olmazsa bir uygununa kendim gidiyorum» diye yazmış.

Seyirciler tiyatroya dolmuş, perde açılsın diye ıslık çalıp, bağırıp, tepinip duruyorlar. Nerdeyse yıkacaklar binayı... Paralar, sinema sahibinde, oyundan sonra hakkımızı verecek, bizde olsa, çoktan savuşup gideceğiz... Zavallı Zülfiyar'ın kundaktaki çocuğu, kuliste ciyak ciyak ağlayıp duruyor, aç çocuk...

Emziği biriki çekiştirip süt gelmeyince atıyor ağzından. İlle de meme istiyor.

Zülfiyar, süte buladığı serçe parmağının ucunu emdire emdire çocuğu uyuttu.

Sonra perde önüne çıkıp, kıyameti koparan seyircilere, gündüz kasabada çığırtkanla yaptığımız ilânı tekrarladı:

— Sayın seyirciler! Millî Sahne'nin, bu gece çok zengin bir programla huzurunuza çıkacağını, büyük fedakârlıkla getirttiğimiz ses ve dans

kraliçesi ve operet yıldızı, biricik sanatkârımız ve medar-ı iftiharımız Ayla Tat-lıses'i dinleteceğimizi vâdetmiştik. Büyük yıldızın gecikmesi yüzünden perdemizi biraz geç açtığımız için özür

dileriz. Bir iki dakika sonra Ayla Tatlıses'i dinleyecek ve seyredeceksiniz...

Bir alkış koptu. Kulise gelince Zülfiyar'a,

— Yahu, ne yaptın? Nerde Ayla dediğin karı? dedim.

www.cizgiliforum.com

Sayfa 80

— Başka çaremiz yok, yoksa burdan gidemeyiz... Ben dansöz rolüne çıkacağım makyaj yapıp... dedi.

Az sonra makyajını yapmış geldi ki, kadın desen kadın değil, erkek desen erkek değil, türlü renk boya fıçılarına girip çıkmış acayip bir yaratık...

O arada, vali emeklisinin oğlu, sinema sahibinden bizim hakkımız olan parayı almış, otobüs biletlerini de almış, geldi.

— îki saat sonra otobüs kalkacak, hazırlıklı olun, oyundan sonra hemen gidiyoruz... dedi.

Ama, Zülfiyar'ı kadın kılığında görünce,

— Eyvah... diye bağırdı, bu herif kadmım diye sahneye çıkar da oynarsa, seyirciler vallahi bizi döver...

Zülfiyar, karısının pullu, tülden dans elbisesi içinde boynunu büküp, — Ne yapalım, başa gelen çekilir... dedi.

Boyu da uzun olduğundan, dans elbisesinin etekleri baldırlarının onda birini bile örtmüyor, kıllı bacakları ortada...

Valinin oğlu davul çalacak, daha doğrusu tokmağı vurup duracak. Kemanı çalacak adam yok... Öbür arkadaş perdeyi açtı, kundaktaki çocuk da ağlamaya başladı-Ben, susturmak için çocuğu kucağıma alıp sallamaya başladım.

Zülfiyar çıktı sahneye, hem oynuyor, hem şarkı söylüyor. Zıpladıkça, sahne yıkılacak... Sesi de sis düdüğü gibi...

Zülfiyar ilk numarasını yaptı, perde indi. Seyirciler alkışlıyor, tepiniyor...

151

ikinci çıkışında seyirciler,

— Soyun, soyun!... Çıkar, onu da çıkar, onu da... Striptiz!... diye bağırmaya başladılar.

Zülfiyar, üstünden birkaç parça çıkarıp attı ama, seyirciler yetinmiyor, ille de striptiz istiyorlar.

Perdeyi kapattık, arka kapıdan savuştuk. Doğru otobüslerin olduğu yere.

Zülfiyar, boyalarını silmeye, üstündeki o pullu tüllü bezleri çıkarmaya vakit bulamamıştı. Çocuk, valinin oğlundaydı. Ben bavulları otobüse yerleştirirken, bir de baktık, bir kalabalık bize doğru geliyor. Eyvah, dövecekler demeye kalmadı, «Ya ya ya, şa şa şa, Aylâ yavrum çok yaşa!» diye bağırmaya başladılar, gelip bizi çevirdiler. O koskoca Zülfiyar'ı kaptıkları gibi, koşturmaya başladılar. Onu kucaklayan delikanlı, «Yavrum... Aylâ!» diye bağırıyor, koca Zülfiyar da kazık gibi bacaklarını sallayıp tepiniyor, — Ulan, ben erkeğim be, erkek... Bırakın! diye boru gibi sesiyle bağırıyordu. O

bağırdıkça,

— Yesinler seni Aylâ'cığım... diye cevap alıyor.

Gözümüzün önünde koca herifi, omuzlarda, kucaklarda sallasırt alıp götürdüler.

O boğuşma sırasında, Zül-fiyar'ın takma meme diye göğsüne tıkıştırdığı paçavralar yerlere saçıldı.

Valinin oğlu, eğlenceli olayı seyreden bekçiye, www.cizgiliforum.com

— Aylâ hanımın çocuğu kaldı, bir dakika tutuver şunu... diyerek, kundaktaki çocuğu bekçinin kollarına bırakıp otobüse atladı.

Ertesi sabah, daha yoldayken, otobüsün durduğu bir yerde emekli valinin oğlunu polisler yakaladılar. Babası, gazetelere, oğlunun resmini de bastırıp kayıp aranıyor, diye ilân vermiş. Öbür arkadaşı da, polisler istanbul'da enseledi- En büyüğümüz oydu, onsekizini bitirmişti. O da, Sanat Tiyatrosu için gereken parayı, komşularının evinden araklamış.

152

Bana gelince, ben daha bizim mahalleye girer girmez, beni gören komşular,

«Müjde, oğlun geliyor!» diye anneme koştular. Bu macerayı en ucuz ben atlattım. Annem, sınıfta kaldığım için alıp başımı gittiğimi sanmış.

153

BİR TULUATÇININ ANILARI: İr

KIZI KURTARAMADIK

Biz çok çektik beyim, çok... O zamanlar tiyatro oyunculuğu, şimdiki gibi değildi. Bu anlattıklarım, Cumhuriyetin ilk yıllarında oluyor.

Rahmetli V. Ö. yeni bir heyet kurmuştu, ben de onun heyetindeyim. Turneye çıkmazdan birkaç gün önce V. Ö. heyete bir kız getirdi. Ama ne kız, bir içim su... Onaltı-sında var yok... Bir-iki sahneye çıkmış ama, daha pişmiş değil, eli yüzü açılmamış... Turnede yetiştireceğiz kızı da... Heyetteki erkekleri görsen, hepimiz kıza pervane kesilmişiz. Böylesi de iyi değil, çünkü hepimiz birden kul-köle olduğumuzdan kız hiç birimize düşmüyor.

Konya dolaylarını dolaştık, kamyonla başka bir yere gidiyoruz. Bir candarma yolumuzu kesti, kamyonu durdurdu.

— inin!...

Kadınları bıraktık kamyonda, biz indik.

— Kadınlar da insin!... Onlar da indi.

— Çıkarın nüfus kâğıtlarınızı!...

Nüfus kâğıtlarımız var ama, eşyalarımızla, dekorlar, 154

aksesuvarlanmızla birlikte sandıklarda, denklerde... Or-dan çıkarmak için, bir kamyon yükü boşaltıp aramak gerekli-Hemen V. ö., — Başüstüne... deyip, cebinden bir kâğıt çıkardı: — Bize hükümet turne için toptan izin kâğıdı verdi, işte hepimizin adları burada yazılı, nüfusumuz burada...

Yaklaşıp baktım, rahmetli V. Ö. candarmaya, istanbul'dan yola çıkarken satın aldığımız eşyamn faturasını -•zatmış. Tabii fatura'da mühür de var, pul

da... O

zamanlar, okur yazar olmayan bizim candarmaya pul olsun, mühür olsun da, ne pulu ne mührü olursa olsun... Pulla mühür demek, hükümetin ta kendisi demek.

Candarma, faturayı eline aldı, bir zaman kurnaz kurnaz baktı, ama ters bakıyor.

Haritayı arazide yönüne doğrultur gibi, evire çevire, pullu mühüre bakarak, sonunda doğru tuttu kâğıdı... Bir zaman da öyle bakıp,
www.cizgiliforum.com

— Sıraya girin! dedi.

Yanyana dizildik. Kendisini kazıklıyor muyuz, kandırıyor muyuz, diye de işkilli olduğundan, belli ki candarma bize sert otoritesini göstermek istiyor. Birden, sanki karşısında kadınlı erkekli onbir tuluat oyuncusu değil de, bir alay varmış

gibi, öyle bir,

— Hazıroool! komutu çekti ki, sesi dağlarda taşlarda yankılandı.

Korkudan tirtir titreyen kadınları da,

— Esas vaziyeti didik len!... diye azarladı. En baştaki V. Ö. ye sordu: — Senin adın ne?...

Adını söyledi. Candarma, elindkei faturaya bakarak, sözde orada V. Ö. nin adını arıyor. Ben, candarmanm yanında olduğumdan, ne yaptığını görüyorum.

Parmağını faturadaki mal cinsleri üstünde gezdirdi, gezdirdi, sonra ora-155

da adım bulmuş gibi, «2 adet pullu dansöz entarisi» yazılı yere parmağını koyup, — Sen geç bu yana!... Tamam! dedi.

V. Ö- karşıya geçti. Candarma, cebinden çıkardığı boyalı kalemi dilinde tükürükleyip, V. Ö. nin adı diye «2 adet pullu dansöz entarisi» yazısının yanına bir işaret koydu: — Senin adın ne?

— Hayri...

Sözde faturada Hayri'nin adını arayıp buldu, yeniden dilinde tükürüklediği kalemle, «3 adet peruk» yazısının yanına bir işaret koyup, — Sen de geç!... dedi. Sıra bana gelmişti: — Senin adm?...

Benim adım, Hasan Yoloğlu ama, her nedense birden, zamanın başbakanının adını, soyadını söyleyince, arkadaşlar dayanamayıp kıkırdadılar. Ama beni bir korku aldı... Candarma çakarsa, «kendisine Başbakan süsü veren bir sahteci yakalandı» diye canıma okurlar... Faturada parmağını dolaştıra dolaştıra, «1 adet çıngırak» yazılı yerde durunca, ben hemen, — Orası değil, benim adım aşağıdaki... diye «3 çift zenne iskarpini» yazılı yeri gösterdim.'

Bu davranışımdan ona hem güven geldi, hem de, — Kör müsün, işte orasını okuduk... dedi, bir işaret koydu kalemle.

Adını söyleyen karşıya geçiyordu. Hepimize, azarlar gibi, «Adın ne, adın ne?»

derken, sıra o güzel kıza gelince sesi bir incelip, bir hoşlaşıp da: — Ya sizin adınız ne? deyince, ben V. Ö. nin kulağına: — Kız elden gitti... dedim. —- Bırakmayız...

156

— Aman, sakın... Cumhuriyet candarmasına karşı gelinmez.

Adı sorulan kız,

— Hülya... dedi.

— Hülya, öyle mi? Adın da bek gozekniş... Siz şo yanna geçin Hülya Hanım...

www.cizgiliforum.com Sayfa 83

Kızı bizden ayırdı.

Faturadaki adları okuyup bitirince, daha beşaltı kalem eşya kaldığından faturada, — Sizin kumpanyanın daha altı kişisi olacak, onlar nerde? dedi.

V. Ö.:

— Onları Konya'da bıraktık... dedi...

Baktı ki, nüfus kâğıtları tamam, ille de bir eksik bulup, kızı alakoyacak, — Nerde sizin izinnameleriniz, nerde vesikalarınız? dedi.

V. Ö. hemen cebinden bir pullu makbuz daha çıkardı: — îşte buyrun. Aldı, baktı, baktı...

— Peki, nerede mıhlarınızın iyi hal kâğıdı...

O bir şey istedikçe, V- Ö. cebinden bir fatura, bir makbuz çıkarıyor.

— Sağlık cüzdanınız?

— Buyurun...

Artık isteyecek bir resmî kâğıt adı aklına gelmeyince, yanaklarım yayarak güldü: — Her bişeyiniz tamam maşallah, çok eyi, dedi, bu yanlarda eşkiya var da ondan baktım kahatlannıza, kusura kalmayın...

V. Ö.:

— Zararı yok, vazifenizi yaptınız... dedi.

— Hee, vazife ya...

157

— Kal sağlıcakla, hadi bize eyvallah...

— Durun hele... - kamyonun üstündeki davulu gösterdi - indirin şu davulu, zurnayı da, oynayın bi görelim, ondan kelli gidersiniz...

— Aman olmaz, geç kalırız... İşimiz çok... olmaz!

— Olur, hem de ne gozel olur kii...

Böyle söylerken, tüfeğin dipçiğiyle V. Ö. yi itelemeye başladı.

— Olmaz aslanım... olmaz aslan hemşerim.

— Olmazsa siz bilirsiniz. - güzel kızı gösterdi - olmazsa, aha bu karıyı alakorum.

— Nasıl alakorsun?

— Zati onun adı yoktu nüfus kâğıdında...

— Var kardeşim, işte bak!

V. Ö. faturadan «1 adet gecelik» yazısını gösterdi.

— Okuman var hemşerim, bak oku işte, adı var...

— O'ssa da, olmasa da kalacak dedik bi kerem, söz ağzımdan çıktı, daha dönmem...

Baktı olacağı yok, V. Ö.,

— Peki öyleyse, dedi, davulu zurnayı indirelim de kadınlar oynasınlar önce...

Candarma buna pek keyiflendi. V. Ö. çıktı kamyona, davulu çözmeye çalıştı, çözemeyince, bizi yardıma çağırdı. Kadın, erkek doluştuk kamyonun üstüne...

Ama ne yaptıksa çözemiyoruz...

— Hemşerim, gel hele yardıma... Baksana ipler kördüğüm olmuş, çözülmüyor...

www.cizgiliforum.com

Tüfeğini ağaca dayayıp candarma kamyona çıkınca şoför de gaza bastı. Bizim külüstür kamyon uçuyor ama, yollar çok bozuk olduğundan, sen o yiğit candarmayı bir görsen, bir görsen... Kamyon sarsıldıkça düşüp düşüp kalkıyor-

— Durun, durun dedik len... Candarmaya karşı mj geliyonuz alçaklar? - pat düşüyor - yahu, durun imansız-158

lar.. - kalkıyor - vazgeçtik karıdan mandan.. Len candarma kaçırmanın suçu ağırdır... - Pat, düşüyor - Etmeyin kardeşlerim, etmeyin...

Başladı yalvarmaya...

V.Ö.,

— Vilayete gidiyoruz, doğru vilayet candarma komutanlığına...

Candarma,

— Kardeşler, bir şaka ettik canım, siz şakadan anlamaz mısınız... diye yalvarıyor, etmeyin... Yüzbaşı beni dayaktan bitirir. Amanın, tüfek de orada kaldı... Tüfek askerin namusu... Bırakın beni...

— Seni tutan mı var, hadi atla git!

Nereden atlayacak, ayakta zor duruyor.

Vilâyet uzak değilmiş, candarma komutanlığının önünde durdu kamyon. Biz çok yanlış yapmışız, candar-mayı yolda salmak varmış... Ama nereden bileceğiz?

V.Ö. candarma komutanı yüzbaşıya çıkıp, olanları anlattı. Yüzbaşı hepmizi yanma çağırdı, candarma da orada... Hepimiz olan biteni anlattık. Bunun üzerine yüzbaşı, candarmaya bir sopa çekti, bir sopa çekti ki... Koca candarma ağlayıp yalvarıyor.

V.Ö., kulağıma,

— Yüzbaşının bizim yanımızda candarmayı dövmesini hiç beğenmedim. Kızı candarmadan kurtardık, ama yüzbaşıdan kurtaramayacağız... diye fısıldadı.

Ne de olsa göngörmüş adam, dediği gibi de oldu. Yüzbaşı bizi savıp kızı yanında alakoydu. V.Ö.'ye: — Yahu, gidip daha üst bir yere şikâyet edelim, vahye filan dedik...

V.Ö.,

— Hepsi aynı şey, dedi, bu sefer de orada alakor-lar kızı, çok dolaşır. Ellerine düşmemek vardı, bi kere düştük ellerine...

159

Kız, ertesi gün geldi, heyete katıldı. Merakla, — Ne oldu? diye sorduk.

Sanki, bilmediğimiz ne olabilirdi de? Kız, — Hiç, dedi, hiçbişey olmadı...

Tabiî anlaşılmıştı neler olduğu... O olaydan sonra kızda büyük bir gelişme oldu, büyük başarı kazandı.

Yaaa beyim, biz çok çektik, çok... Bizim zamanımızda oyunculuk, şimdiki gibi değildi.

160

BİR TULUATÇININ ANILARI: III www.cizgiliforum.com Sayfa 85

ADAM AZMANI

Biz çok çektik beyim... O zamanlar oyunculuk şimdi-:ki gibi değildi, çok çektik, çok...

Bir tarihte Rodos'taydık, Rodos'ta çok Türk vardı o zamanlar. Ben gencecik bir oyuncuyum, Jön'e çıkıyorum. Daha turneler çıkalı üç-beş yıl ancak olmuş.

Kumpanyanın kızlarıyla aramız iyi... iyi olup da ne olacak yani, ar-rkadaşlık ediyoruz, işte o kadar... Gelgelelim patron bir Allahm belâsı herif ki, kumpanyanın kızlarını bizden kıskanır. Sanki harem kurmuş da kumpanyanın bütün kadınları onun... Elinden de bişey gelmez ha, yaşı geçmiş, beli diline vurmuş bir moruk... Kızlara sarkıntılık bile edemez de, patron cakasıyla kasüır, zart zurt eder, sulanır. Erkek oyuncuların, tiyatro dışında kız oyuncularla konuş-

.masını bile yasak etti.

Kızların kam kaynıyor, benim kamm kaynıyor... Ben o zaman, şimdiki gibi değilim... Bakmayın siz şimdiki halime...

Bir gün otelde kızlardan birinin odasında pişpirik oynuyoruz, vallahi başka bişey yaptığımız yok... Odada üç kız, iki de erkeğiz... Birara erkeklerden biri dışarı çıktı.

161

Az sonra da patron hışımla içeri girdi. Bizi cümbüşlü kahkahalar içinde pişpirik oynarken görünce kudurdu. Beni odasına çağırdı: — Ulan, ben sana kızlarla dalga geçilmiyecek demedim mi?

— Dalga geçtiğim yok namussuzum, pişpirik oynuyorduk...

— Senin gibilerinin kumpamyamda işi yok, defol!

— Paramı ver, gideyim... Önüme yirmibeş kuruş attı.

— Hiç olmazsa bir lira ver... diye yalvardımsa da taş yüreği yumuşamadı, önüme bir yirmibeş kuruş daha atıp, — Artık on para daha vermem, dedi.

Rodos denilen su ortasındaki yerde kaldım mı bir başıma... Kıyıda dolamp dururken bir de baktım, bir kayıkçı Fethiye'ye gidecek yolcu çağırıyor.

— Kaça hemşerim?

— Bir lira...

Bende elli kuruş var. Demek beni kayıkçı yarı yola götürüp, ordan denize atacak... Kurban olduğum Anadolu toprağına ayağımı bir atabilsem, ondan sonrası kolay, nasıl yapar eder İstanbul'a varırım.

Rodos Adasında kalacak değilim ya, bindim kayığa... Kayık büyük, daha beşaltı yolcu var... Fethiye'ye yaklaşırken, yolcular paraları tahta üstüne bırakmaya başladılar. Ne yapacağım diye içim içimi yiyor... Fethiye'ye varınca, param yok, derim... Kayıkçı bana ne yapacak, alıp geri götürecek değil ya... İskeleye yanaşır yanaşmaz, herif beni geri çeker de Rodos'a götürür diye korkumdan hemen karaya sıçradım.

—Sen? Hemşerim, parayı vermedin...

Birden,

— Verdim ya, oraya koydum işte... diye bir yalan atıp yürüdümse de, kayıkçı arkamdan yetişti yakaladı.

162

iyi ki yolculardan biri,

— Verdi yahu, koydu oraya, ben gördüm... diye yalancı tanıklık etti de kayıkçı beni bırakıp, verdi, vermedi, diye onunla ağız dalaşına başladı da, ben de aradan sıyrılıp savuştum.

Ne yapsam, diye düşünüp duruyorum ama, açlıktan kafam çalışmıyor. Baktım bir simitçi... Simitte çok keramet vardır. Ne zaman simit yesem, zihnim açılır.

Bizim gazeteciler, yazarlar neden simit yer çayla? Herkes parasızlıktan sanır.

Yok canım, çayla simit zihin açar da ondan... Bir simit alıp kahveye girdim, çayla simiti yeyince, kafam da çalışmaya başladı.

Kahvenin bahçesinde bir ayakkabı boyacısı, ama boyacının boyu iki metre var, belki daha da uzun... Ayakkabımı boyatırken herifi inceliyorum, evet, insana benzer yanları varsa da, ilk bakışta insan olduğunu anlamak zor... Anasının günahım almıyayım ama, ya ayıdan, ya orangotandan bir karışıklığı olsa gerek...

— Kaç para kazanıyorsun günde?

•— Allah bereket versin, kırk elli kuruş kazanıyorum...

— Ben sana günde ikibuçuk lira vereceğim, benimle çalışır mısın?

O zamanın parasıyla günde iki buçuk lira ne demek, çok para, dükkân - tezgâh sahipleri kazanamaz...

Sözüm burdan dışarı, bütün uzun boylular gibi, ne işi olduğunu bile sorup etmeden,

— Çalışırım... dedi.

— Peki, şimdi üstünde kaç paran var? Cebindeki, boya sandığının çekmecesindeki bozuk paralarını çıkarıp saydı: ikiyüzotuz kuruş...

— İyi... Gel benimle!

O gün Fethiye'nin pazar günüymüş, girdik bununla pazar yerme. Boyacının parasıyla iki keçi pöstekisi aldım,

163

bolca katı tutkal aldım, hani marangoz tutkalı vardır yar ondan... iki takım da sığır ciğeri aldım.

Fethiye'nin en büyük hanına gittik, bir han odasına girdik. Boyacıya, — Soyun! dedim.

— N'olacak?

— N'olacağını sonra görürsün, hele soyun sen... Herif anadan doğma soyununca, büsbütün korkunç bir zebella oldu. Tutkalı, su dolu kovaya koyup iyice kaynattım. Keçi postekisini de parça parça kesip, boyacının çıplak bedenine tutkalla iyice yapıştırdım.

Tutkal da öyle koyu olmuş ki, yapışan keçi derisinin herifin derisinden ayrılacağı hiç yok, çeksen ayrılmaz ola ki adamın derisiy-le, etiyle birlikte iskeletinden sıyrıla... Herif baştan tırnağa, keçi kılıyla donandı. Bir de ayağa
www.cizgiliforum.com Sayfa 87

kalktı ki, eyvah... Aslını bilmese, bir yabani yaratık diye korkumdan bağırarak kaçacağım.

Bunu han odasında bırakıp, hancının yanma gittim.

— Amca, dedim, hanın şu küçük ahırı boş duruyor, bana orasını kiralar mısın?

İlkin verimcil olmadı.

— Büyük ahır işin görüyor nasıl olsa, orası boş... Günlüğü bir liradan kiralıyayım.

Bir lirayı duyunca hancının gözleri parladı. O zamanın bir lirası çok para. Biz, iki kişi, han odasına günde on kuruş veriyoruz.

— Hayvan mı bağlıyacaksın?

— Hayvan olsa kolay... Hayvandan beter bir canavar... Görmeler ister bir adam azmanı...

Hancı razı oldu. Bizim adam azmanının boynuna bir yular atıp ahıra soktum, yuların ipini direğin halkasına sıkıca bağladım.

— Arkadaş, parayı vurduk, dedim, ben sana gündeliğin ikibuçuk kâğıt mı, dedim... Sen bu işe çok elverişli

olduğundan, şimdiden gündeliğini üç liraya çıkardım; yeler ki sen, ben ne dersem öylecene yap...

— Buyur, ne dersen yaparım...

Pazardan aldığım sığır ciğerlerini bir kovaya doldurdum.

— Az sonra burası seyirci dolacak. Sen, iki elini de yere dayayıp dört ayak gibi duracaksın. Ben, kovadan ciğer parçalarını sana attım mı, sen iki ard ayağın üzerine sıçrayıp havaya kalkacak, ciğer parçalarım daha havadayken kapacaksın... Ciğeri ağzında çiğniyeceksin...

— Sonra ne olacak? Ben çiğ ciğeri yutamam yahu...

— Yutma... Sen ağzında çiğne... Ben o sıra, seyircileri dışarı çıkarınca, sen de çiğnediğin ciğerleri ağzından atarsm...

Birkaç kere de bunu talim ettirdim. Sonra han kapısındaki binek taşma çıkıp, gazete kâğıdından yaptığım boruyla bağırmaya başladım: — Muhterem vatandaşlar! Ikiyüz vahşi hayvan avcısının insan ayağı girmemiş

Afrika ormanlarından yakaladığı, insan ciğeri yiyen adam azmanı içerde...

Buyrun, gelin görün; adam azmanının insan ciğerini nasıl yediğini görün. Dört ayaklı, iki metre boyunda, ikiyüz okka ağırlığında adam azmanı... Gelin, gelin, görün..

Hanın kapısı pazar yerine açık, herkes orda... Bu Fethiye de o zaman, sinemasız, tiyatrosuz, durgun dural bir yer... Ben öyle bağırınca, pazar yeri boşalıp, hanın kapısına biriktiler. Beş kuruş vereni içeri alıyorum. Seyircileri otuzar otuzar ahıra sokuyorum. Ahır büyük olsa yüzer kişi dolduracağım, ama yer yok.- Otuz kişiyi dolduru-yorum ahıra, kovadan aldığım ciğer parçatarmı atmamla, bizim adam azmanı iki ayağı üzerine dikilip, ciğer parçalarını daha havadayken kapıp başlıyor çiğnemeye...

— Haydi tamam!..

www.cizgiliforum.com

Seyircileri çıkarıyorum, adam azmanı da ağzından 165

ciğeri atıyor. Yeniden bir otuz kişi daha dolduruyorum. Yağmur gibi yağıyor paralar, ben artık paraları koyacak yer bulamaz oldum. Ceplerim doldu da, bozuk paraların ağırlığını çekemez oldum. Ahırdan bir yem torbası bulup, paraları onun içine koymaya başladım.

Çoluk çocuk, kadın erkek, genç yaşlı, duyan geliyor. Ben artık, binek taşına çıkıp çığırtkanlık yapmıyorum, para toplamaktan vakit yok ki... Halk, adam azmanını görmek için birbirini eziyor... Gören, gidip başkasına anlatınca, duyan geliyor.

Kovadaki ciğerler bitti, yerdekileri toplayıp yeniden atıyorum buna...

Derken bu bizim adam azmanı,

— Aman dur, dayanamıyacağım... Bana bişeyler oluyor, etlerim çekiliyor, yanmaya başladım... dedi.

Keçi postekisini, marangoz tutkalıyla bunun derisine yapıştırmıştım ya, tutkal kuruyunca, büzülmüş, herifin derisini çekmeye başlamış, adamın derisi çatır çatır çatlıyor...

— Aman, dur... sırası mı yahu, dayan hele biraz daha, akşamı bulalım...

Adam azmanı, acıdan, sancıdan nağralar attıkça seyircilere, — Aman yaklaşmayın, azdı gene, kolunuzu, kafanızı kapar... diyerek korku

salıyorum.

Seyirciler çıktı mı, adam azmanı yalvarıyor:

— Aman etme, bittim... Yanıyorum cayır cayır... Etlerim kopuyor...

Koca herif ağlamaya başlamaz mı?

Hayır, benim korkum başka, adamı ahırdan nasıl alacağım? Kapının önü insan dolu... Ahırdan herifi alınca, yamyam olmadığım anlıyacaklar, korkum bu...

Akşamı etsek de karanlık bassa, ben de paraları toplayıp tüyeceğim. Baktım olacağı yok, adam azmanına, — Gündeliğini vermem... dedim.

166

— Gündelik, istemem, sana verdiğim ikiyüzotuz kuruş da helâl olsun, tek beni sal burdan kurtulayım...

Ben seyircileri içeri alıp, paraları toplar dururken, birisi nasılsa, yamyam dediğimizin oralı ayakkabı boyacısı olduğunu anlayıp, candarma komutanına gitmiş, — Tanıdım, bizim boyacıyı adam azmanı diye yutturuyorlar... demiş.

Bunun üzerine komutan da bizi yakalamak için bir manga silâhlı candarmayı göndertmiş üzerimize... Benim onlardan haberim yok, boyuna bağırıyorum; — Muhterem vatandaşlar, insan ayağı girmemiş Afrika ormanlarından yakalanmış insan ciğeri yiyen yamyamı görün, burda...

Yeni seyircileri içeri soktum ki, adam azmanı yok... Aman, demeye kalmadı, dışarda bir kıyamettir koptu. Çıktık kapıya. Halk korkudan çil yavrusu gibi dağılmış, bağrışıyor: www.cizgiliforum.com

— Kaçtı...

— Aman, adam azmanı kaçtı...

— Tutun... Vurun...

— Yakalayın yahu...

— Taş atın...

— Tabancası olan müslüman yok mu?

— însan ciğeri yiyen adam azmanı kaçıyor!

Adam azmanı, kuruyan tutkalın verdiği acıya dayanamayıp, ben dışarda seyirciden para toplarken, ahırın kürekle gübre atılan arka penceresinden kaçmış. Ben dışarı çıkıp baktığım zaman, zavallı adam azmanı da, denize doğru koşuyordu, aklınca denize dalıp da, suda tutkalı yumuşatıp keçi derisinden sıyrılacak...

îşte o sırada da candarmalar gelmiş. Halk, «tutun, vurun yabani kaçıyor, adam azmanı...» diye bağırıp da, candarmalar bir yabani yaratığın lap lap kaçtığını görünce, tüfeklerini omuzlayıp ateşe başlamazlar mı?

167

— Aman etmeyin... O da sizin, benim gibi bir benî" âdemdir! Ben yalan dedim aslanlarmı... diye yalvararak,-candarmalann tüfeklerine sarıldım.

Candarmalar beni tutup karakola götürürlerken, adam-azmanı kızgın manda gibi denizde debelenip duruyordu.

Adam azmanını da karakola getirdiler, koca adam-acıdan ağlıyor. Candarma komutanı, — Çabuk bunu hamama sokun! dedi.

Üstümden paraları aldılar, saydılar; seksenyedi lira..^ Komutan, — Ulan namussuz, milleti kandırırsın ha? diye başladı.

Orada bir zabıt tutup beni savcıya çıkardılar. Savcıya:-

— Beyim, dedim, bu bir sanattır... Bütün lunaparklarda, panayırlarda hep böyle yapılır. «Kesikbaşlı insan»,. «Yarısı kız, yarısı balık, deniz kızı» diye, yok, «İnek başlı çocuk», «Altı kollu kadın» diye halka gösterirler. Hiç; kesik başlı beden yaşar mı? Bu, sanat beyim... Sanatta,-yalan dolan vardır, uydurma olur az bişey...

Neyse, savcı sanattan anlar biriymiş de, topladığım» paranın yansım bana verip, — Çabuk git, durma buralarda... diye beni savdı.

Paranın yarısını da adam azmanına vermiş olacaklar. Ben hemen o akşam bir otobüse binip İstanbul'un yolunu tuttum.

Biz çok çektik beyim, çok... O zamanlar oyunculuk,, şimdiki gibi değildi.

168

BİR TULUATÇININ ANILARI: IV

BELEŞTEN

ANKARA'YA

GİTMEK İÇİN

Biz çok çektik beyim, çok... Bizim zamanımızda oyunculuk, şimdiki gibi değildi... Nerdeee? Çok çektik, çok...

www.cizgiliforum.com

1930-31 yılları olacak... Geçmiş zaman, tarihi tam aklımda değil. Bizim heyetle «t.....» da çalışıyoruz.

Bunca yıllık oyuncuyum, hiç bir yerde orda kaldığımız kadar uzun kalmadık, iki yıla yakın zaman kaldık orda. İstesek daha da kalırdık, ama heyet dağıldı. Orda o kadar çok tutunmamızın sebebine gelince, ora insanı bir acayip beyim, ağlamaya çok düşkün, ille de ağlayacak... Tiyatroya gelince ağlatabildin mi bol bol, verdiği parayı helâl eder, ertesi akşam yine ağlamaya koşarak gelir.

Ne oynayacağımızı her akşam, oyuna çıkmadan önce ben ayarlıyorum, çünkü artık dağarcıkta eski oyunlar kalmadı- Ne oynayacaklarını anlatıyorum arkadaşlara kısaca, çıkıyoruz sahneye... Bazıları, ikinci, üçüncü

perdede, ne yapacaklarını unutup, bana soruyorlar. Yahu, ben nerden bileyim, benim aklımda mı? Anlatmışım bişey, sonra unut-169

muşum... Kendi rolümü unuttuğum bile oluyor. Uydur, uydur, artık bende yalan dolan tükendi.

Ya yoksul kızla zengin oğlan birbirlerini severler, ya zengin kızla yoksul oğlan...

Zenginin anası babası evlenmeyi engeller. Seyirci de, ağlar da ağlar...

Bir gece yine sahnedeyiz, ikinci perdenin ortasında, seyircilerin arasından bir adam ayağa fırlayıp bağırmaya başladı:

— Bursa polis yok mu? Tiyatro diye menfi propaganda yapılıyor, milletin içine ikilik sokuluyor. Böyle piyes oynayamaz... indirin! Kapatın perdeyi!

Bir nutuk attı... Adam, oyunu yarıda kestirecek. Gözyaşları içindeki seyirciler, içlerini çeke çeke:

— Devam etsin! isteriz!., diye bağırışmaya başladılar.

iyi ki, savcı da oradaymış. Kalktı:

-— Oyun yarıda kesilmez, perde kapanmaz. Oyun biter, bir şikâyeti olan varsa, ilgili yere bildirir... dedi.

işte bu hava içinde üçüncü perdeye başladık. Bütün arkadaşlar öyle sinirlenmişiz ki, artık hepimiz birden oyunu unutmuşuz. Benim iyice tepem atmış, çıktım sahneye, ama ne söylediğimi bilmiyorum... Açtım ağzımı, yumdum gözümü...

Artık oyun moyun yok... Ben böyle yapınca arkadaşlar da coştular, verip veriştiriyoruz. Ama alkıştan da nerdyese tiyatro yıkılacak... Sabaha kadar konuşsak, seyirci daha, aman bitmesin, diyecek. O üçüncü perde sürmüş iki saat...

Perde kapanınca polisler, o bağıran adam, doluştu kuliie... Biz öyle candan, ciğerden içimizi döküp konuşmuşuz ki, o şikâyet eden adam da

dayanamamış, iki gözü iki çeşme hem ağlıyor, hem de bir yandan burnunu çekerek:

— Müsaade edilmemeli... Yasaklanmalı, deyip duruyor.

170

Ertesi gün, savcı bizi çağırdı: — Yahu, ne yaptın? dedi.

— O adam, ilk bağırmcaya kadar sözlerinde hiç bir suç yoktu, ama ondan sonra söylemediğini bırakmadın... N'olacak şimdi?

www.cizgiliforum.com

Demek ben o kızgınlıkla ipin ucunu kaçırıp, içimi dökmüşüm. Neyse, seyircilerden tanıklar, şöyledir böyledir, dediler de kurtulduk. Bunun üzerine bizim tiyatro seyirci almaz oldu. Vali de merak etmiş, bizim haberimiz yok, bir gece oyuna gelmiş. Oyundan sonra: — Vali çağırıyor... dediler.

Ödüm patladı, korkudan titreyerek valinin yanma gittim. Vali de bir hoş

adammış:

— Aferin oğlum, dedi, çok iyi yapıyorsun... Bu milletin ömür boyunca, hem kendisinin, hem anasının ağladığı yetmiyor, bir de tiyatroya gelip ağlamak için üste para veriyor. Ağlat ağlatabildiğin kadar... Belki ağlaya ağlaya aklımız başımıza gelir...

Artık bir zaman sonra öyle oldu ki, beni gündüz sokakta görenler birbirlerine gösterip: — İşte, o zengin namussuz herif kızını vermediği için dün gece intihar eden adam... diye fısıldaşarak, ağlıyorlar. Nerde olursa olsun, beni gören ağlıyor.

Millet kendi derdini unutmuş...

Evet, biz orda daha yıllarca kalıp, insanları daha çok ağlatarak paralarını alırdık ama, neye yarar ki, bu bizim tulûatçı milleti, göçebeler gibi gezgincidir. Orda burda bir zaman sürttükten sonra, paralar suyunu çekti. Sivas'ta heyet de dağıldı.

Şarkıcılar, varyeteler hep gitti. Biz kala kala, dört kişi kaldık: adı gerekmez, Allah selâmet versin bir kuklacı arkadaş, iki kadın oyuncu, bir de ben... Sivas'tan dört yaşlı eşek aldık ucuza. Eşeklerden ikisine kukla takımlarını, takım taklavatı yükledik, öbür ikisine de kadınlar bindi, biz de yaya olarak eşeklerin ardına düştük...

171

ilk vardığımız ilçede kukla oynatıp da geçineceğiz. Ama para da kalmadı, ilçeye girdiğimiz zaman cebimizde meteliğimiz yoktu artık... Önce ilçenin tek hanına yerleştik. Arkadaşlar handa kaldı. Ben izin almak için doğru kaymakama gittim: Kaymakam: — Kaç kişisiniz? dedi.

— Dört...

— Kaçı kadın?

— İkisi...

— Öbürleri de gelsin, önce hepinizi bir göreyim de ondan sonra...

Kaymakamın niyetinin bozuk olduğunu anladım. Hana dönüp kuklacı arkadaşa: — Bu kaymakamın niyeti bozuk, gel, biz surdan, para vereceğiz, diye iki çingene karısı bulalım, kaymakama götürüp işte bunlar, diyelim de kadın oyuncularımızı kurtaralım... dedim-Kuklacı: — Olmaz öyle şey, nasıl olsa anlaşılır, sonra rezilliği çıkar... dedi.

Biz dördümüz kaymakama gittik. Kaymakam, bir zaman kadınlara alıcı gözle bakıp hoşbeş ettikten sonra, öbür üçünü hana gönderip, beni alıkoydu: — Ben size izin veririm ama, o sarışın kadınla bir gece kalırsam... dedi.

www.cizgiliforum.com

Korktuğum başıma geldi.

— Aman kaymakam bey, etme eyleme, ehli ırz ve ehli namus kadındır, şudur budur diye yalvar yakar ol-duysam da, şuncasık acıma duymayıp: — Eh, siz bilirsiniz, yoksa izin vermem... dedi. Yahu, ne yapacağız, dördümüz de açız düpedüz.

— Gidip sorayım, dedim.

Hana dönüp, kuklacı arkadaşa anlattım.

172

— Blbet burda namusumuzu koruyacak biri bulunur, hadi candarma komutanına gidip anlatalım, dedi.

Gittik candarma komutanına. Yakışıklı, yiğit bir yüzbaşı. Anlattık.

— Siz gidin kaymakama, peki olur, deyin. Oyunu verin. Oyundan sonra söyleyin, bana gelsin.

Oh... Bir sevindik. Komutan bey tuzağı kurup kaymakamı suçüstü bastıracak.

Gittim kaymakama:

— Dediğiniz oldu beyim, dedim, gece oyundan sonra hana buyrun, istediğiniz hanım odasında sizi bekleyecek.

izin kâğıdını şıp diye imzaladı. Biz de oyun vereceğimiz kahveyi tuttuk. Bir işlem eksik kaldığından bir daha kaymakama gittimse de, yerinde bulamadım.

Odacısı, kaymakamın uyumaya evine gittiğini söyledi. Besbelli dinlenip, tavlanıp, zağlanıp, yağlanıp öyle gelecek kadına.

Neyse, biz gece oyunumuzu verdik, hana döndük. Ama bizim kuklacı arkadaş, istim üstünde vapur kazanı gibi, ağzından burnundan fosur fosur buğu salarak, koridorda homurdana homurdana dolanıyor.

Candarma komutanının dediği gibi, biz odayı hazırlayıp pusuyu kurduk, kadın da av yemi olarak alesta beklemekte... Derken, kaymakamın odacısı elleri, kollan dolu geldi: — Bunları kaymakam bey gönderdi.

Üç şişe rakı, kızarmış iki tavuk, meyvalar, daha da neler, neler... Kadın, aldı bunları odaya, bekliyor.

Evet, kaymakam da geldi, yanında bir kişi daha... Yanındaki neyin nesi, bilemedik. O da, belki, öbür kadın boşta kalıp üzülmesin diye olacak.

Kaymakamla adamı geldi, kapıya dayandı. Aman bre yüzbaşım, yetiş.. Yoksa ırz namus elden gidecek... Ve yetişti yüzbaşı.

173

— Hayrola kaymakam bey, bu saatte buralarda? dedi.

— Kontrola çıktım, dedi kaymakam.

— Artistleri mi?

— Evet...

— Ya bu rakılar, tavuklar, neyin nesi, kontrol için mi?

işler tam yolunda gidip dururken, bizim kuklacı arkadaş, kendini tutamayıp da birden kaymakamın suratına şaaap diye bir tokat indirmez mi.. Tuh Allah lâyığını versin, bir çuval inciri pisletti. Tutun, yakalayın, derken kuklacıyı www.cizgiliforum.com Sayfa 93

çalyaka ettiler. Bak şimdi, haklıyken haksız duruma düşmek diye işte buna derler. Yaptığı yetmezmiş gibi bir de, işi siyasete döküp ileri geri konuşmaya başlamaz mı...

Bunu yakalayıp götürdüler. Geceyi karakolda geçirdi. Ertesi günü bizi de çağırıp, bunu sorguya çektiler.

O gün öğleden sonra, candarma komutam: — İşler kötüye gidiyor, dedi, siz bu kaymakamdan davacı olmaktan vazgeçin de, cezayı ucuz atlatın. Kaymakamı tokatlamanın cezası ağırdır.

Kuklacı arkadaş dâvadan vazgeçti, kaymakamla dalaşmasından otuzbeş gün hapis yedi. O hapiste, ben iki kadınla kalakaldım. Eşeklerden üçünü yok pahasına sattım. Kalan eşeğe de kukla takımlarını yükleyip, köy köy

dolaşıyorum, köylerde kukla oynatıp, yumurta, tavuk, un filân toplayarak onları geçindiriyorum.

Kuklacı arkadaşın hapisliği bitti. Ordan çıktık, gidiyoruz. Buna sordum: — Ulan, Allah cezam versin, herifi niye tokatladın?

— Kendim kaybettim kardeş, kanıma dokundu, birden tutamadım kendimi, patlattım tokadı...

174

— Hadi tokadı anladık, ya ne diye lâfı siyasete getirip ileri geri konuşmaya başladm?

Neden olduğunu anlatı. Bir zamanlar cezaevinde siyasî sanıklarla birlikte bulunmuş. O zaman bunları trene bindirip Ankara'ya göndermişler.

— Şunun için öyle dedim ki, diyor, yâni bize sen karışamazsın, Ankara'daki büyükler karışır, demeye getirdim. Çünkü ben gördüm, bu siyasî sanıklara insan gibi davranıyorlar. Bizi buralarda sürüm sürüm süründürürler diye öyle dedim ki, trene atıp Ankara'ya yollasınıar. Beleşten Ankara'ya gidebilmek için, buradan kurtulmak için öyle dedim...

Orası senin, burası benim, uğraya dura, kadınlar varyete yaparak, şarkı söyleyerek, biz de kukla oynatarak İstanbul'a kapağı attık da, canımızı kurtardık.

Yaa beyim, biz çok çektik, çok... Bizim zamanımızda oyunculuk, şimdiki gibi değildi... Nerdeee...